

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קס"א | פרשת מקץ | תשפ"ד

ירושלים			בני ברק			ניו יורק			לונדון		
בג"מ	אי"ת	כ"ס	בג"מ	אי"ת	כ"ס	בג"מ	אי"ת	כ"ס	בג"מ	אי"ת	כ"ס
17:55	17:17	16:01	17:51	17:18	16:15	17:41	17:19	16:11	17:05	16:50	15:35

זמני כניסת ויציאת שבת קודש:

חשיפה: להיכן נסע הרב מקוממיות ביום שישי קצר לפנות בוקר עם מונית ספיישל, ומדוע לא הסכים לקחת עמו אברך עם בנו החולה? | עמ' ג'
סגולה: 'זאת חנוכה' - בחינת שמיני עצרת - כל מה דבעי שאיל ויהיב ליה | עמ' ב'
אקטואליה: האם ניתן לקבור את מותר השמנים והפתילות של חנוכה, או שצריך דווקא לשורפם | עמ' י"ד

השבוע בגליון:

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

ההמלצה שנכתבה אך לא ניתנה...

ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות וגו' (מב, ז). מסופר, פעם אחת בא הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא לשבות בעיר אוהעל, ובעת ההיא שימש שם ברבנות הגה"ק רבי משה יוסף טייטלבוים זצ"ל (בן הרה"ק הייטב לב זי"ע וחתן הגה"ק ר' דוד מקשאנוב בן הרה"ק מצאנו זי"ע), והי' שם איש אחד שלא קיבל מרות מאת המרא דאתרא, והאיש ההוא בא לפני הרה"ק משינאווא וביקש ממנו שיכתוב מכתב לאחד מחסידיו שיתרצה להשתדך אתו, ואמר לו הרה"ק משינאווא שיכתוב. אחר השבת בא הנ"ל לבקש את מכתב ההמלצה, אז אמר לו הרה"ק משינאווא שלפי דעתו אין זה שידוך הראוי, וחשב הנ"ל שבוודאי אומר לו כן בשביל שהוא אינו נכנע להרב דמתא שהוא חתן גיסו. הוציא הרה"ק משינאווא את המכתב והראה לו שהיא כתובה כולו, ואמר לו שבאמת היה בדעתו מתחילה שאין זה שידוך כראוי אלא שחשש אולי בא לו זה בדעתו מחמת עצלות שאינו רוצה לכתוב, על כן אמר לו שיכתוב וכן עשה שכתב, והיות שלא נשתנה דעתו גם אח"כ א"כ בוודאי שהאמת אתו ואין זה ראוי לו.

ובזה פירש הרה"ק משינאווא הפסוק "ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות", ובתרגום מפרש "חשב מה דמליל עמהון", ואין זה הפירוש לפי פשוטו, והנה יוסף היה רוצה שאחיו יסבלו קצת ולהמתיק בזה שלא יקבלו עונש על מכירתו, אבל חשש אולי היה כוונתו בזה להתנקם מהם, והנה אם אדם נוקם בחברו הוא לא יודע איך לדבר, כי בווער בו כעסו אבל אם הוא חושב כל דיבור

ז"ל: בימי כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע, חי בליובאוויטש יהודי שהיה חולה במחלת הרוח משוגע ל"ע, אותו יהודי ניסה מספר פעמים להכנס ליחידות אצל כ"ק אדמו"ר מוהר"ש, אך כמובן שלא הכניסו אותו, ולא עוד אלא שהזוהירוהו, שבאם יהי' לנסות להכנס, מרה תהיה אחריתו.

הרבי מוהר"ש רגיל היה, עקב מצב בריאותו, לנסוע בכל יום לטיול במרכבתו לשאוף אויר, משראה המשוגע כי אין לו שום אפשרות להכנס לרבי, החליט להתחכם.

הוא המתין בצד הדרך, בה היה הרבי נוהג לנסוע ממרכבתו, וכאשר חלפה המרכבה על פניו, הוא קפץ עלה על העגלה, והנה הוא כבר עומד ליד הרבי ומדבר עמו...

העגלון התקצף מאוד על חוצפה נוראה זו, וכמעט שהצליף בו באותו משוגע בשוטו, אך

שמוציא מפיו אז בוודאי אין כוונתו להתנקם. וזהו הפירוש "ויתנכר אליהם" - כי יוסף עשה עצמו כמי שלא הכיר אותם, והיה קשה להתרגום איך זה אפשר אולי היה לו איזה פניה בדבר וכוונתו היתה לנקום בהם, על כן "חשב מה דמליל עמהון" - היינו כל דיבור שהוציא מפיו, כמו שאין לו שייכות בדבר.

דברי יחזקאל החדש - בפרשתינו

הלקח המאלף שלמד המשפיע רבי מענדל פוטרפאס ממשוגע

אחד...

ועתה ירא פְרָעָה אִישׁ נְבוֹן וְחָכֵם (מא, לג). סיפר הגה"ח המשפיע רבי מענדל פוטרפאס

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' כ"ב

פניני אביר יעקב עמ' ו'

כל זאת, והיה בנקל שגם החרטומים ידעו פתרונו, עכ"ז 'אין נבון וחכם כמוך'. ועל כן יש לומר, שפרעה ברשתו הגדולה כוונתו היתה לספר החלום ליוסף לפני החרטומים, כדי שעל ידי שיתגלה ליוסף הפתרון ידעו גם הם, ויאמרו הם הפתרון קודם ליוסף, כדי שלא ליתן גדולה ליוסף. על כן אמר לו מתחילה 'חלום חלמתי ופותר אין אותו'. ואח"כ בסוף הסיפור דימה בנפשו שעכ"פ עתה ידעו החרטומים פתרונו. לזה כפל דבריו 'ואומר אל החרטומים', היינו, שגם כעת אני אומר החלום אל החרטומים, ועכ"ז גם עכשיו 'אין מגיד לי', כי ד' הפיר עצת רשעים כדי שתבוא גדולה ליוסף.

אמרי נועם (להרה"ק רבי מאיר מדזיקוב זי"ע)
בפרשתנו

מקור המנהג שלשר יהודי נותנים מתנה מועטת משא"כ לשר גוי

והורידו לאיש מנחה מעט צרי (מג, יט).
בצדק אמר גדול אחד בדרך הלצה, שזמה נשאר המנהג שלשרי אומות העולם נותנים מתנות ביד רחבה, ולשר יהודי נותנים דבר קטן, כי כן אנו רואים, שלעשו שלח יעקב מתנה מרובה, אבל ליוסף מסתמא אמר לו לבו שהוא יהודי לכן שלח "מעט צרי".
ספר ליקוטי בתר ליקוטי - בפרשתנו

אבער שְׁקָל דארף מען האבן..."
רבי מענדל - פוטרפאס (עמ' 322)

התחבולה של פרעה שלא הצליחה

ואמר אל החרטומים ואין מגיד לי (מא, כד). יש לדקדק, דהלא כבר אמר לו בתחילת דבריו 'חלום חלמתי ופותר אין אותו', ומדוע כפל אח"כ בסוף סיפור החלום עוד הפעם 'ואומר אל החרטומים' כו'. גם לכאורה היה צריך לכתוב לשון עבר, 'ואמרתי אל החרטומים ולא הגידו'.
וי"ל, כי ידוע מספרים ומדברי המגיד שאמר להבית יוסף על שציער בנפשו שהיה מעיין הרבה באיזה הלכה עד שעמד עליה להבינה, ואח"כ שאל לאיש אחר ואמר לו תיכף הפשט בלי עיון, והשיב לו המגיד אשר כל זמן שהאור הוא נסגר למעלה הוא קשה מאוד להוציאו, אבל אח"כ כשאדם גדול פתח אותו השער, אז בנקל לאדם אחר לעמוד על הדבר, והוא נקרא קולט מן האויר, יעו"ש.
ובזה פירשו בספרים כי באמת החרטומים לא ידעו לפתור החלום, אבל אח"כ כששמע יוסף החלום ונתוודע לו הפתרון, כמ"ש תשמע חלום לפתור אותו, היינו, תיכף כששמע החלום נתגלה לו הפתרון, היה באפשרי שעל ידי זה גם החרטומים ידעו פתרונו. והקב"ה עשה זאת בנפלאותיו להעלים מהם אף אחר שידע יוסף. וזהו שאמר פרעה 'אחרי הודיע אלקים אותך את

הלה כבר עמד ליד הרבי ולא היתה שום אפשרות לפגוע בו, חלפו מספר דקות, בהם הלז שואל והרבי משיב לו, ואז קפץ המשוגע מן העגלה וברח.

החסידיים שראו את כל שארע, התנפלו עליו, וכמעט שהפליאו בו את מכותיהם: משוגע שכמותך, איך אתה מעז להטריד את הרבי?"
הסביר להם המשוגע: "היתה לי שאלה כבדת משקל לשאול, יש לי חבר 'משוגע' כמוני, שגר בעיר 'וויטעבסק', הגדולה פי עשרים מליובאוויטש, והוא שם 'משוגע' יחיד, הוא פנה אלי בהצעה לעבור לגור בעירו, "כאן בוויטעבסק", טען, יש מספיק פרנסה לעוד כמה משוגעים - וטובים השנים מן האחד - "ואילו בליובאוויטש יסדרו גם בלעדיך..."

"היה לי ספק אם לקבל את הצעתו או לא, וידעתי שלא עוברים דירה בלי לשאול את הרבי, מכיון שלא נתנו לי להכנס לרבי, לא היתה לי ברירה, התחכמתי, קפצתי לתוך העגלה, ושאלתי את שאלתי.

"הרבי ענה לי להישאר בליובאוויטש, באמרו: שגם ליובאוויטש זקוקה לאחד כמוני..."
נדו לו השומעים בראשם: "משוגע!"
החזיר להם המשוגע: "משוגע, משוגע" אבער שְׁקָל דארף מען האבן..." (משוגע משוגע, אבל שכל צריך שיהיה...) וחזר המשפיע ר' מענדל שוב ושוב, כשדמעות זולגות מעיניו: "הערט זיך איין! משוגע, משוגע,

סגולת השבוע

זאת חנוכה - בחינת שמיני עצרת - כל מה דבעי שאיל ויהיב ליה

בסדר הדורות הביא הטעם שתיקנו ח' ימי חנוכה, משום שהיו טרודים אז במלחמה מקודם, ולא היו יכולים לעשות ימי הסוכות עם שמניני עצרת שהם ח' ימים, והשלימו זה בח' ימי החנוכה עכ"ד.
הוסיף הגה"ק בעל המנחת אלעזר בספרו שער יששכר (מאמר ימי אורה אות לב - לג): לפי דברים אלו יוצא שיום 'זאת חנוכה' הוא יום השמיני כנגד 'שמיני עצרת', ובזה יומתק להבין מה דאיתא בספרי צדיקים כי יום 'זאת חנוכה' הוא מסוגל להמשכת בני חיי ומוזני רוויחי, ולדברינו שהוא כנגד שמיני עצרת ואמרו חז"ל (זוה"ק פ' נח) בעצרת בעוד דאיהו עם מלכא שאיל מה דצריך ויהיב לך, וגם הוא השלמת החותם של שמיני עצרת, על כן גם בזאת חנוכה שהוא נגד יום 'שמיני עצרת', על כן גם בזאת חנוכה שהוא כנגד יום שמיני עצרת יומשך בני חיי ומוזני רוויחי, שאיל מה דצריך ויהיב לך.

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

איש אשר רוח אלקים בו:

מסירות נפשו של הרב מקוממיות להביא בשנת השמיטה תפוחי אדמה לחג הפסח בכשרות מהודרת, ובדרך פעל ישועה נפלאה לתינוק שכמעט התייבש ולא רצה לשתות, הסכיתו ושמעו:

דבר מדהים ביותר!

כך סיפר הרב: היום, ביום שישי בשעה חמש לפנות בבוקר, הטלפון בבית צלצל וצלצל. מעולם לא התקשרו אלי בשעה כה מוקדמת. אני רגיל להתעורר לקראת השעה שש בבוקר, והנה הטלפון מצלצל פעם אחת ושניה ושלישית. הבנתי שיש פה משהו לא רגיל. מיד קמתי והרמתי את הטלפון, ועל הקו היה חבר הכנסת ר' שלמה לורנץ זכרונו לברכה. בירכתי אותו לשלום וברכה, ושאלתי מה מביא אותו להתקשר אלי בשעה כזו.

אותה שנה היתה שנת השמיטה, שנת תש"מ, ובאותה שנה היתה בעיה גדולה מאוד עם גידולי תפוחי האדמה, ולרובם היתה בעיית ספיחי שביעית, וכל מי שמר שמיטה למהדרין, לא הצליח לקנות תפוחי אדמה, ובפרט שחג הפסח כבר התקרב, ולכן חבר הכנסת הרב לורנץ עם עסקנים נוספים, ביקשו משר הבריאות שיסכים ליבא תפוחי אדמה. אמר להם שר הבריאות, "יש הרבה תפוחי אדמה בארץ, וההנהגות מלאות בסחורה, איני מסכים בשום פנים ואופן. מי שייבא יקנס בקנס גבוה".

מספר הרב לורנץ לרב מנדלסון, "ביום חמישי בשעות הבוקר, אונייה שלמה עם כמות עצומה של תפוחי אדמה, היתה אמורה לצאת מקפריסין לאירופה, אבל היה סכסוך כספי בין היצואן ליבואן, ומשום כך האונייה עמדה בלב ים. היצואן שלח מסרים, והדבר נודע לכמה מדינות וביניהם למדינת ישראל, שהוא מוכן למכור את כל הסחורה, והכל ברבע מחיר! מציאה! הידיעה הגיעה לעסקנים בארץ, ומכיוון שהיה חסר תפוחי אדמה בכשרות מהודרת, הם ידעו שזה יעזור לזמן ממושך.

הם הגיעו לשר הבריאות וביקשו את חתימתו, והסבירו שמדובר בהזדמנות שלא תחזור, ושאלו האם הוא מוכן לחתום? השיב להם השר שהוא מוכן רק הפעם וחתם. אבל היצואן השיב שזה לא מספיק, וביקש שהעסקנים בארץ ילכו לעורך דין מסוים בתל אביב, ושמישהו מבניהם יחתום על ערבות, ויהיה אחראי על הכסף שאמורים להעביר לו על הסחורה, והוסיף ואמר שללא חתימה אצל עורך דין - העסקה בטלה ומבוטלת, ואם לא תהיה חתימה בתוך כמה שעות, האחראים על האונייה יורקו את כל תפוחי האדמה לים.

העסקנים וחברי הכנסת חיפשו מישהו שיהיה מוכן לחתום ערבות שכזו! וניסו להעלות בדעתם אדם שיסכים להתחייב על דבר כזה, ומיד חשבו על הרב מנדלסון, צדיק שמסר נפשו רבות על מצוות השמיטה, והיו בטוחים שהרב יסכים לנסוע לתל אביב עם שחר ולחתום. אמר הרב לורנץ לרב מנדלסון, "לכן התקשרתי אליך בשעה כה מוקדמת, הזמן דוחק!". השיב לרב

לורנץ, "בשמחה, אתפלל מוקדם ואקח מוגית ספיישל לתל אביב".

פנה הרב מנדלסון לר' שמחה ואמר, "קיימא לן דבר בדוק ומנוסה, אדם שהולך לעשות מצווה, ובפרט מצווה גדולה במסירות נפש, הסטרא אחרא לא יוותר לו, ולא יניח לו לעשות את המצווה, אלא ינסה להציב מכשולים רבים. כשהזמנתי מונית והמתנתי, ידעתי שהסטרא אחרא מחכה לי, אבל לא ידעתי היכן, והנה כשכנסתי למונית ועצרת אותנו, אמרתי לעצמי, 'הנה הסטרא אחרא הגיע... השטן הגיע להפריע לי, ומנסה לעכב אותי מלהגיע לתל אביב', ובפרט שיום שישי הוא יום קצר. לכן אמרתי לך שתלך, שאין חולי לתינוק ולא בעיה רפואית, אלא 'שום דבר', אבל אתה התעקשת עד שהסכמת, והנה ברוך ה' הילד שלך בריא ושלם, ואני זכיתי לחתום", ואכן בסופו של דבר תפוחי האדמה הגיעו לארץ. ללמדנו, אדם שהולך לעשות דבר מצווה, עליו לדעת שאמנם יש שטן, אבל החכמה היא להמשיך הלאה, לא להתייאש ולא להשבר, אלא לנצח את אותו השטן, ולדעת שכאשר אנחנו בדרך של עליה - נוכל לו, וכך נזכה בעזרת ה' להתאמץ בקיום התורה ומצוות, אמן ואמן!

(גל' פניני בית הלוי)

בשנים האחרונות התגלה סיפור נפלא שהתרחש לפני לפני הרבה שנים. כה מספר ר' שמחה, שהוא ואשתו היו זוג צעיר לאחר חתונה - ללא דירה, ולכן הם הלכו לגור במושב קוממיות, שם היתה אפשרות זולה יותר לעמוד בהוצאות. לאחר שנה נולד להם תינוק, וכאשר היה התינוק בן כמה חודשים, ביום אחד הוא הפסיק לשתות חלב, והם לא ידעו מה לעשות. הם חיכו עוד יום, וחשבו שאולי יצליחו לתת לו בכח מעט נוזלים, אבל התינוק לא רצה לשתות בשום פנים ואופן, והיה נראה יבש ואדיש לסביבה.

האשה מיהרה לשכנה, שהסתכלה וראתה את התינוק במצבו המדאיג, ואמרה לה מיד, "יש כאן משמרת בקופת החולים, לכי לשם ובקשי שיבדקו את התינוק". ביום חמישי בערב הם הלכו לקופת החולים, הרופא הסתכל על התינוק, ובדק אותו כדי לראות את מצב הלחות בגוף, ואמר נחרצות, "התינוק יבש ובמצב לא טוב, מחר על הבוקר חייב לקחתו לבית החולים קפלן, הקרוב ביותר לכאן.

אם תחכו לאחר השבת, חס ושלום זה כבר יהיה מאוחר מידי". האב קם מוקדם והתפלל עם הנץ החמה, ובשעה שבע בבוקר יצא לרחוב כדי לחפש מונית. אבל בשעה כזו מוקדמת ועוד במושב מרוחק - הסיכויים לכך אפסיים. והנה, חלפו רק כמה דקות ולפתע מונית התקרבה - נס ופלא!

הוא סימן לנהג לעצור ואמר, "אני חייב להגיע מיד לבית החולים קפלן, יש כאן פיקוח נפש. אני מוכן לשלם כל סכום", השיב לו הנהג, "אני לא פנוי, לא לחינם הגעתי למושב, הוזמנתי והגעתי במיוחד לאסוף את רב המקום, לנסיעה למרכז הארץ. אם הוא יסכים לשנות את המסלול - מה טוב, ואם לא - הדבר לא בידי. חכה פה ואלך אליו!".

רב המקום היה הרב הצדיק בנימין מנדלסון. הנהג פתח בנסיעה לעברו, ולר' שמחה לא היתה סבלנות, והוא הלך בעקבות המונית. הנהג עצר והרב נכנס למונית, והם עצרו ליד ר' שמחה. שאל אותו הרב, "ר' שמחה! מה אתה עושה כאן מוקדם בבוקר?", השיב לו ר' שמחה, "כבוד הרב! הילד נמצא בבית מיושב, והאח אמר שאם ישאר כך עד אחרי שבת - זה הסוף! ה' ירחם! בבקשה מכבוד הרב, שיעשה חסד וישנה את המסלול". חשב הרב ואמר, "ר' שמחה! זה שום דבר, חזור לביתך!". התפלא ר' שמחה, "מה שום דבר?! התינוק לא שותה כלום כבר כמה ימים, זה פיקוח נפש, כך הרופא אמר!". שוב אמר הרב, "ר' שמחה! זה כלום ושום דבר, חזור לביתך". ר' שמחה לא יכל לעמוד בזה, "הרב ירחם עלי, זה בני היחיד, בבקשה מכבוד הרב שיעשה חסד, אני מוכן לשלם!", ושוב פעם אמר הרב, "ראה! אני המרא דאתרא, ואני אומר לך שאין לילד שום דבר. לך לביתך!".

בלית ברירה ובעל כורחו, קיבל ר' שמחה את דבריו, אבל לא העז לשוב לביתו, ולכן הלך לבית הכנסת לקרוא תהילים. אחרי חצי שעה הוא שב לביתו, וראה את התינוק בידי אשתו, וכבר דמיין את הגרוע מכל. "נו! מה קורה!?", שאל ר' שמחה, ואשתו השיבה בסערת רגשות, "ניסיתי עכשיו בקבוק והוא התחיל לשתות! - וכבר שנה רבע בבקבוק!". נס! לאחר יומיים ללא נוזלים. אחרי שעה ניסו עוד בקבוק, והתינוק שוב שתה! פלא פלאים! עוד שעה עוברת - ועוד פעם שותה. הצבע כבר חוז ללחיינו, וברוך ה' היתה שמחה לכבוד שבת, התינוק שלהם ניצל, ולא צריכים בית חולים ולא רפואה.

ר' שמחה התכונן לכבוד שבת, ושעה לפני כניסת השבת יצא לעבר בית הכנסת, ומול עיניו חיכה ברחוב - לא פחות ולא יותר, הרב של קוממיות, הרב בנימין מנדלסון. מיד ניגש אליו ר' שמחה ואמר, "שלום עליכם כבוד הרב!". שאל הרב, "נו! מה שלום התינוק?". השיב לו ר' שמחה, "נס! ואם ישאלו אותי, אומר שהרב הוא בעל מופת, הרב אמר שום דבר - וכך היה. בודאי יש לרב רוח הקודש, ממש נס ופלא!". השיב לו הרב, "ר' שמחה היקר! אין כאן נס ואין פה מופת. בוא ואספר לך מה עומד מאחורי המקרה של הילד שלך", ואז סיפר הרב

גַּר מְצוּהָ וְתוֹרָה אֹר:

לעולם לא מאוחר להתחיל ולגמור את הש"ס, יהודי בשנות השבעים המאוחרות לקח את עצמו בידי, והצליח לגמור את כל הש"ס...

מעשה טוב, שהרי מי יודע אם יהא זמן אחר לעשותו.

***

איני חפץ לסיים את סיפורי בנימה עצובה, ולכן אני מבקש לספר לכם עובדה קטנה נוספת, מעניינת גם היא, בעלת מכנה משותף למעשה הקודם. ביום מן הימים הזדמנתי לעיר פילדלפיה במדינת פנסילבניה, העיר הראשונה של ארצות הברית, בה שוכן פעמון החירות.

במעלה הרחוב שבו ממוקמת ישיבת פילדלפיה, קיים בית כנסת בבניין ישן בן כמאה ושלושים שנה, בשם "רעים אהובים".

כאשר התפללתי בבית כנסת זה, הבחנתי ביהודי קשיש כבן שמונים היושב על ספסל, לפניו גמרא ובידו סרגל. התבוננתי וראיתי, כי הגמרא שלפניו מחולקת לשני חלקים. בעמוד השמאלי מודפסת הגמרא, ואילו בעמוד הימני מודפס תרגום לאנגלית. הוא, נעזר בסרגל לקריאת שורה אחת בגמרא, ומיד לאחר מכן למד את התרגום באנגלית.

ישבתי מן הצד והתבוננתי בו. הוא היה שקוע מאד בלימודו. ניכר היה כי אין לו בעולמו דבר מלבד הגמרא, התרגום והסרגל. לבסוף הוא הבחין בי ופתחתי עמו בשיחה. הוא סיפר לי, כי הוא יהודי העוסק לפרנסתו ברוב שעות היום, ולפני שנים רבות כאשר סיימו את מחזור הש"ס במסגרת הדף היומי, מצא הרעיון חן בעיניו.

בתחילה, הוא סיפר, אמרתי לנפשי, מה לך ולדף היומי. זקני הלבן לא היה שחור גם אז, וצעדתי לקראת שנות השבעים המאוחרות. אבל, החלטתי כי לא אפשרי מאומה אם אנסה להתחיל ללמוד, ואראה כיצד הדברים מתקדמים.

מה אומר ומה אדבר, סיים איש שיחי בסיפוק רב. כעת אני עומד כעת לגמור את הש"ס בפעם השניה! הכריז בהתרגשות כשהסרגל בידו. שורה ועוד שורה, גמרא ותרגום, גמרא ותרגום, עמוד ועוד עמוד, כל יום, כל בוקר, ולבסוף הוא זכה לסיים את הש"ס. ניצול הזמן.

כך הם פני הדברים בכל דבר רוחני. אדם שחש התעוררות להתחיל מעשה חיובי, ייטיב לעשות אם ינצל את הזדמנות ואת רגשות הקדושה המפעמים בו, לבצע את הדברים באופן מידי.

(גליון מאורות הדף היומי)

מעשה מרגש ביותר חווה הרב ו.ש. לפני שנים רבות, בבית החולים בילינסון שבפתח תקווה, ובמכתבו למערכת "מאורות הדף היומי" הוא מבקש לשתף את הקוראים במאורע שנחרת על לבו.

אבי, הוא מספר, אושפז בבית החולים בילינסון עקב מחלה. מטבע הדברים, בימים הראשונים לאישפוזו היינו מרוכזים בכל מאדנו בטיפול בו, וכמעט שלא הבחנו במתרחש סביבנו.

כעבור ימים אחדים הוטב מצבו של אבי ומשכך נוצר קשר בין בני משפחתי לבני משפחתו של צעיר, אשר אושפז בחדר סמוך לחדרו של אבי. צעיר זה, בשנות העשרים לחייו, לקה לפתע בשסתום לבו. מצבו הרפואי החמיר והלך והרופאים אשר לא החליטו עדיין כיצד לטפל בו, אשפזוהו להשגחה תחת עיניהם הפקוחות של הצוות הרפואי.

הצעיר שכב במיטתו וחיך בעת שנכנסתי לבקר. מעולם לא פגשתי לפני כן, אך בבית החולים הכל מכרים. הצרה והמועקה מקרבים את הלבבות, כאשר נדמה כי שם, בחוץ, מעבר לבניין הגדול הכל כשורה, ולתוך הבניין התקבצו ובאו כל המצוקות גם יחד.

שוחחנו שעה ארוכה ובטרם צאתי הוא הבחין בשקית התפילין שנשאתי עמי. הוא התבונן בה ארוכות, ובתגובה שאלתי אותו, אם גם לו יש שקית כזו. לא, הוא השיב, ותוגה עלתה על פניו. האם הנחת תפילין אי פעם? שבת ושאלתי. לא, שב וענה, ויגון עטף את עיניו. לא שאלתי אותו אם הוא חפץ להניח תפילין. עיניו זעקו זאת ונפשו התרגשה עליו.

סייעתי לו לקום ממיטתו, כרכתי את זרועו בתפילין של יד, עטרתי את קרקפתו בתפילין של ראש, ויחד קראנו ברגש מתוך הסידור "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד".

למחרת שבת לבית החולים כדי לבקרו ומצאתי את אמו בוכיה.

לאחר מספר דקות היא זיהתה אותי ואמרה: דע לך, כי החיך האחרון של בני, זכרונו לברכה, היה בזכותך. הוא היה מאושר עד עמקי נשמתו על שזכה להניח תפילין. אבל הוא לא ידע שזו הפעם האחרונה... תהא נשמתו צרורה בצרור החיים. כפסע לפני המוות הוא זכה שלא ייחשב כ"קרקפתא דלא מנח תפילין" - כאדם שלא הניח תפילין מימיו.

אני למדתי מכך והפנמתי עמוק בנפשי, כי לעולם אין לדחות עשייתו של

ישבתי מן הצד והתבוננתי בו. הוא היה שקוע מאד בלימודו. ניכר היה כי אין לו בעולמו דבר מלבד הגמרא, התרגום והסרגל. לבסוף הוא הבחין בי ופתחתי עמו בשיחה. הוא סיפר לי, כי הוא יהודי העוסק לפרנסתו ברוב שעות היום, ולפני שנים רבות כאשר סיימו את מחזור הש"ס במסגרת הדף היומי, מצא הרעיון חן בעיניו

אמת קנה ואל תמכר:

**מה אמר הצדיק היהודי שרצה לזכות בעולם הבא ביום אחד,
על ידי הימנעות מדיבור וסרך של שקר, ונכשל בכך...**

"החלטתי לעזוב את החנות", הודיע חיים לרעייתו המופתעת. "מה קרה פתאום?", שאלה, נדהמת.

"חשבתי על כך רבות", נאנח חיים. "גמלה בליבי ההחלטה לזנוח את עסקי המסחר ולהקדיש את שארית חיי לתורה ועבודת ה'. ממחר אפסיק לבוא לבית העסק".

חיים היה איש תמים וירא שמיים. הוא התגורר בעיירה ליז'נסק, וניהל עסק מצליח, שפרנס את משפחתו בכבוד. לימים ערך חשבון נפש והגיע למסקנה כי עיסוקיו בענייני החולין ממלאים את ראשו וליבו. בגילו המתקדם גמר אומר להקדיש את זמנו לחיי הנצח.

תחילה ניסו בני ביתו להניאו מהחלטתו, מחשש כי מטה לחמם עלול להישר. כשנוכחו בנחישותו, קיבלו עליהם את עול ניהול העסק. חיים פנה לבית מדרשו של הרבי רבי אלימלך מליז'נסק, ושם בילה את רוב שעות היום. סדר יומו התמלא בעיקר בלימוד ותפילה, ושעה אחת בלבד הקדיש לסיוע לבני ביתו בניהול העסק, שהוסיף לשגשג.

קורת רוח מיוחדת הייתה לו כאשר האזין לדברי התורה שהשמיע הרבי ר' אלימלך מליז'נסק בשיעורו הקבוע בשעות הערב. את השיעור הזה לא החסיר מעולם.

ערב אחד ישב חיים בשיעור וזכרה אוזנו לדברים שהשמיע הרבי ר' אלימלך על מידת האמת, סגולתה ושכרה. "אם יצליח אדם להימנע במשך יום שלם מלומר דבר שאינו אמת מוחלטת, ואף לא ייכשל בלשונו בסרך ושמש של שקר, הרי הוא בן העולם הבא", אמר הרבי ר' אלימלך. "עד כדי כך גדול כוחה של האמת!".

הדברים הקפיצו את חיים. "קל כל-כך לזכות להיות בן העולם הבא! אפשר להשיג זאת ביום אחד בלבד! אם כן, אזכה בכך גם אני!", חשב לעצמו.

התכנית נרקמה בראשו. למחרת ישכים קום לפני עלות השחר, וימרה להיטהר במקווה בשעה מוקדמת, שבה האנשים עדיין נמים את שנתם. לאחר מכן ישוב לביתו ויסתגר בחדרו במשך כל היום כולו, בלי לפגוש איש. כך לא ייאלץ להחליף מילה עם שום אדם, וממילא לא ייכשל בדיבור של שקר.

ממחשבה למעשה. לפנות בוקר השכים חיים קום ונחפז לבית הטבילה. משם מיהר לביתו, ובטרם קמו בני הבית, נעל את עצמו בחדרו והחל לשקוד על לימודו בהתמדה. מתוך זהירות שמא יאמר דבר שאינו נכון בתכלית או ייכשל בלשונו בלי לשים לב, בלם את פיו לחלוטין, עד שקולו לא נשמע.

חלפו כמה שעות. בני הבית גילו כי אביהם מסוגר בחדרו. תחילה הניחו

לו. נראה כי הוא מבקש להתעמק בלימודו, בלי הפרעה, חשבו בליבם. כאשר קרבה שעת הצהריים ועדיין לא נפתחה הדלת, החלו לנקוש על הדלת ולקרוא בשמו. לתימהונם לא עלה קול מן החדר. דאגה החלה מרסמת בליבם. אולי אירע דבר מה לאביהם? הם החלו לחבוט בדלת בכוח, אולי נרדם והדפיקות יעוררוהו.

באותם רגעים ישב חיים בחדרו ולא ידע כיצד להגיב. הוא רצה להרגיע את בני משפחתו לבל ידאגו לשלומו, אך חשש שמא יפלוט מילה שלא תהיה אמת טהורה. כששמע שמשפחתו מתכוננת לפרוץ בכוח את הדלת, שירך את רגליו בחוסר רצון ופתח את הדלת, ומייד שב בזריזות למקומו בלי לומר דבר.

אנחת רווחה נשמעה מבני הבית כשראו כי אביהם חי ובריא. אך כשנוכחו שעדיין אינו פוצה את פיו ומשיב לשאלותיהם, התחדש החשש ואף גבר. אולי נעשה אילם או לקה בשיתוק, חלילה, ואיבד את כושר הדיבור. מהומה גדולה קמה בבית. בני המשפחה המבוהלים אף קראו לשכנים לבקש עצה.

בינתיים נכנס אל הבית שכנו של חיים, איכר גוי. הוא הבחין בהמולה וניגש אל עבר בעל הבית שישב בחדרו. "חיים, תוכל בבקשה להשאיל לי גרזן לכמה שעות?", שאל. חיים ביקש להיפטר מהשכן שהטרידו בנוכחותו. "אין לי", קרא לעברו בקוצר רוח. כאשר שמעו בני המשפחה דיבור יוצא מפי האב, חשו הקלה גדולה ושוב לא הטרידו אותו.

השמש שקעה, שלושה כוכבים נראו בשמיים. חיים יצא מחדרו בעליצות, שמח על שהצליח לעמוד באתגר. הוא התכוון לצאת לבית המדרש, ובלי להתכוון הביט אל רצפת החדר, שם מתחת לארון בצבעה קת גרזן.

כמעט המשיך בדרכו ואז היכתה בו המחשבה והוא קפא על מקומו כמאובן. "הלוא אמרתי לשכני הגוי כי אין ברשותי גרזן!", תפס את ראשו בידי ונאנח בצער עמוק. "נכשלתי בשקר. כל עמלי היה לשווא!".

בפנים נפולות פנה לבית המדרש וניגש אל הרבי ר' אלימלך. "היכן הגרזן?", שאלו הרבי ר' אלימלך. הוא סימן לו להתקרב אליו ואמר לו בחמימות:

"דע כי מן השמיים עשו זאת, ובמכוון אירע לך המקרה, ללמדך שלא זו הדרך. את העולם הבא אין קונים ביום אחד, על-ידי תחבולה והתרחקות מאנשים. יש לעסוק בצורכי החיים, כדרכו של

עולם, לדבר עם בני-אדם ולהיות מעורב בין הבריות, ואף-על-פי-כן לשמור ולהיזהר שלא לומר דבר שאינו הגון ונכון".

(גל' שיחת השבוע)

חלפו כמה שעות. בני הבית גילו כי אביהם מסוגר בחדרו. תחילה הניחו כי הוא מבקש להתעמק בלימודו, בלי הפרעה, חשבו בליבם. כאשר קרבה שעת הצהריים ועדיין לא נפתחה הדלת, החלו לנקוש על הדלת ולקרוא בשמו. לתימהונם לא עלה קול מן החדר. דאגה החלה המבוהלים אף קראו לשכנים לבקש עצה. בינתיים נכנס אל הבית שכנו של חיים, איכר גוי. הוא הבחין בהמולה וניגש אל עבר בעל הבית שישב בחדרו. "חיים, תוכל בבקשה להשאיל לי גרזן לכמה שעות?", שאל. חיים ביקש להיפטר מהשכן שהטרידו בנוכחותו. "אין לי", קרא לעברו בקוצר רוח. כאשר שמעו בני המשפחה דיבור יוצא מפי האב, חשו הקלה גדולה ושוב לא הטרידו אותו. השמש שקעה, שלושה כוכבים נראו בשמיים. חיים יצא מחדרו בעליצות, שמח על שהצליח לעמוד באתגר. הוא התכוון לצאת לבית המדרש, ובלי להתכוון הביט אל רצפת החדר, שם מתחת לארון בצבעה קת גרזן. כמעט המשיך בדרכו ואז היכתה בו המחשבה והוא קפא על מקומו כמאובן. "הלוא אמרתי לשכני הגוי כי אין ברשותי גרזן!", תפס את ראשו בידי ונאנח בצער עמוק. "נכשלתי בשקר. כל עמלי היה לשווא!". בפנים נפולות פנה לבית המדרש וניגש אל הרבי ר' אלימלך. "היכן הגרזן?", שאלו הרבי ר' אלימלך. הוא סימן לו להתקרב אליו ואמר לו בחמימות: "דע כי מן השמיים עשו זאת, ובמכוון אירע לך המקרה, ללמדך שלא זו הדרך. את העולם הבא אין קונים ביום אחד, על-ידי תחבולה והתרחקות מאנשים. יש לעסוק בצורכי החיים, כדרכו של עולם, לדבר עם בני-אדם ולהיות מעורב בין הבריות, ואף-על-פי-כן לשמור ולהיזהר שלא לומר דבר שאינו הגון ונכון".

פנינים על הפרשה:

הדרך איך לשוב בתשובה

כי לולא התממהנו כי עתה שבנו זה פעמים. ויאמר אלהם ישראל אביהם אם כן אפוא זאת עשו וגו' (בראשית מג י-יא).

אפשר לפרש הפסוקים האלה בדרך רמז, בהקדים מה שכתבו חכמי המוסר וזכרונם לברכה, דיצור הרע כלו מלא מרמזות ותחבולות, ומביא עצות מרחוק, ומדחה אדם מדחי אל דחי. בתחלה אומר לאדם, כל מה שיעשה עד עשרים שנה אין עליו שום עונש, משום שבית דין של מעלה אין מענישים רק מעשרים שנה ולמעלה (שבת פט; זו"ח עב). וכשיגיע לעשרים שנה אומר לו, ידוע לך מה שאמרו רבותינו וזכרונם לברכה (ברכות לז) מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, וכיון שמעלת תשובה גדולה ממעלת צדיקים גמורים, אם כן טוב לך שתעשה עברה חמורה ותטעם טעם העברה ותפרש ותחזר בתשובה, ותהיה מעלתך גדולה יותר ממעלת הצדיקים. והוא מתהפך בתחבולותיו, ורוצה להטמיעו מעברה לעברה עד שישתקע ולא יוכל לעלות. והנה בצונותינו הרבים כמה וכמה ארע להם זה הדבר. באמת יש שמתחרטים ומתנחמים ועושים תשובה אחר חמשים שנה, ותשובתם מקבלת אבל אינה כל כך כמו הראשונה (ע"ז יט). והגרועה היא בסוף ימיו, אף על פי שהיא מקבלת (רות רב ו ד), אינה דומה לראשונה. באמת התשובות חלוקות, ומי שעושה תשובה כראוי מאהבה אפלו בסוף ימיו, ודאי דמקבלת ורוציה כמי שלא חטא:

כשהגיעו ימי הזקנה מתחרט שלא שב קודם

וזהו באור הכתובים, כי לולא התממהנו, בא לרמוז על מי שהגיע לחמשים שנה ומתחרט על מה שעבר עליו, ומתנחמים הגוף והנפש ואומרים כי לולא, ראשי תבות גימטריא חמשים, כלומר, התשובה שלנו גרועה שנתעכבנו עד עכשו. כי עתה שבנו, מלשון זקנה ושיבה, דהינו, עכשו בא עת הזקנה והשיבה ואין התשובה רצויה כל כך. זה פעמים, דהינו, זה שתי פעמים פתנו יצר הרע והדיחנו, קדם הגיענו לכלל עשרים פתנו בטענת שבית דין של מעלה אין מענישים רק מעשרים שנה, ובהגיענו לעשרים שנה פתנו בטענת במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, וצריך לעבר עברה גדולה לחזור בתשובה כדי שתקרא בעל תשובה גמורה. וזוהו דחה אותנו מדחי אל דחי, עברה גוררת עברה, עד שהטמיע אותנו עד עכשו ימי זקנה ושיבה:

גם בימי הזקנה אפשר לעשות תשובה שלימה

וכיון שהתחרטו, משיב להם יצר הטוב עצה טובה ונכונה, וזהו ויאמר אלהם ישראל אביהם, הוא יצר הטוב, דישראל אותיות 'ישר אל', הוא יצר הטוב שבא ישר מאת האל, שאינו מורה לאדם כי אם דרך ישרה ונכונה. ומה אומר להם, אם כן אפוא זאת עשו, כלומר, אף על פי שעכשו הזקנתם יש לכם תקון,

עצות וסגולות:

ענייני תפילה (ד')

ביאו בני ישראל את המנחה בכלי טהור בית ה', דבעינן מנחה טהורה בכלי טהור, ובפרט בתפלה דתלויה בלב, דעל ידה עולים העולמות. ואם היה הפה דובר שקרים ואון ומרמה, איך יעלו על פיו העולמות, על זה נאמר (בבא קמא צד). 'אין זה מברך אלא מנאץ'. על כן צריך לזהר מי שרוצה שתקבל תפלתו, שישמר פיו ולשונו שמירה מעלה, דאז תקבל תפלתו.

(אלף בינה, אות מ"ח ח)

עיקר התפילה הוא לתיקון השכינה

עקר התפילה הוא לעלות השכינה, אף על גב דנסח התפילה היא לצורך האדם, הכל לתקון השכינה, וכיון שהיא מתעלית ומתברכת, מתברכים ממנה בנייה שהם בני ישראל.

(אלף בינה אות למ"ד ו)

תפילה מהפה ללא הלב - אינה

מתקבלת

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (שמות כה ב). אפשר לרמוז על התפילה, דידוע דעקר תפילה היא בלב, כמו שנאמר (דברים יא יג) 'ולעבדו בכל לבבכם', ואמרו רבותינו וזכרונם לברכה (תענית ב). איזוהי עבודה שהיא תלויה בלב, זו תפילה. שצריך כונה בלב בשעת התפילה, ואם אין אדם מכוון לבו בשעת תפילה, רק מוציא הדברים בפיו ולבו כל עמו, אין תפלתו מתקבלת. והתפילה נקראת 'דברים העומדים ברומו של עולם' (ברכות ו:), והטעם, משום דהתפילה היא דברים, והדברים הללו עולים לשמי מרומים ועושים פעולה ומעלים השכינה מעלה מעלה, ולא שיהיה שמתעשה הפעולה הזאת כי אם בכונת הלב כראוי.

(פיתוחי חותם פרשת תרומה, ד"ה ויקחו)

ע"ג תפילות ביום מפיל הסטרא

אחרא

וגדול כח התפילה שנוצח כל כחות הסטרא אחרא. ולזה רמז להם אל ירך לבבכם מחמת שאתם קרבים היום, דהינו שכל יום ויום אתם קרבים למלחמה חדשה, גם מזה אל תיראו, שהרי הקדמתי ואמרתי לכם שמע ישראל, ומלת שמע ראשי תבות שחרית מנחה ערבית, דהינו, כשתקיימו שלש תפילות ביום, אף על גב דיצר הרע מתחדש עליכם בכל יום, הרי גם אתם מחדשים תפלות בכל יום, וגדול כח התפילה דנוצח כחות הסטרא אחרא, דהנה תפלה אותיות 'הפלת', דהינו דהתפלה היא המפלת הסטרא אחרא, ולכן כשתהיו מקיימים שלש תפילות ביום, בזה אל תיראו ממלחמה דיצר הרע שבכל יום.

(פיתוחי חותם פרשת שופטים, ד"ה כי תצא)

בעת התפילה לא יחשוב בענייני

לימודו

אף על גב דדבק בתורה הרבה ואינו פורש הימנה, מכל מקום בעת התפילה אינו מחשב בדברי תורה, רק דעתי עם התפילה, דזמן תורה לחוד וזמן תפילה לחוד (שבת י). וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות לא). אין עומדים להתפלל אלא מתוך הלכה פסוקה, שאם אינה הלכה פסוקה יהיה לבו טרוד בעיון אותה הלכה, ולא יהיה לבו שלם בתפילה. ועקר התפילה בלב, כמו שכתוב (דברים יא יג) 'ולעבדו בכל לבבכם'. וזהו שאמר 'ראה כי פקודיך אהבתי', דהינו, אף על גב דאני דבק בתורתך כל כך, מכל מקום 'פקודיך' שהם תפלותיך, 'אהבתי', בעת התפילה אני מפנה דעתי מדברי תורה ואינו נותן דעתי כי אם בתפילה, דזמן תורה לחוד וזמן תפילה לחוד.

(אלף בינה, אות ר"ש ד"ה ראה כי)

צריכים אנו לשמר עצמנו בכל תפלות מלהרהר בהם שום מחשבה אפלו של מצוה, כידוע כל זה מרבותינו ז"ל,

(שכל טוב למרן 'עטרת ראשינו', חלק שני)

אם התפילה מתונה ובמחשבה נקיה -

לא תיחיה

וצריך שתשמר עצמך בשעת התפילה מכל מחשבות המטרידות אותך.

והדברים של תפלה שאמה מוציא בפיה אל הוציאם במרוצה, רק לאט, ואל תעשה תפלתך קבע, אלא רחמים ותחנונים לפני המקום. וכשתהיה תפלתך באופן זה בלב ובשפתים טהורים, אז ראויה להביאה מנחה לה' ולא תדחה. (פיתוחי חותם פרשת ויקרא, ד"ה ואם מנחת)

הצלחה ברוחניות היא על ידי תפילה

והשגת החכמה ויראת שמים וקבלת תשובתו, הן הנה תחלת הכל בתפילה, כמו שאומרים 'אתה חונן וכו' וחנונו מאתך חכמה בינה ודעת, וסמוך לזה 'השיבנו אבינו לתורתך וקרבתנו מלכנו לעבודתך והחזירנו בתשובה שלמה לפניך', הרי דתחלת בקשתנו בתפילה היא על החכמה ועל היראה ועל התשובה.

(אלף בינה, אות אל"ף ד)

לתפילה צריך פה נקי מדיבור אסור

אמנם חקרתי וראיתי כי הסוד דבר קדוש ורוחני עד מאד, והוא תלוי במחשבה, והמחשבה צריך שתהיה זכה ונכרה, והפה המוציא דברי תורה ודברי תפלה וברכות של מצוה, צריך שיהיה הפה נקי מדברי שקרים ודברים בטלים, דלא שיהיה פה מאוס ומטנף לשרת לפני ה' ולהיות תקון לעולמות עליונים על ידו. וכמו שכתוב (ישעיהו סו כ) 'כאשר

לפיכך עשו תשובה בידכם, דהיגו בכחכם, וכוה תוכלו להוציא הניצוצות מתוך הסטרא אחרא וישוב הכל לאיתנו הראשון, ושב ורפא לו: (פיתוחי חותם פרשת מקץ)

הרצים אחר העוה"ז מפסידים בעוה"ב

כפירים רשו ורעבו, ודרשי ה' לא יחסרו כל טוב (תהלים לד יא). הכפירים, קורא לבני אדם שכל טרם ומשאם ועמלם הוא להשגות הנאות העולם הזה, כדי שיהיו אוכלים ושבעים כחפצם ורצונם, ומתכסים כחפצם ורצונם, והם לעולם הרצים יצאו דחופים, יום ולילה לא ישבתו, ואינם חוששים להתפלל הפלה כראוי, ולא לעסק בתורה, באופן שכלי עלמא יעידו יגידו שאין כונת הרצים הדחופים רק להשיג הצלחות העולם הזה, וכל עניני עולם הבא נחשבים (בין עיניהם) [בציניהם] טפל דטפל, והם דומים לבהמות וחיות שאין פונתם רק למלאות בטנם ותו לא מידי, ומה שדמה אותם לכפירים ביחוד, משום דהקפיר עושה אנס לכל ואין מציל מידו, כך הלהוטים אחר העולם הזה אינם מבחינים בין ממון המתר להם לאסור להם:

ובא דוד המלך עליו השלום לומר דלריק הם יגיעו, דאפלו יצליחו בעולם הזה ויכלו בטוב ימיהם ושנותיהם בנעימים בהצלחות העולם הזה, העקר חסר, שבאותו עולם הארץ יהיו רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף, ולשמחה ששמחו בעולם הזה הרי נשכח כל השבע, אכל הבוטחים בה' אינם חושבים הנאות העולם הזה כי אם להקבל וריק, וכל מגמתם כי אם לעשות רצון קונם, והקדוש ברוך הוא ממציא להם מזונותיהם בנחת ולא בצער, ברוח לא בצמצום, ומה שמגיע להם, שמחים בו ואומרים דינו:

הרודפים אחר תאוות העולם לא יאשר בידם מאומה

וזהו שאמר הכפירים, שכונתם כי אם להצלחות העולם הזה, זה גרם להם עד שנעשו רשים מן המצות ומעשים טובים בעולם הזה, עד שנשארו ריקים ורעבים בעולם הבא. וזהו שאמר רשו ורעבו, רשו בעולם הזה ורעבו בעולם הבא. אמנם, דרשי ה' לא יחסרו כל טוב:

(אלף בינה מזמור לד בתהלים)

מה שהיה רגיל לתן, וזהו וכסף משנה קחו בידכם, תתפרש על הכסף כמשמעו ועל התורה:

המצוות של הרשע הולכות לסטרא אחרא עד שישוּב

ומה שאמר ואת הכסף המושב בפי אמתחתים תשיבו בידכם, בא לרמוז למה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספר הליקוט'ים תהלים נ טז), דהרשע כל עוד שהוא ברשעו, כל תורה ותפלות וצדקות שהוא עושה הכל נדחה ואינו מתקבל, ולוקחתם הסטרא אחרא, וכששב בתשובה כראוי מוציא הכל מיד הסטרא אחרא וחוזר לקדשה. וזהו ואת הכסף המושב בפי אמתחתים, דהיגו התורה והמצוות שהייתם עושים בעודכם רשעים ולא היו מתקבלים, ושבים על פניכם, ולקחתם הסטרא אחרא, עכשו כשתשובו בתשובה שלמה, הכל תשיבו בידכם לסטרא דקדשה, ולא ידח ממנו נדח:

יוסיף להתחזק בתשובה כדי שיחזור הכל לקדושה

ומה שאמר אולי משגה הוא, בא לרמוז דבעל תשובה צריך תשובה אחר תשובה, והאחרונות יהיו יותר מעלות מן הראשונות, משום דתשובה היא מדרגות מדרגות, יש ששב בתשובה וזדונות נעשות לו כשגונות, ויש מעלה מזה שהכל נמחל לו, והמבחר שבכלם הוא שזדונות נעשות לו כזכיות. וזהו שאמר כאן תשיבו בידכם, דתבת בידכם יתרה היא, אלא לרמוז בא על בעל תשובה, דלהוציא ניצוצותיו שנטמעו ביד הסטרא אחרא צריך תשובה אחר תשובה בכל מאמצי כחו כדי להוציא מתוך הקלפה מה שבלעה, דאי לא טרח כל כך עד שיוציא מה שבלעה הסטרא אחרא, דיו בתשובתו לחזר לו זדונות כשגונות, וזהו שאמר ואת הכסף המושב בפי אמתחתים, כמו שכתבנו למעלה, דהיגו התורה והתפלות והזכיות שנטלה הסטרא אחרא, עכשו עשו תשובה בכל חכם כדי שתשיבו הניצוצות של הקדשה למקומם, וזה צריך תשובה גדולה בכח גדול, וזהו בידכם, שפרושו בכחכם, ונותן טעם, שאם לא תעשו תשובה גדולה כל כך, שמא אותה תשובה שתעשו דיה להחזיר הזדונות כשגונות, וזהו אולי משגה הוא, דהיגו, התשובה שתעשו, אם אינה גדולה כל כך, שמא דיה להחזיר דוקא זדונות כשגונות,

וזהו התקון, זאת עשו, התשובה נקראת זאת (פרדס רימונים שער כג פכ"ב), לפי שהיא שיכא בכל עת לכן ראוי להקרא זאת. והתשובה היא קחו מזמרת הארץ בכליכם, הארץ האמורה כאן היא לרמוז על ארץ העליונה, היא השכינה, דהיגו שתקחו דבר שמשמח ארץ העליונה היא השכינה, ודבר המשמח השכינה הם מצות ומעשים טובים, והמעשים טובים שתעשו הם ירשמו ויראו בכליכם שהם הרוח והנשמה, לפי שהרוח הולך לגן עדן התחתון והנשמה עולה לגן עדן העליון, וכל עלייתם היא על ידי מעשים טובים, וזהו והורידו לאיש, הוא הקדוש ברוך הוא שנקרא ה' איש מלממה' (שמות טו ג), ותליכו בכליכם מנחה:

החוזר בתשובה צריך לקדש את עצמו ולהרבות מצוות

והמנחה היא מעט צרי ומעט דבש, בא לרמוז דהחוזר בתשובה צריך לקדש עצמו אפלו במתן לו, דהיגו בשעת תשיש יקדש עצמו וכשעת אכילה יקדש עצמו, לא יהיה מכוון להנאותו רק לרצון הבורא יתברך, וזהו מעט צרי, לרמוז על שעת התשיש, וכל התשיש מצד יצר הרע הוא, ויצרי אותיות יצר', ולהורות בא דבשעת הוויגו שהוא שעת היצר צריך למעט הנאותו, וזהו מעט צרי, ומעט דבש היא שעת האכילה, צריך למעט בהנאותו. נכאת, דרשו רבותינו זכרונם לברכה (רש"י) כל כנוסי בשמים קרוי נכאת, ובא לרמוז מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ויק"ר כא ה) עשה חבילות של עברות יעשה כנגדן חבילות של מצות, וזהו נכאת, כנוסי מצות הרבה, ולט אותיות 'טול', כלומר, המצות והמעשים טובים לא יהיה מתעצל בהם כלל, רק תקפ ומיד יעשה אותה ולא יחמיצנה (מכילתא בא מסכתא דפסחא ט), כמו שאמרו (עירובין נד) חטף ואכל. בטנים ושקדים, בא לרמוז דהבטן שלו שהיה מקדים לאכילה ושתיה שלא בדין, עכשו יהיה שוקד על בתי כנסיות ובתי מדרשות, כמו שנאמר (משלי ח לד) 'אשרי אדם שמע לי לשקד על דלתתי יום יום':

בעל תשובה יכפול מצוותיו

זאת ועוד, וכסף משנה קחו בידכם, בא לרמוז על בעל התשובה, אם הוא בעל תורה צריך להיות שונה פעמים בכל יום על מה שהיה רגיל ללמד (ויק"ר כה א), ואם היה בעל צדקה צריך לתן פעמים על

ישועות יעקב

דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'

לשמיעת השיעורים

02-803-9999

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים
את היום!

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:

newsletter.mechubarim@gmail.com

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשרה ממדורי הביאור 'מאורי אור'
וילקוט מאורי החיים
ביאור משולב שזור באומנות בנות המילים
'אור תורה' | 'תורת חיים'
הערות, ציונים ומקורות
עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מחיקות נצחיות:
הביאור המקיף על כל ספר האור החיים" הק'
'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחולל
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 0176-8806-44-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

הגאון רבי נפתלי גרוס שליט"א: העבודה של "סעודות שבת", שכידוע שהם זמן נעלה שעובדים את השי"ת באכילה ושתייה - אינו בנמצא בשמים. אכן יש בשבת בעוה"ז ענין והרגשה מה שלא מצינו כן בעולם הבא!

אכילתו, ולכן מבקשים בקשה נפרדת 'ונברך עליה בקדושה ובטהרה', שאכילתו יהיה בקדושה. הגרי"ז מבריסק זצ"ל מיישב לפי דרכו, בהקדם גם מה שמזכירים 'ובנה ירושלים וכו' ונאכל מפריה' הלא אי' באבות דרבי נתן (פלא"ה ה"ב) דאין נוטעים נטיעות בירושלים, א"כ איך ישנם פירות של ירושלים? ומבאר לשון הברכה, הדכוונה שמתפללים שזוכה לאכול פירות ממעשר שני ונטע רבעי שמעלים אותם לירושלים, וזהו פריה של ירושלים, כי הם נאכלים רק בירושלים.

לפי זה אתי שפיר הלשון 'ונברך עליה בקדושה ובטהרה', דהנה בארץ ישראל יש עשר קדושות, וקדושה יתירה הוא בירושלים לפני מן החומה, שם אוכלים קדשים קלים ומעשר שני, וההלכה הוא שאין לאכלם בטומאת הפירות או טומאת הגוף, וזהו 'והעלנו לתוכה ושמחנו בבנינה ונאכל מפריה (- מעשר שני וכו') ונשבע מטובה, ולזה בא הבקשה 'ונברך עליה בקדושה ובטהרה', שנוכל לאכול בקדושת המקום של ירושלים, ובטהרת האדם והפירות.

***

אמרו בשם אחד מהצדיקים זצ"ל, שאצל שלשה דברים מצינו 'מעין', ברכת 'מעין שלש' שהוא מעין ברכהמ"ז; ברכת 'מעין שבע' שהוא מעין השמו"ע לביליל שבת; 'מעין עולם הבא' שהוא שבת שהוא המעין של עוה"ב. ואמר שבב' הראשונות מצינו דבר שיש ב'מעין' ואינו בעיקר הדבר, ב'מעין שלש' מבקשים על המזבח, וכן מבקשים ונברך עליה בקדושה ובטהרה, ובקשות אלו אינם בברכהמ"ז; ובברכת 'מעין שבע' מתפללים 'לפניו נעבוד ביראה ופחד' ותפילה זו אינו בשמו"ע, ואמר האדמו"ר להסיק מזה, דלכאורה גם ב'שבת' שהוא מעין עוה"ב, ישנם דברים שאין כמותם בעולם הבא! עכ"ד.

ושמעתי ביאור הדברים ע"פ פשוטות, דהעבודה של "סעודות שבת", שכידוע שהם זמן נעלה שעובדים את השי"ת באכילה ושתייה - אינו בנמצא בשמים.

כמו כן בדבריו אלו, יש לבאר עובדא שסיפר הרה"ק ה"בית אברהם" מסלונים זצ"ל, על אחד התלמידים של הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע שאחר פטירתו התגלה לרבו ואמר לו שטוב לו מאוד למעלה, אבל הוסיף לו: אעפ"כ אני מתגעגע לשבתות שלכם! והרה"ק ה"סוד העבודה" זי"ע הסביר הדבר, כי בעולם העליון הוא נמצא בעוה"ב שלו, משא"כ בעולם הזה זכה לשהות בשבתות בצל רבו, אצל ה'מעין עולם הבא' של רבי פנחס מקאריץ, וה'מעין' של רבי פנחס היה גדול יותר מעוה"ב ה'עיקרי' שלו...

אבל לפי דברי הצדיק הנ"ל יש לומר, שאכן יש בשבת בעוה"ז ענין והרגשה מה שלא מצינו כן בעולם הבא!

(הגאון רבי נפתלי גרוס שליט"א - באר הגן)

אצל שלשה דברים מצינו 'מעין', ברכת 'מעין שלש' שהוא מעין ברכהמ"ז; ברכת 'מעין שבע' שהוא מעין השמו"ע לביליל שבת; 'מעין עולם הבא' שהוא שבת שהוא המעין של עוה"ב. ואמר שבב' הראשונות מצינו דבר שיש ב'מעין' ואינו בעיקר הדבר, ב'מעין שלש' מבקשים על המזבח, וכן מבקשים ונברך עליה בקדושה ובטהרה, ובקשות אלו אינם בברכהמ"ז; ובברכת 'מעין שבע' מתפללים 'לפניו נעבוד ביראה ופחד' ותפילה זו אינו בשמו"ע, ואמר האדמו"ר להסיק מזה, דלכאורה גם ב'שבת' שהוא מעין עוה"ב, ישנם דברים שאין כמותם בעולם הבא

המוזכר בברכהמ"ז ואינו מוזכר [לרוב שיטות] בברכת מעין שלש, כמו כן יש בקשה המוזכר דייקא בברכת מעין שלש ולא בברכהמ"ז והוא, 'ונברך עליה בקדושה וטהרה', והדבר צריך ביאור.

הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע אמר פעם, שבעת מתיישב האדם לאכול פת, הרי הוא נוטל ידיו, ועליה אמרו חז"ל (ברכות נג): "והתקדשתם" אלו מים ראשונים, א"כ הרי הוא מתקדש במצות נטילת ידים משא"כ כשאוכל רק מיני תרגימא שברכתן מוזנות חסר לו ענין זה שיתקדש בעת

ענינים נפלאים בברכת מעין שלוש

בענין זה של הזכרת 'ברית ותורה' בברכת מעין שלש, אציין מעשה פלא ששמעתי ממקור ראשון, וגופא דעובדא הכי הוי: בשיבת סלבודקא לפני שנים רבות למד שם הגאון רבי מענדיל שיינין זצ"ל. פעם הבחין ברבו הגה"צ רבי נתן צבי פינקל זצ"ל (- דער אלטער פון סלבודקא) שמזכיר 'ברית ותורה' בברכת מעין שלש, וכשראה את רבו נוהג כך התחיל ג"כ לנהוג כך, וכן ציווה לבניו שכן ינהגו, כי כן ראה אצל רבו, אבל הוסיף להם שאינו דבר חדש, כי הדבר כבר מוזכר ב'מחזור ויטרי'.

בשנת תשל"ו נפטר רבי מענדיל, ובהיותו ממתפללי ביהמ"ד "בית אברהם" בבני ברק, מסר שם בנו הגאון רבי נחום שליט"א שיעורים משך שנת האבל. באחד השיעורים נזדמן לו להעלות נושא זה של 'ברית ותורה', וציין שהוא נוהג כאביו, כפי מה שראה אצל הסבא מסלבודקא, שמזכיר 'ברית ותורה' גם בברכת מעין שלש, והוסיף לומר שהדבר כבר מוזכר במחזור ויטרי.

אחרי כמה ימים, ניגשו אליו ממשתתפי השיעור, ואמרו שעיינו בספר "מחזור ויטרי" בעניני ברכת הנהנין, וכלל אינו מזכיר ענין כזה. רבי נחום התפלא על כך ולא ידע מה להשיב להם, כי כן שמע וקיבל מאביו, ואף פעם לא בדק הדבר אם אכן מוזכר כך בספר, והיה לו עגמ"נ מזה.

עברו כמה ימים מאז, והנה באחד הלילות רואה את אביו בחלום, ובראותו פני אביו, שאלו תיכף, על ענין זה שאמר לו פעם שכתוב במחזור ויטרי להזכיר ברית ותורה בברכת מעין שלש, הלא כלל אינו מוזכר שם?! אביו לא השיבו כלום, רק הראה לו דמות של איש חסיד, ואמר שיפנה אליו והוא יענה לו! כשהתעורר זכר את דבר החלום ואת הדמות שהראה לו אביו, והיה אדם שהכיר - ה"ה הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמאן זצ"ל, שגר אז בבני ברק.

תיכף פנה אליו ושאלו אם הוא יודע אם צריכים להזכיר 'ברית ותורה' בברכת מעין שלש? ומיד השיב לו הגרא"ד: שבמחזור ויטרי פסק שיאמרו! וכששאלו היכן נמצא במחזור ויטרי? אמר שאינו יודע, רק למד לפני כמה ימים בספר 'ליקוטי מהרי"ח" ושם מביא את דברי המחזור ויטרי, וניתי ספר וניחזי, ועיינו בספר ליקוטי מהרי"ח ב'סדר ברכת הנהנין' ובדבריו על 'ברכת מעין שלש' מוזכר ענין אמירת ברית ותורה, ובתוך הדברים כותב: ועי' במחזור ויטרי ח"ב סי' נ"ט מצאתי שגרס ברית ותורה, אך בסי' צ"ו ליתא, ע"כ.

וכוונת הדברים הוא שמציין שבמחזור ויטרי בח"א בהל' ברכת הנהנין (סי' צ"ו) אכן אינו בנמצא, רק בח"ב (סי' נ"ט) בהל' ליל הסדר ושם מדבר מברכת 'מעין שלש' אחרי שתיית ארבעה כוסות שם כותב שצריך לומר ברית ותורה!

***

לסיום הדברים, כשם שהבאנו ענין ברית ותורה

אוצרות הפרשה

הגאון רבי שלמה לוינשטיין שליט"א: חכמתו של יוסף נשאה חן בעיני פרעה ובעבורה הוא התמנה למושל בכל ארץ מצרים. החכמה והפקחות הן אחת מן התכונות היסודיות של כל מושל ומנהיג, הנדרש לעתים להכריע ולפסוק, כאשר המציאות אינה ברורה לפניו כלל וכלל.

ולבקש ממנה את הפקדון, שהפקיד אצלה המלמד העני, וכראיה שאכן, בעלה שלח אותה, תציג את השעון המהודר שבידה.

הרבנית עשתה כמצוותו, ולאחר שהות קצרה חזרה עם פקדונו של העני, לפני העשיר המכובד - חפז. "אבל", הזהירו המהרד"ם, "אל תצעק עליה, שכן אצטרך להזמין אותך פעם נוספת לבית הדין!". סיפור נוסף המראה את חכמתו ארע לשתי נשים, אשר הביאו את כביסתן אל אחת הכובסות בעיר. והנה מתה הכובסת, ויורשיה לא ידעו למי שייכת הכביסה.

"כולה שלי!" טענה אחת הנשים, ואילו השניה טענה לעומתה: "חציה שלי!"

החליטו היורשים להביא דין זה בפני המהרד"ם, אשר שמע את טענות הנשים, ושלחן לביתן עד למחרת היום. כשיצאו, ביקש מבני ביתו שיוסיפו כבסים משלהם לערימת המריבה, המונחת בביתו. למחרת, כאשר הופיעו הנשים, פנה אל זו שטענה "כולה שלי", ואמר: "הסתכלי עוד פעם, האם באמת כל הכביסה שלך?" האשה עשתה עצמה כבודקת את ערימת הכביסה והכריזה בביטחון: "הכל שלי!"

הרב פנה לשניה ושאלה: "האם תוכלי למיין ולהפריד בין מה ששייך לך ובין מה שאינו שלך?" זו, אכן, מיינה כראוי ושמה בצד את הכבסים של חברתה ואת הכבסים שהוסיפו בני משפחת המהרד"ם...

השניה נבוכה כשנודע לה שהרב הערים עליה, וקבלה בהכנעה את נזיפתו את דרישתו להסתפק במה ששייך לה...

(הגאון רבי שלמה לוינשטיין שליט"א - ומתוק האור)

המהרד"ם נכנס לחדר אשתו, נתן בידה את השעון וצוה עליה לגשת מיד אל אשת בעל המלון ולבקש ממנה את הפקדון, שהפקיד אצלה המלמד העני, וכראיה שאכן, בעלה שלח אותה, תציג את השעון המהודר שבידה. הרבנית עשתה כמצוותו, ולאחר שהות קצרה חזרה עם פקדונו של העני, לפני העשיר המכובד של העני, ופני העשיר המכובד - חפז.

וַיֹּאמֶר פְּרַעֲה אֶל יוֹסֵף אֲחֵרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹקִים אוֹתְךָ אֵת כָּל זֶה אֵין נְבוֹן וְחָכֵם כְּמוֹךָ (מא, לט).

חכמתו של יוסף נשאה חן בעיני פרעה ובעבורה הוא התמנה למושל בכל ארץ מצרים. החכמה והפקחות הן אחת מן התכונות היסודיות של כל מושל ומנהיג, הנדרש לעתים להכריע ולפסוק, כאשר המציאות אינה ברורה לפניו כלל וכלל.

בספר מורשת אבות מסופר שרבי דב בעריש מייזלים המונה המהרד"ם, נמנה בין פוסקי דורו. לא אחת ולא שתיים נשאל בנושאים שהסעירו בשעתם את כל גדולי הדור, כשהכל חפצים לשמוע גם דעתו השקולה, המלאה פקחות ודעת תורה.

בעירות ישראל בפולין הילכו עד לתקופת מלחמת העולם השנייה סיפורים ועובדות על אהבתו לעמו ועל חכמתו ופקחותו בישבו על מדין. פעם אחת התיצבו לפניו מלמד עני ובעל מלון עשיר לדין תורה. המלמד טען כי הזדמן למלון בערב שבת והפקיד את צרור כספו אצל הנתבע. הלה, יהודי בעל צורה, הכחיש את הסיפור מכל וכל.

שאל המהרד"ם את בעל המלון, הנתבע, אם יהיה מוכן להשבע על טענתו, והלה השיב בחיוב. בתוך כך גלגל המהרד"ם עמו שיחה על דא ועל הא. והנה הבחין בשעון זהב יפה המשתלשל מכיסו של העשיר. המהרד"ם גילה התענינות גוברת והולכת בשעון היפה והוא בקש ממנו את הרשות להתבונן בו מקרוב. הלה הושיט את השעון למהרד"ם, אשר אמר: "שעון יפה כזה, ברצוני להראות לזוגתי. האם כבודו מסכים?"

"בוודאי", השיב העשיר מתוך הנאה גלויה.

המהרד"ם נכנס לחדר אשתו, נתן בידה את השעון וצוה עליה לגשת מיד אל אשת בעל המלון

נביאים וזקנים מאידים כבודיה

מהדורת כ"ז

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א: זכורני מימי בחרותי, כשהייתי חוזר בליל שבת קודש בשעה מאוחרת מן הטיש, לפני שנכנסתי הביתה חלצתי את הנעליים מחוץ לבית, וכך נכנסתי חרש הביתה על בהונות רגלי, כדי שלא להעיר את ההורים. יש להיזהר בזה הרבה, ובפרט מצוי הדבר בבחורים צעירים החוזרים בשעה מאוחרת הביתה, שלא להעיר את ההורים משנתם. ובוודאי לא לגרום להם להישאר ערים ודואגים לו עד מאוחר בלילה, וזה מן החמורה שבחמורות.

ההשגחה' שהייתה בעת קריאת שם הבת, כשם שאנו מושגחים מלעילא בכל פרט וענין.

***

לדאבון לב, בדורנו יש מעט זלזול בעניין זה, ואין משמעת הבנים והבנות אל הוריהם כפי שהייתה בדורות שלפנינו. הצעירים מתרגלים להתפנק יותר ויותר, ומנצלים את הוריהם לפי צרכיהם, ואין מקפידים כראוי בכבודם... על כך שמעתי מאמי מורתי עליה השלום, בראותה פעם את הילדים הצעירים של דורנו דורשים מהוריהם בנחרצות את מבוקשם, שבהתנהגות כזו הרי התהפכו היוצרות, ומתקיים בנו "כבוד את בנך ואת בתך"... רח"ל.

כבוד קדושת מרן אדמו"ר מסאטמאר זצוק"ל, בעל "ויואל משה", התבטא פעם בחריפותו: מילא מה שחושבים הצעירים את עצמם תמיד 'חכמים' יותר מהוריהם - ניתן עוד לסבול, אבל מה שחושבים את עצמם יותר 'מבוגרים' מהוריהם - את זה אי אפשר לסבול...

***

הגאון הצדיק מורנו רבי זונדל קרויזר זצוק"ל בעל "אור החמה", הגיע פעם לתחנת מוניות שירות 'ירושלים בני ברק', שבמעלה רחוב שטראוס (פינת חיי אדם) בירושלים. והנה, בעודו ממתין בישיבתו במונית שיתמלא הרכב ויוכלו לצאת בנסיעתם לבני ברק, ראה פתאום מן החלון את אביו מורנו הרב רבי אליהו צבי זצ"ל, כשהוא חוצה בדרכו את רחוב שטראוס, בחזרתו מבית הכנסת 'זכרון משה' לביתו... תיכף כשראהו קפץ רבי זונדל החוצה מן המונית, ונעמד בחוץ על מקומו בהכנעה וביראת הכבוד, אף שאביו לא ראהו כלל, והביט כך על אביו בכל עת חצייתו את רחוב שטראוס, עד שהמשיך הלאה בדרכו ונעלם מעיניו.

לאחר שכבר לא היה אביו לנגד עיניו, חזר למקומו במונית, שבינתיים התמלאה בנוסעים ויצאה לדרכה.

***

זכורני מימי בחרותי, כשהייתי חוזר בליל שבת קודש בשעה מאוחרת מן הטיש, לפני שנכנסתי הביתה חלצתי את הנעליים מחוץ לבית, וכך נכנסתי חרש הביתה על בהונות רגלי, כדי שלא להעיר את ההורים.

יש להיזהר בזה הרבה, ובפרט מצוי הדבר בבחורים צעירים החוזרים בשעה מאוחרת הביתה, שלא להעיר את ההורים משנתם. ובוודאי לא לגרום להם להישאר ערים ודואגים לו עד מאוחר בלילה, וזה מן החמורה שבחמורות.

(הגה"צ המקובל רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א - גל' טיב הקהילה)

לדאבון לב, בדורנו יש מעט זלזול בעניין זה, ואין משמעת הבנים והבנות אל הוריהם כפי שהייתה בדורות שלפנינו. הצעירים מתרגלים להתפנק יותר ויותר, ומנצלים את הוריהם לפי צרכיהם, ואין מקפידים כראוי בכבודם... על כך שמעתי מאמי מורתי עליה השלום, בראותה פעם את הילדים הצעירים של דורנו דורשים מהוריהם בנחרצות את מבוקשם, שבהתנהגות כזו הרי התהפכו היוצרות, ומתקיים בנו "כבוד את בנך ואת בתך"... רח"ל.

כבוד קדושת מרן אדמו"ר מסאטמאר זצוק"ל, בעל "ויואל משה", התבטא פעם בחריפותו: מילא מה שחושבים הצעירים את עצמם תמיד 'חכמים' יותר מהוריהם - ניתן עוד לסבול, אבל מה שחושבים את עצמם יותר 'מבוגרים' מהוריהם - את זה אי אפשר לסבול...

וישאל להם לשלום ויאמר השלום אביכם הזקן אשר אמרתם העודנו חי (מג, כז).

לפני שנים רבות נשאלתי על ידי אברך אמריקאי אחד, תלמיד ישיבת מיר המעטירה, בהיות שאביו מגיע בקרוב מחו"ל לביקור קצר בארץ הקודש, וכנראה הוא יצטרך לשמש ולהתלוות עמו בטוילו ובנסיעותיו ברחבי הארץ, הוא מבקש לדעת עד כמה מחוייב הוא להצטרף אליו לכל הטיולים והסעורים הללו.

שלחתי אותו עם שאלתו אל ראש הישיבה, מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל, שיפסוק הלכה בשאלתו, וגם בשביל בקשת הרשות לימי העדרו מן הישיבה בשביל מצוות כיבוד אב.

תשובתו של הגאון זצ"ל הפתיעה את האברך:

"צריך אתה לכבד את אביך", פסק ראש הישיבה, "כשם שהיית מכבד את גדול הדור וצדיק מפורסם, רבן של כל בני הגולה, אם היה מגיע אליך לביקור! אף אם אין אביך 'תלמיד חכם', הכבוד שאתה צריך לכבדו מדין 'אב', הוא כמו שמכבדים את רבן של כל בני הגולה!". והדברים מבהילים על הרעיון.

***

אבי מורי זצוק"ל, היה יתום מאב ומאם מגיל שמונה. כאשר נולדה בתו הראשונה למזל טוב, היה חפץ מאד לקרוא את שמה על שם אמו עליה השלום, שעדיין לא ניתן עד אז שום שם אחריה, אולם חמותו, זקנתי הרבנית עליה השלום, רצתה שיקרא לה על שם אמה.

הלך אבא מארי ז"ל לשאול עצה מהרב הצדיק רבי שמואל דייטש זצ"ל, שהיה מרבה להיוועץ עמו, ושאלו כדת מה לעשות.

תשובת הרב הייתה, שבהיותו סמוך עתה על שולחן חמיו, הרי מן הראוי לכבד את חמותו, שאף בכבודה הוא חייב בהלכות כיבוד אב ואם, כמבואר בשולחן ערוך יורה דעה (סימן ר"מ ס"ד, ופתחי תשובה שם, סעיף קטן כ), ולתת לה דין קדימה בקריאת השם, מחמת 'הכרת הטוב' שמחוייב הוא כלפיהם, שכן הכרת הטוב דוחה כל שאר צדדים. ובפרט שאנו נוהגים, על פי רוב, לתת את שם הילד הראשון אחר צד אם הילוד כנודע, ואכן נתן את שמה כרצונה של חמותו.

לאחר שנים, בהגיע אחותי לגיל השידוכים, נמצא עבורה חתן מן הטובים ביותר, שהתאים עבורה מכל הצדדים. שם אמו של החתן היה כשמה של אם אבי עליה השלום, ואילו היה נתן לבתו אותו השם כפי שרצה בלדתה, לא היה השידוך יוצא אל הפועל, מחמת איסור 'כלה וחמותה' שאסר רבי יהודה החסיד ז"ל בצוואתו (סעיף קטן כ"ג). או אז התברר למפרע 'טיב

השבוע במדור:

הזוכה שהפך לעשיר מופלג מעוניין להמשיך להתפלל ב'מונין הפועלים' משום חשש 'עין הרע' | טיפול בבעלי חיים שמזונותיהם עליו במרחק ובממון | האם ניתן לקבור את מותר השמנים והפתילות, או שצריך דווקא לשורפם | טיפת שמן שנותרה בכוס | שוכר ששיפץ דירה - מי משלם

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

הזוכה שהפך לעשיר מופלג מעוניין להמשיך להתפלל ב'מונין הפועלים' משום חשש 'עין הרע'

שאלה: מעשה ביהודי קשה יום, שלפרנסת משפחתו עבד כפועל בעבודת כפיים מייגעת, משעות הבוקר המוקדמות. כדי להתייבב למלאכתו בזמן, נאלץ מחוסר ברירה, להתפלל מידי יום שחרית ב'מונין פועלים', בו מתפללים שמונה - עשרה לפני הנץ החמה, לאחר עלות השחר. באחד הימים רכש כרטיס הגרלה, וכעבור מספר ימים, התקשרו והודיעו לו שהוא זכה בהגרלה ונהפך למיליונר. אשתו נתקפה בבהלה וחרדה רבה, שמא ינזקו ח"ו בעין הרע, ולכן היא ביקשה ממנו שימשיך לשמש כפועל במקום עבודתו הקודם, וימשיך להיות עסוק במלאכתו ובשיעורי התורה שהשתתף בהם עד עתה, באופן שאף אדם לא ירגיש שהתעשר, מחשש לעין הרע, ומחשש לבטלה, שמביאה לידי שעמום ועבירות חמורות (כתובות נט, ב).

האיש קיבל את עצת אשתו, אך בא לשאול כיצד ימשיך להתפלל תפילה של "בדיעבד", לפני הנץ החמה, בזמן שהותר להתפלל בו אך ורק במקום שעת - הדחק ואונס, כמבואר בשו"ע (או"ח סימן פט), [וב'הליכות שלמה' (פ"ה אות יג) הובא בשם מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל, שיש לפועלים ולעובדים לעשות השתדלות לסדר עבודתם באופן שיוכלו להתפלל בזמן וכהוגן?]

תשובה: תשובה עין הרע הוא דבר קשה מאד, וכמבואר בבבא מציעא (דף קז ע"ב) 'והסיר ה' ממך כל חלי' אמר רב זו עין, רב לטעמיה דרב

בקנים ובקנקנים אין רואה סימן ברכה לעולם, מאי טעמא משום דנפיש, שלטא בהו עינא בישא, הרי לך כי מאוד יש לשמור ממונו מעין הרע, ולכך אמרו ז"ל יצו ה' אתך את הברכה באסמיק אין הברכה שולטת אלא בדבר הסמוי מן העין, וזה מפני כח העין, ודבר זה ענין גדול, יעו"ש.

עוד מצינו בעירובין (דף סד ע"א) שאדם שזכה בממון רב, כגון שזכה בנכסי הגר (שמת ללא יורשים), או שמצא מציאה גדולה, ונתעשר ללא יגיעה, קיים חשש שתשלוט בו עין הרע, וביאר רש"י: המחזיק בנכסי הגר מידי דתמיהה הוא, ותוהיה בה אינשי, לפי שבאו לו בלא יגיעה (הדבר תמוה בעיני הבריות, שמתפללים 'היאך התעשר זה ברגע אחד'), לפיכך אין נכסים אלו מתקיימים, אם לא על ידי שיעשה בחלק מהממון מצוה, כגון שיקנה בהם ספר תורה.

ובמסכת נדרים דף נד ע"ב נאמר: "אמר שמואל, נו"ן סמ"ך עי"ן - נונא סמא לעינים", וכתב רבינו החיד"א בספרו 'דבש לפי' (מערכת נ אות לא): "אחד עשר פסוקים יש במקרא שמתחילים באות נו"ן, ומסיימים באות נו"ן, וטוב לאומרם כדי להינצל מעין הרע. ואפשר שהטעם הוא, מפני שזרע יוסף נמשלו לדגים, שאין עין הרע שולט בהם, ולכן אלו הפסוקים של נו"ן, יש בהם רמז לדג, שנקרא 'נון', וסימן לדבר מאי דאמר שמואל בנדרים 'נו"ן סמ"ך עי"ן - נונא סמא לעינא". ולכן, אמירת פסוקים אלו מועילה לעין הרע. וראיתי בספר כתב יד על קלף ישן נושן, משם רבינו יהודה החסיד זצ"ל שכתב שבי"א פסוקים אלו אין בהם סמ"ך, והקורא אותן שמבריא שטן ממנו, עכ"ד. ולכן מסוגלים לעין הרע שמבריא השטן ממנו. ורבינו בחיי כתב שיוצא מפסוקים אלו שם המפורש י"ג אותיות, ומועיל הדבר לפחד". לאור הדברים, נוכל ללמוד שחששה של האשה

סליק לבי קברי, עבד מאי דעבד אמר תשעין ותשעה בעין רעה ואחד בדרך ארץ, וכן מבואר (שם בדף פד ע"ב) אמר להן רבן שמעון בן גמליאל פרידה אחת יש לי ביניכם ואתם מבקשים לאבדה הימני, ופרש"י שמוא תשלוט בו עין הרע. וכן מבואר במסכת ברכות (דף לא ע"ב) שחנה ביקשה מהשי"ת שיתן לה זרע אנשים, והוא זרע המובלע בין אנשים ואינו מתבלט שיהא לא חכם ולא טיפש, ופרש"י: לא חכם יותר מדאי, שלא יהיה תימה בעיני הבריות ומתוך שנדברים בו שולטת בו עין הרע.

ויעוין עוד במהר"ל (נתיבות עולם נתיב עין טוב פרק א) שכתב: תדע להבין מזה כי בעל עין הרע שורף בעינו ויש להזהר ולהשמר מזה, ושאר דברים אשר שייכים לעין הרע ושנאת הבריות, ומאוד מאוד צריך האדם להזהר מעין הרע, הן הוא בעצמו כמו שאמרנו במדרש (ילקוט מקץ מב) שיעקב צוה את בניו שאמר להם למה תתראו, לא יהיו נכנסים כולם ביחד מפני עין הרע שלא ישלוט בהם, וגם ממון שלו ישמור מעין הרע, ובפרק מקום שנהגו (פסחים דף נ ע"ב) המשתכר

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

החמה.

אולם, כשהצעת דברי לפני גיסי מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, אמר שיש להורות ליהודי להתפלל בזמן הראוי להתפלל בו לכתחילה, ולא בזמן שהוא בדיעבד, [ובגודל מעלת תפילת וותיקין יעוין ב'אורחות ישר' עמ' צ"ז].

ומה שחושש מעין הרע, אמר גיסי, שאף על כגון זה יש לומר "שומר מצוה לא ידע דבר רע", וכדברי הגמרא בשבת (דף סג ע"א) "כל העושה מצוה כמאמרה, אין מבשרים אותו בשורות רעות, שנאמר: שומר מצוה לא ידע דבר רע". וגם בענייננו, אם יתנהג האיש כפי הדין, ויקיים את מצות התפילה כהלכתה, 'יהא בטוח בתכליתו ובעלות נפשו על המזל, עד שלא יהא המזל מושל עליו כלל' (לשון המאירי בשבת שם).

ובספר 'פלא יועץ' (שם) כתב: "לא ייפגע מעשות מצוה מפני חשש עין הרע, כגון להביא עני לביתו, או לדרוש ברבים, ללמוד דעת את העם; כי שומר מצוה לא ידע דבר רע, ומצוה אגוני מגינא, והיא מגן וצינה!"

לסיכום: לענ"ד מותר לזוכה להמשיך להתפלל ב'תפילת הפועלים'. אך גיסי מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל סובר, שיתפלל עם הנץ. והשומע לקולו, יתברך מן השמים.

אין עין הרעה שולטת בו, כי השי"ת משלם לו מידה כנגד מדה ומאחר ועינו טובה לא תשלוט בו עין הרע.

ואם כן אולי אין להתיר לו להמשיך להתפלל מוקדם.

אולם למעשה נראה שכל העצות הנ"ל, אמורות רק לאחר שכבר יש עליו עין הרע, אבל לכתחילה עדיף להימנע מהעין הרע לגמרי, ועוד שאחרי שכבר זכה בעושר, הרי שהעין הרע עלול להיות חזק מאוד, וכנגד זה צריך יותר רחמי שמים לעשות העצות כראוי, וכיון שבמשנ"ב הנ"ל מבואר שגם בשעת דחק ואונס יכול להתפלל מוקדם, אף הנידון של ענייננו נידון כמצב של הדחק.

ועוד נראה שלא שייך בענייננו לומר ששומר מצוה לא ידע דבר רע, מפני שלא המצוה גורמת את הרע, אלא הפסקת העבודה תגרום לו לעין הרע, וממילא הוא אנוס להתפלל מוקדם.

יש להוסיף, שבביאור הלכה (סימן פט ס"א) הביא את דברי הפרי חדש, שחולק על השו"ע ומתיר להתפלל אפילו לכתחילה קודם הנץ החמה, משהאיר פני המזרח, [ולשיטתו מעלת התפילה בנץ החמה נאמרה רק ל'וותיקין'], וניתן לצרף שיטה זו ולהתיר בענייננו להתפלל לפני הנץ

מוצדק. ולכן, נראה שאם כוונת האיש ואשתו לשם שמים, אזי יתכן שמותר לבעל להמשיך להתפלל משעלה עמוד השחר, כפי שנפסק בשו"ע (סימן פט ס"ח, ובסימן נח ס"ג): "בשעת הדחק, כגון שצריך להשכים [בבוקר] לדרך [במקום גדודי חיה וליסטים, ואין השייך ממנתת לו] - יכול להתפלל משעלה עמוד השחר", וכתב המשנ"ב (ס"ק לח), שהוא הדין לשאר דחק ואונס.

ובענייננו, שה' יתברך זיכה את האיש בעושר, אפשר לומר שהוא נחשב לאנוס להמשיך לנהוג כפי שנהג עד עתה, כדי שלא תפגע בו עין רעה. אלא שיתכן שאין לו לעבור על הלכות תפילה בשביל שלא ישלוט בו עין הרע, שהרי לעין הרע ישנם עצות, וכמו שהבאנו לעיל שיקנה בחלק מהכסף ספר תורה או שיעשה בהם שאר מצוות, וכן יכול לומר הי"א פסוקים, ויעוין עוד בפלא יועץ (אות עין) שכתב: ועל הכל תפילה עושה פירות כי אלקינו מרחם, שומע תפלת כל פה, והוא המציל את עמו ישראל מעין הרע, ומכל דבר רע... ובברכות (דף נה ע"א) אמרו האי מאן דדחיל מעינא בישא לימא אנא מזרעא דיוסף קאתינא דלא שלטא ביה עינא בישא וכו', וטוב לגבר שיאמר כן בכל יום, עכ"ד.

וכמו כן כתוב בראשונים שמי שיש לו עין טובה ודן כל אחד לכף זכות, ורואה רק במעלת חבירו,

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א אב"ד ק"ק באר ישראל

במרחק רב שקשה לו להגיע אליו בין בגלל הוצאת ממון ובין בגלל הטרחה פטור.

ומצינו עוד שהתירו מלאכות דרבנן בשבת כדי שלא לגרום צער לבעלי חיים שתחת אחריותו, כמו שמובא בגמרא (שבת ככח:): אמר רב יהודה אמר רב בהמה שנפלה לאמת המים מביא כרים וכסתות ומניח תחתיה ואם עלתה ועלתה. ואף שמבטל כלי מהיכנו, סבר מבטל כלי מהיכנו דרבנן, וצער בעלי חיים הוא מדאורייתא ואתי דאורייתא ודחי דרבנן. וכן נפסק בשו"ע (או"ח סימן שה סעיף יט). עוד פסק השו"ע (סימן שכד סעיף יא) שנתנין בשבת מים ומזונות לפני אוזין ותרנגולים ויוני ביתות וכלב שמזונותיהם עליך.

השקעת דמים בטיפול רפואי:

והנה לגבי השאלה אודות טיפול רפואי בבעל חי, אם ההוצאות ממון מרובה אינו חייב, וכדברי הגרי"ש אלישיב, וכמוכּוּן שיש מצוה לעשות מה שיכול משום צער בעלי חיים. ונראה שאם אינו יכול לטפל הן מחמת טורח והן מחמת ממון טוב שיפקיר את הבעל חי, שלא יהיה תחת רשותו. ועדיף להפקירו באופן שאחרים ירצו לזכות בו ולסייע לו.

אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו שנאמר (דברים יא טו) "ונתתי עשב בשדך לבהמתך" ואחר כך כתוב "ואכלת ושבעת".

חשיבות מצוה זו:

הביא הבה"ל בשם תשובת מהר"ם (סימן קסז ס"ו ד"ה ומכל מקום) שהאיסור לאכול קודם שמאכיל בהמתו הוא איסור מדאורייתא. אמנם לדעת ה"ט"ז (סימן קס"ז סק"ז) מותר לטעום קודם שיתן לבהמתו, והאיסור הוא רק לאכול ממש. אך לדברי המג"א (שם ס"ק יח) האיסור הוא אף לטעום, ומותר רק לשתות מים. וכן פסק המשנ"ב (שם ס"ק מ).

וכתב בשאלת יעבץ (ח"א סימן יז) שמשמע בגמרא בשילהי גזיקין שאף מי שאינו בביתו אינו רשאי לטעום כלום עד שיאכיל בהמתו.

עד כמה מחויב להשקיע במצוה זו:

כתב בספר מלכים אמניך (פרק י עמוד רס) ששמע מהגרי"ש אלישיב שהגדיר את חיוב האכלת בעלי החיים, שכל עוד שהבעל חי במרחק שהבעלים לא מרגיש מטרד והכבדה להגיע אליו חייב ליתן לו מאכלו, קודם לאכילתו. אבל כשהוא

טיפול בבעלי חיים שמזונותיהם עליו במרחק ובממון

שאלה: יש לי בביתי אקווריום עם דגים, בשבוע האחרון נסעתי מביתי לשבות את השבת במקום רחוק, בהגיעי למקום נזכרתי שלא האכלתי את הדגים ואין לי דרך לשלוח שליח להאכיל אותם, האם אני מחויב לחזור את כל הנסיעה לביתי כדי להאכיל את הדגים?

עוד נתעוררתי לשאול, מהו גדר החיוב שצריך להשקיע בטיפול בבעל חי שנמצא ברשותו, האם צריך להשקיע כסף בטיפול רפואי בו?

תשובה: יש חיוב מהתורה לדאוג לבעלי חיים העמודים תחת רשותו, ואסור לאכול לפני שנותן להם לאכול. באופן שבטיפול בהם יש טורח רב או השקעת דמים מרובים, פטור, ואינו מצווה לעשות יותר מכפי יכולתו, ולכן באופן שאינו יכול לטפל בהם טוב שיפקירם.

מקורות להרחבה:

מקור חיוב האכלת בעלי חיים:

מובא בגמ' (ברכות מ). אמר רב יהודה אמר רב

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

מותר השמנים והפתילות

שאלה: האם ניתן לקבור את מותר השמנים והפתילות, או שצריך דווקא לשורפם.

תשובה: ניתן אף לקבורם באדמה או לשפוך את השמן במקום שאינו דרך הילוך בני אדם, ולאחר שנבלעו באדמה ניתן לפסוע שם. ומה שכתב השלחן ערוך (תרעז, ד) "הנותר מן השמן... עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו שהרי הוקצה למצוותו" זהו לכתחילה שעדיף לשורפו, משום שהוא דומיא דמנורת המקדש, והנותר משמן המנורה במקדש היה נשרף. אך אם אין לו אפשרות לשרוף לא ישליכם בביזיון, אך יכול לקבורם או להשליכם בתוך שקית נפרדת לתוך האשפה כפי שעושים בזמנינו לתרומות, בכדי שלא תצא תקלה וישתמש בשמן הנותר (פניני חנוכה קמח).
ואם מראש עוד קודם ההדלקה או קודם כל ימי

שלא הודלק. כמבואר בתוספות סוכה (כב, א) שכאשר מפחית מכמות השמן שבכוסית, כבר כהה השלהבת ודולקת פחות חזק, משמע שכל השמן הנתון תחת השלהבת מעניק עוצמה וחוזק ללהבה, וממילא נחשב שהשתמש לקדושה בכל השמן.

טיפת שמן שנתורה בכוס

שאלה: כשנשארה טיפת שמן בכוס לאחר ההדלקה, האם מותר להדיחה כשאר הכלים.

תשובה: טיפה זו קדושה ואין לשוטפה סתם, ואף אין לנגבה בטישו ולהשליכה לפח בביזיון. אמנם אם אינה נכרת אלא רק מרגיש שהכוס לחה עוד מהשמן מותר לשוטפה. כעין המבואר במשנה בתרומות (יא, ח) שאחר שעירה מכלי לכלי, יכול להכניס חוליין לתוכו, אך אם הרכין את הכד ונטפו כמה טיפות דינם כתרומה קדושה.

החנוכה מתנה ואומר "מותר השמנים והפתילות לא יהא קודש", מותר אף להשתמש לצרכו האישי בכל הנותר, ואין צריך להתנות דווקא בדיבור, אלא ניתן להתנות כן אף במחשבה בלבד. ואין לחלק בין מותר הפתילות שהודלקו בהן הנרות, למותר השמן שנשאר בכוס ומתברר שלא הודלק ולא השתמשו בו לקודש, מאחר ונחשב שהדליק בכל השמן שהיה בכוסית, אף במה

הגאון רבי יצחק בירך דסקל שליט"א
דיין ומורה הוראה, מח"ס בינת המשפט

שוכר ששיפץ דירה - מי משלם

שאלה: קניתי לפני חמש עשרה שנה בית מפואר לבני, כשהיה עוד ילד קטן, והשכרתי אותו למשך חמש עשרה שנה. עכשיו בני התחתן ועומד להכנס לבית שקניתי לו. כאשר השכרתי את הבית אמרתי לשוכר, שאם הוא רוצה לעשות שינוים, הוא יכול לעשות בבית מה שרוצה. הוא עשה שם בריכת שחיה ועוד הרבה השבחה, והשקיע בבית שלוש מאות אלף דולר. השוכר תובע ממני שלוש מאות אלף דולר על השבחת הנכס, כדין יורד לשדה העומדת ליטע, שהרי נתתי לו רשות לשפץ, אבל בני לא מעוניין בשיפוץ כי אינו לפי טעמו. האם אני חייב לשלם, מי צודק בטענתו?.

תשובה:

ביאור התשובה:

יורד לשדה חבירו והשביחה ואין בעל הבית צריך את השבח

הטעם שפטור, כיון שאפילו שהיא כשדה העומדת ליטע, כיון שאפילו בשדה העומדת ליטע, אם אנו סהדי שאין צריך את ההשבחה, אינו חייב לשלם, והארכנו בזה בסימן קנד, עיין שם. וגם בנידון דידן, אנו סהדי שכל עשיר יש לו את הטעם שלו, ובאמת אינו מעוניין להשתמש בהשבחה שעשה השוכר, ואין לו כל תועלת ממנה, וזה שנתן לו רשות לעשות זאת, לא הייתה כונתו שישלם לו עליה, אלא שיעשה בשביל עצמו, שהרי שכר בית מפואר לחמש עשרה שנים, וכיון שאנו סהדי שאין לו שום תועלת מזה, לפיכך המשכיר פטור.

המשכיר אין צריך לשלם על ההשבחה.

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

מסכת בבא קמא דף מה-נא

שור של שביעית שהרג נפש, הנחת שור בבית הסוהר

בגמ': השור יסקל וגם בעליו יומת (בבא קמא מה, א).

בפוסקים דנו על שור שיש בו קדושת שביעית שהרג, אם סוקלים אותו, או שמא כיון שאסור להפסיד שור של שביעית אסור לסוקלו.

ב'קול תורה' (תשרי תשס"ד) דנו בזה, וכתבו שמאחר ושור זה מתועב שהרג את הנפש, אין בו מצות 'לאכלה', שאין רצון השי"ת שיאכלוהו אלא ידונו אותו למיתה ויסקלוהו ופקעה קדושת שביעית ממנו, כי הוא אינו ראוי לאכילה, ורק פירות הצומחים כראוי הם קדושים וניתנו לאכלה, ולא שור שיש בו רעל ורציחה ומצוה לדונו למיתה, וכעין זה דן הירושלמי (פסחים פ"ב ה"א) רבי ירמיה בעי, פטר חמור שהמית במה היא מיתתו בעריפה או בסקילה, ופירש הקרבן עדה זה שהמית אדם האם בעריפה, או שמא לאחר שעשה מעשה נחמיר עליו שתהא מיתתו בסקילה.

והנה בספר נפש כל חי (סי' ט ס"ו) כתב, ששור שנגמר דינו למיתה עדיף שיהרגנו בידים כגון ע"י סכין וכדומה, ולא יניחהו במקום סגור שימות שם מרעב כיון שיש בכך צער בעלי חיים.

מקור לכך הביא מתוס' (סנהדרין פ), שכתבו גבי על מה שאמר רבי יהודה שם ששור שנגמר דינו לסקילה שנתערב בין שוורים שמתוהים באכילה, שכונסים את כולם לכיפה, [מקום עד שימותו שם], והקשו ע"ז התוס' למה כונסים אותם לכיפה ועושים צער בעלי חיים, ומקלקל חצירו וכיפתו, ליערפינהו בקופיץ. ומבואר בדבריהם שעדיף לערוף בקופיץ מלכנוס לכיפה כדי למנוע צער בעלי חיים.

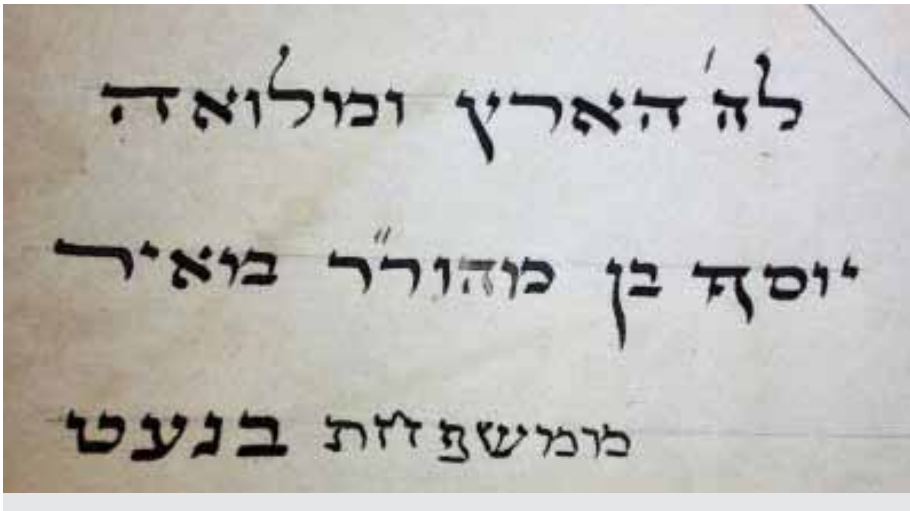
ומ"מ כתב ע"פ תוס' (שם) שאם על ידי שהיהגרו בידים עלול להיגרם מכשול, עדיף שיכניס השור למקום סגור שימות שם מאליו, אע"פ שיש בכך צער בעלי חיים.

הרחקת דבר שיכול להזיק

בגמ': כדתינתר' נתן אומר מניין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו שנאמר ולא תשים דמים בביתך (בבא קמא מז, א).

במהרש"א (לעיל ח"א טו), כתב, מניין שלא יגדל כלב רע וכו', ושלא יעמיד סולם רעוע, הוסיף בזה, אף שכבר הזהיר הכתוב על המעקה, זה הוא מפני דרי בני ביתו שלא יפלו מהגג, אבל לגדל כלב רע שודאי לא יגיע ההיזק לבני ביתו, משום שהורג כלב הרע עמהם, אבל הוא מגדלו לשמירתו מן הגנבים בלילה, וכן בסולם רעוע ידעו בני ביתו שהוא רעוע ולא יעלו עליו, הייתי אומר שמותר, אע"פ אמר לא תשים.

ועיין בספר חסידים (פארמא, סי' קס) שכתב, 'לא תשים דמים בביתך', מכשול לא נאמר אלא דמים, אם יפול אע"פ שלא ימות מעלה עליו הכתוב כאילו שפך דמים. לא יניח אדם בביתו כלי

ג"כ לאסור להניח סם המוות לפני זבובים בשבת, ועי' בזה בכף החיים (סי' שטו ס"ק לא).

האם שומר חייב דווקא כשעשה קנין בפיקדון

בגמ': הריא איתתא דעלתה למיפא בההוא ביתא וכו'. (בבא קמא מה, א).

וחייב רבא את האשה האופה לשלם דמי העז. ומבואר שם בגמ' שכיון שידעה האשה שבעל הבית מסתלק מהבית מפני הצניעות, א"כ עליה מוטלת חובת השמירה של העז.

והקשה הגאון החלקת יואב זצ"ל בקו' קבא דקשיטא (קושיא כד) דהנה נחלקו הפוסקים אם התחייבות שומר היא דוקא כשמושך הפקדון, ומתחייב בכל דיני שומר בקנין משיכה, או שדי בכך שקבל עליו לשמור את הפקדון כדי להיות חייב בכל דיני שומר.

ולפי"ז קשה כאן, דהרי במעשה זה דברחא לא היתה קבלת קנין לשומר, ובכל זאת חזינן דהיה לאשה דין שומר והתחייבה בפשיעתה. וא"כ מוכח מהכא דשומר לא בעי קנין, וקשה על הסוברים דצריך קנין משיכה.

ונביא תמצית התירוצים שנאמרו בקושי"ז זו (כמובא בספר "קבא דתירוצא"):

א. יש ליישב, דהנאת האשה בהשתמשותה בבית כדי לאפות חשיבא כאילו קיבלה מעות, וא"כ לא קיבלה עליה את השמירה בדברים בעלמא אלא תמורת שוה כסף, ועי"ז זה נחשבת לשומר, ולכן חייבת לשלם דמי הברחא אף שלא היה קנין משיכה.

ב. עוד י"ל, דאף אם אין דין שומר בלא קבלת קנין, מ"מ בדיני שמים היתה חייבת מטעם מזיק, שעל ידה נגרם מיתת העז. וכיון דבדיני שמים היתה חייבת בלא"ה, מועיל קבלה בלא קנין.

ג. עוד י"ל דכיון שנתן לה בעל הבית רשות להשתמש בבית, היינו שהקנה לה את ביתו לשימוש לישה ואפיה, וכיון שידעה שהוא חייב

מלא מים, לפי שדרך של ילדים להסתכל במים דמותם, ושמא ישחה ויפול בהם, ואפילו אם ינצל מנקיין לו מזכויותיו, ומעלין עליו כאילו חנק אדם. ולא יכניס אדם אצלו בני אדם שהם בעלי קטטה, וכן בני אדם המענישים ומקללים, שלא יכו זה את זה, ולא יקלל ולא יעניש איש לחבירו. נאמר דמים ולא אמר דם אלא דמים, דם הנופל ודם זרעו. אם יפול וקם ויפול פעם אחרת, וגם רבים אחרים או הוא. וחייב משום 'את דמכם לנפשותיכם אדרוש' ולא תשים דמים בביתך'. ולא תגרום שיהו דמים.

רעל לזבובים בשבת

בגמ': אבל אכלה פטור, מאי טעמא הוה לה שלא תאכל (בבא קמא מז, ב).

בשו"ת שבות יעקב (ח"ב סי' מה) כתב, שמעתי מפי גדול אחד שמותר להעמיד סם המוות לזבובים בשבת, וראייתו ממה שפסק בשו"ע חו"מ (סי' שצג ס"ב) שבהזוקה בהמת חבירו באכילת פירותיו, פטור משום שהיה לה שלא תאכל, א"כ ה"ה כאן שאינו חייב משום נטילת נשמה, משום שלא היה לזבובים לאכול.

אמנם השבות יעקב כתב לחלוק על פסק זה, וכתב, בודאי דברים אלו שדימה גדול אחד בכח המדמה נשתקע ולא נאמר, שאין לדמות איסור לדיני ממון, שמה ענין איסורא להיזק ממון, שבהיזק ממון גרמא בניזקין פטור, משא"כ באיסור שבת החמורה, שאסור לגרום איסור נטילת נשמה. ומ"מ דן שם מכמה וכמה צדדים להתיר רק במקום צער.

בשו"ת האלף לך שלמה (או"ח סי' קלה) גם פסק לאיסור ליתן סם המוות לפני זבובים, וביאר שאין לדמות נידון זה למבואר בסוגיין מפני שזה אינו רק פטור בדיעבד, אבל לכתחילה אסור לעשות כן.

ועוד שאין לדמות איסורא לממונא, שבסוגיין הנידון הוא ממון ופטור מצד גרמא, ובשבת אפילו דבור אסור, ואין פטור של גרמא.

ובכן איש חי (שנה ב פרשת וארא אות 1) כתב

'פניני הלכה' מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

(שם קטו טז) 'הארץ נתן לבני אדם' נאמר לאחר שאדם מברך, שאז נותן לו את אכלו, ולפי זה כתב שלא ראוי לכתוב על ספר 'שלי', שהרי לא מברך ע"ז. אולם כתב שיש לחלק בין דבר חול שבזה אומרים שקודם ברכה לה' הארץ ומלואה, משא"כ בדבר של קדושה היות שקיבלנו במתנה מאת הבורא יתברך את התורה הקדושה בהר סיני, אם כן יכול לכתוב על הספר 'שלי'.

סמך למהלך זה הביא מה שאמרו בסוגיין, מעשה באדם אחד שהיה מסקל מרשותו לרה"ר, ומצאו חסיד אחד, אמר לו ריקה מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שלך, לגלג עליו, לימים נצרך למכור שדהו, והיה מהלך באותו רה"ר ונכשל באותן אבנים, אמר יפה אמר לי אותו חסיד מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שלך. שממעשה זה מבואר שכל דברי הרשות והחולין שאצל האדם אף שכעת הם תחת ידו מ"מ אינם שלו, ורק בחפץ מצוה יוכל לומר שהוא שלו.

אולם הביא שבצוואת רבי יהודה החסיד (אות מ"ז) כתב, לא יכתוב אדם על ספר, שלי הוא, אלא יכתוב עליו שמו בלי שלי הוא. ולכן כתב הבאר משה שלא יכתוב שלי הוא, אלא יכתוב את שמו, או שיכתוב מקודם לה' הארץ ומלואה, ואח"כ את שמו.

ועיין בספר כללי הפוסקים (חייקין, אות צ ס"ק נה) שהביא מקור לדברי רבי יהודה החסיד מסוגיין שאף מה שתחת ידו של אדם אינו שלו, וכמו שהיה אצל החסיד.

והנה אשה מבכרת פחדה גדול וכמ"ש (ירמיה ד לא) 'צרה כמבכירה', ובלידה ראשונה סכנתה מרובה, כמבואר בסוגיין.

ומבוא המנהג במטה אפרים (סי' תריט ס"ב) שבעריוכ"פ הולכין לחכמים וחסידים ואנשי מעשה שיברכו אותם, והנה בעל השנה הראשונה שצריך בשנה זו רחמים מיוחדים וחסידים מאת השי"ת, וצריך לברכת החכמים והצדיקים, לכך אינו לובש הקיטל ויראו כל הקהל הקדוש שביניהם יש חכמים וחסידים וצדיקים, שהוא צריך לחסידים ולרחמים מאת השי"ת ויברכוהו, והוא כמו באילן שמוסקרין אותו בסיקרא כדי שיתפללו בעדו. עיי"ש עוד טעמים בזה.

כתיבת לה' הארץ ומלואה על ספר שקונה

בגמ': מעשה באדם אחד שהיה מסקל מרשותו לרה"ר, ומצאו חסיד אחד, אמר לו ריקה מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שלך, לגלג עליו, לימים נצרך למכור שדהו, והיה מהלך באותו רה"ר ונכשל באותן אבנים (בבא קמא נ. ב). בשו"ת באר משה (ח"ח סי' לח) נשאל אם מותר לאדם לכתוב על ספר שקונה הספר הזה שלי, פלוני בן פלוני, או שמא רק יכתוב שמו.

בתשובתו הביא דברי הגמרא בברכות (לה.) שהפסוק (תהלים כד א) 'לה' הארץ ומלואה' נאמר קודם שאדם מברך, שאז הכל של הקב"ה והפסוק

להסתלק מהבית עיי"ז, א"כ הוי כאילו התנה שעל דעת כן נותן לה את הבית, שתשמור את העז, ועל דעת כן היא קונה את הבית. וקנין הבית מועיל אף לקנין השמירה, ולכן אין צריך קנין משיכה בנפרד עבור שמירת העז וא"ש.

ד. עוד יש ליישב, דכיון שאין בעה"ב יכול לשמור, שהוא חייב להסתלק משום צניעותא, א"כ חל חיוב על שמירת העז כדיון שומר אבידה. וחיוב זה הוא אף בלא משיכה, ולכן חייבת לשלם דמי הברחא.

ה. וכן י"ל דהיכא דאמרינן דאין מועיל הסתלקות הבעלים משמירה, אלא בעינן קבלת השומר עליו, זהו כשלא נסתלקו הבעלים מחמת השומר, אבל היכא שנסתלקו הבעלים מחמת השומר, א"צ קבלת השומר עליו להתחייבות, ואין צריך משיכה. וממילא א"ש כאן שכיון שנסתלקו הבעלים מחמת צניעותא, א"כ נהייתה בזה האשה לשומר אף בלא שקיבלה עליה את השמירה.

קיטל בשנה ראשונה

בגמ': לא קשיא כאן במבכרת כאן בשאינה מבכרת (בבא קמא מט, א).

בשו"ת דברי יציב (או"ח סי' רנט) כתב לבאר, שאברכים בשנה הראשונה לחתונתם אינם לובשים קיטל ביום הקדוש. עפ"י מה שאמרו חז"ל (שבת טז.) שאילן שמשיר פירותיו סוקרו בסיקרא [מסמן אותו בצבע] כדי שיבקשו עליו רחמים,

כס"ד

ש"ס עוזי והדר מניקה

מהדורה מיוחדת, תלמוד בבלי מנוקד בתוספת מדור שינון 21 כרכים

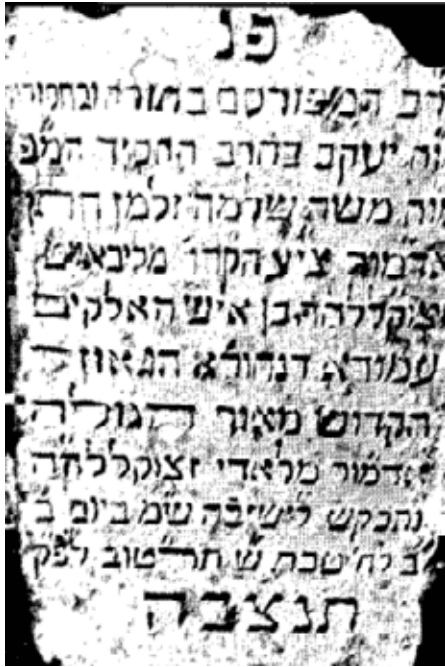
היים של יהודה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הרה"ק רבי יעקב כולי סלאנים מחברון זי"ע [חתן האדמו"ר האמצעי ובעלה של הרבנית המפורסמת מנוחה רחל] ב' טבת תרי"ז

הצער לא האריך ימים ונפטר כשתים עשרה שנים לאחר עלייתם לארץ הקודש, ביום ב' טבת תרי"ז ומנוחתו כבוד בהר הזיתים בירושלים.

הרבנית מנוחה רחל האריכה ימים למעלה משלושים שנה אחריו, ושמה קשור בחידוש הישוב האשכנזי בעיר האבות וביסוד הקהילה החדד"ת שם, היא תפשה עמדה מכובדת מאד בקרב קהילת חברון, ועמדה במרכז החיים היהודים, הרבנית היתה מספרת תמיד לנכדיה וניניה על רבינו הזקן, אותו הכירה פנים אל פנים, בהסתלקותו של סבה הגדול היא היתה בת ארבע עשרה שנה, וכן סיפרה על אביה האדמו"ר האמצעי, שמה נשאר חרוט אצל בני חברון וירושלים מ'באבע מנוחה רחל' - סבתא מנוחה רחל, ארבעים ושלוש שנים גרה הרבנית מנוחה רחל בעיר הקודש חברון, והטביעה חותם מיוחד, על חיי היהודים בעיר, האשכנזים והספרדים כאחד, הקהילה אף הקימה בית מדרש מיוחד לכבודה בביתו של בנה ר' הרה"ק ר' יעקב כולי סלאנים היה בנו של החסיד ר' זלמן רייזעס, מגדולי חסידיו של אדמו"ר הזקן בעל התניא.

הרה"ק ר' יעקב כולי סלאנים היה בנו של החסיד ר' זלמן רייזעס, מגדולי חסידיו של אדמו"ר הזקן בעל התניא. לאחר נישואיו עם הרבנית מנוחה רחל, בתו של אדמו"ר האמצעי, התגוררו בליובאוויטש. בשנת תקצ"ב נולד בנם הבכור ר' יהודה לייב, בשנת תקצ"ג נולד בנם ר' לוי יצחק ובשנת ת"ר נולד בנם ר' מרדכי דובער.

בשנת תר"ה עלה ר' יעקב יחד עם משפחתו לארץ הקודש והתיישבו בעיר חברון, בנחלתו של אדמו"ר האמצעי. עמד בראש החברה קדישא ובראש חברת גמ"ח. בהתיישבות זו חידשו את היישוב היהודי החב"די בחברון וביתם הפך להיות למרכז הרוחני של העיר.

בב' טבת תרי"ז נפטר רבי יעקב ומנוחתו כבוד במרומי הר הזיתים בירושלים.

מראשי קהילות חברון

הרה"ק ר' יעקב כולי סלאנים בעלה של הרבנית מנוחה רחל, היה מראשי הקהילה היהודית בחברון גאון בתורה ובחסידות ועובד ה', אלא שלמרבת

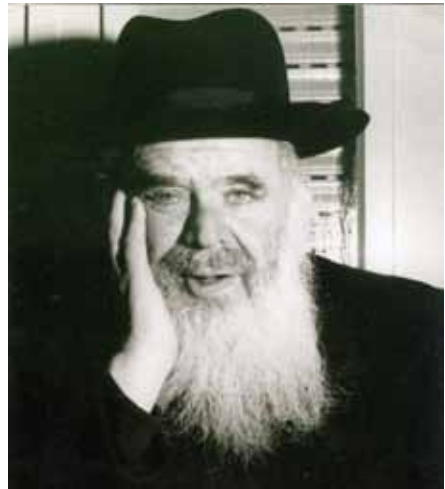
הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל

ראש ישיבת מיר
ג' טבת תשל"ט

יכול היה לחזור, ניהלו רבי חיים והמשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין את חיי היום-יום בישיבה. כשעברה הישיבה לשנגחאי, טיפל רבי חיים בעניינים הכספיים של כל הישיבות שגלו לעיר, בהן ישיבת ליובאוויטש, וישיבת קמניץ. הישיבה שכנה בשנגחאי במשך חמש וחצי שנים. לאחר מכן נסע עם הישיבה לארצות הברית, וכחצי שנה אחר כך עלה לארץ ישראל וסייע לחמיו בייסוד ישיבת מיר שם. עם פטירת חותנו בשנת תשכ"ה מונה לכהן תחתיו בראשות ישיבת מיר. עם פטירת גיסו הרב חיים זאב פינקל אף החל למסור שיחות מוסר.

מספר ימים לאחר חג הסוכות תשל"ט, הובהל רבי חיים לבית החולים שערי צדק, שם אושפז במצב קריטי כחודשיים. כשהגאון רבי משה פיינשטיין אמר: "כל העולם נח על כתפיו של ר' חיים".

נתבקש בישיבה של מעלה בג' טבת תשל"ט. ונקבר בהר המנוחות בירושלים בהלוויה מרובת משתתפים שבה ספד לו הגרא"מ ש"ך באמרו: "משמת רבי חיים בטלו השקדנים".

הקומוניסטי בעיר. התלמידים הצליחו לקבל אשרת כניסה ליפן בעזרתו של סוגיהארה, שם שהו כ-6 חודשים, ולאחר מכן עברו לשנגחאי. כיוון שחמיו ראש הישיבה, נסע לא"י לגיוס תרומות ולא

מרן הגר"ח נולד בב' תשרי בקובנה להגאון רבי רפאל אלתר שמואלביץ, שהיה במשך תקופה ר"מ בישיבת נובהרדוק ולאחר מכן גם ראש ישיבה בסטוצ'ין שבפולין, ולאמו בת הגה"צ רבי יוסף יוזל הורוביץ זצ"ל - הסבא מנובהרדוק. הסנדק בברית המילה שלו היה הגאון רבי יצחק בלאזר.

עד גיל 16 למד תורה מפיו אביו. כנער נחשב לעילוי, ובגיל צעיר נשלח ללמוד בישיבת שער התורה שבעיר גרודנה. ראש הישיבה השפיע על דרך לימודו, והוא מינה אותו כמגיד שיעור בישיבה לתלמידים הצעירים. בשנת תרפ"ה עבר לישיבת מיר, ושם התפרסם בכינוי "העילוי מסטוצ'ין". בישיבה נודע כמתמיד ובעל בקיאות רבה בספריית הישיבה.

נישא בג' בטבת תר"צ לחנה מרים פינקל, בתו היחידה של ראש הישיבה הרב אליעזר יהודה פינקל. בחורף תרצ"ו התמנה לר"מ בישיבה והחל למסור שיעורים.

בפרוץ מלחמת העולם השנייה, גלתה הישיבה ממיר לווילנא ולאחר כחודשיים לקייאדן. לאחר כשבעה חדשים עזבו את המקום בפקודת השלטון

יצא מירושלים הוא חייב מיתה, ירושלים נהפכת עבדו לבית סוהר, ומבית סוהר בורחים...

ביקור חולים לצורך החולה - לא בשביל שיהיה לך מצוה

מעשה בתלמיד ישיבה, שהלך לבקר את חברו החולה. ראה מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל ראש ישיבת מיר, שתנועותיו מדודות והוא עושה הכל בצורה מחושבת, ללא רגש וללא השתתפות בצער חברו, הבין מכך הגר"ח שהוא רוצה לקיים את מצות ביקור חולים כדי לצאת ידי חובה, אמר לו: "עזור לו כיון שהוא חולה, ולא כדי שתהיה לך" מצוה".

בנין שלם (עמ' קט)

ירושלים שאף פעם לא יצאו מירושלים, ועל פי השכל גם שמעי בן גרא לא היה צריך לעזוב את ירושלים, הוא הרי מתחייב מיתה כשהוא יעזוב, זה נקרא ועשית כחכמתך? על זה דוד אמר לו 'כי איש חכם אתה', מה החכמה הגדולה, זה היה דבר לכאורה לא צפוי שבסוף שמעי יעזוב את ירושלים, ואם הוא לא היה עוזב את ירושלים עד יום מותו שלמה המלך לא היה מקיים את הצוואה של דוד, והיכן החכמה בזה.

אומר ר' חיים שמואלביץ, החכמה הגדולה של שלמה היתה, שאכן הרבה מוקני ירושלים אף פעם לא יצאו מירושלים, ובפרט בזמן שלמה המלך שירושלים היתה גן עדן, זה לא בעיה לא לעזוב, בחכמתו ידע שזה הכל כשיש לו פת בסלו, יש את האפשרות לצאת מירושלים, מותר לך, אבל כשאין לו פת בסלו, אדם שיודע שאם הוא

חכמת שלמה המלך בקיום צוואת אביו על שמעי בן גרא

הגר"ח שמואלביץ זצ"ל בשיחות מוסר (עמ' קכח) כתב דבר נפלא, דהנה בפסוקים בספר מלכים (א ב, ח ט) מבואר שדוד המלך השאיר צוואה לשלמה בנו שיעשה בחכמתו ששמעי בן גרא יירד בדם שאול. מה עשה שלמה בחכמתו, הוא גזר על שמעי בן גרא שאסור לו לצאת מירושלים, וביום שהוא עוזב את ירושלים הוא יהיה מורד במלכות וחייב מיתה. ושלש שנים אכן החזיק שמעי בן גרא מעמד ולא יצא מירושלים אבל אחרי שלש שנים עזב את ירושלים, ואז שלמה חייב אותו מיתה כמורד במלכות, זה היתה חכמת שלמה.

שואל ר' חיים שמואלביץ: אני מכיר הרבה זקני

הגאון רבי אייזל חריף זצ"ל אבד"ק סלאנים ד' טבת תרל"ג

ברוך המקום, שעשה לך נס והבראת'. החזיר לו רבי אייזל: 'בשתיים טעית: לא הבראתי, אלא נפטרתי מן העולם, ולא לי נעשה נס, אלא לך נעשה נס. ומעשה שהיה כך היה. כשעליתי לשמים שמעתי גוזרים שם גזירה: 'כל הרופאים לגיהנום', ואף אתה היית בכלל. נכמרו רחמי עליך והעידותי לפני פמליה של מעלה, שאתה אינך רופא כלל, ומיד הוציאו אותך מן הגזירה.

מי ירצה להפקיד בניו אצל 'מלמד' מהופך

וַיַּכֵּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא הִכְרָהוּ (מב, ח). וברש"י מלמד שיצא מאצלם בלא חתימת זקן, ובא בחתימת זקן.

יהודי אחד מעיר סלונים גלה לאמריקה, בתקווה לשפר את מצב פרנסתו, אולם, מזלו לא שיחק לו, וכעבור שנים מעטות חזר משם כלעומת שבא - קבצן כשהיה, פרט לשינוי אחד: פניו היו מגולחות לגמרי.

נכנס אצל רבי אייזל חריף, רבה של סלאנים, להתייעץ עמו בדבר מקור פרנסה. רבי פתח היהודי ואמר, ניסיתי כל המלאכות שבעולם ולא הצלחתי, נותר לי רק לנסות להיות מלמד דרדקי, מה דעת רבינו על כך?

אמר לו רבי אייזל: מובטחני שלא תצליח בכך, שאלו הלה מדוע? השיב לו ר' אייזל: משום שתהיה מלמד שלא כתיקונו - מלמד מהופך, שכן רש"י אומר על הפסוק (מב, ח) 'ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו' מלמד שיצא מאצלם בלא חתימת זקן, ובא בחתימת זקן, ואילו אצלך הדברים הפוכים - יצאת לאמריקה עם חתימת זקן ובאת בלי חתימת זקן, אם כן הרי אתה מלמד "מהופך" ומי זה ירצה להפקיד את בנו בידי מלמד מהופך.

(במשנת רש"י - בפרשתנו)

ביום ד' טבת נפטר והלך לבית עולמו. בן שבעים ושנים שנה היה במותו ויספדוהו כהלכה כל בית ישראל בארצות פזוניהם.

קושיית ה'עם הארץ'

בור ועם הארץ נכנס לרבי אייזל חריף זצ"ל ושאלה בפיו, איך יתכן שאומרים 'ברוך שאמר' בתפלה, אם 'ברח' איך 'שמר', ואם 'שמר' איך 'ברח', מה פירוש 'ברח' - שמר?

החזירו רבי אייזל: לכן ממשיכים ואומרים 'והיה עולם' - כל העולם התאסף לראות בפלא זה...

(ספר ר' אייזל חריף, עמ' 160)

תשובות השנונה לרופא

מסופר, רבי אייזל חריף חלה, והביאו אליו רופא מפורסם מווילנה. בדקו הרופא ואמר: אין עצה לנגד חרבו השלופה של מלאך-המוות. לא היו ימים מועטים ואותו רופא מפורסם פגש את רבי אייזל מתהלך ברחובותיה של וילנה. תחילה תהא, ואחר-כך ניגש לרבי אייזל ואמר לו: 'רבי,

הגאון הגדול המפורסם רבנו יהושע אייזיק שפירא זצ"ל הנודע לתהלה בשם הכנוי "רבי אייזל חריף" וגם בשם "רבי אייזל סלאנימר", נולד בשנת תקס"א בעיר גלובאנקא אצל מינסק במחוז ווילנא. אביו רבי יחיאל היה מנכבדי העיר ולמדן מופלג, הכניס בנו לחדר ללמוד תורה בהיותו בן שלש ושכר מלמד בשבילו ללמוד גמרא בהיותו בן שש, וכבר ידע איזה מסכתות בהיותו בן שמונה.

אח"כ התחיל אביו לשנן את בנו תורה שבע"פ, אך הבן יקר זה הרבה לשאול קושיות והיות מאביו שלא יכול לענותו כראוי, עד שהוצרך אביו להכניסו לישיבה הגדולה במינסק בבית המדרש בלומקעס תחת השגחת ראש הישיבה ר' אברהם דוואריצער שה' נודע לגאון וחריף. בבית המדרש הזה נתגדל ונתעלה הבחור אייזל בשם העלוי מגלובאנקא. ר' יצחק פיין התחתן עמו ולקחו לחתן לבתו היחידה והבטיח לתת לו ארוחתו וכל צרכיו כל ימי חייו למען יוכל לעסוק בתורה מבלי שתהיה מוטלת עליו טרדת פרנסה, האברך הצעיר השתתף בעניני תורה עם כל גדולי מינסק.

אחר חתונתו יצא שמו לפאר ולתהלה ברוסיה ובפולין וגם במדינות רחוקות בין הרבנים וגדולי הדור ע"י מרוץ שו"ת ביניהם בחריפותו ובקיאיותו וחדושו בכל מקצועות התלמוד והפוסקים עד כי עלה בתשובות למעלת בעל 'שאגת אריה'. הפרנסים מערי המדינות התאמצו למנותו עליהם לרב ולמורה הוראות אך חותנו ר' יצחק פיין לא רצה להיפרד ממנו.

ולאחרונה עלתה בידי ק"ק קאלוואריא שיקבל מהם כתב רבנות. בעיר זאת הדפיס את ספרו הראשון "עמק יהושע" ובו הראה את עמקו וחריפותו הגדולה בשו"ת. משם נתמנה לרב בק"ק קוטנא, ומשם נתמנה לרב בק"ק סלאנים מחוז גראדנע במקום הגאון ר' בעריש אשכנזי. בעיר הזאת מלא רוב שנותיו על כסא ההוראה ושם חיבר כמעט כל ספריו.

ביום ג' טבת שנת תרל"ג נחלה פתאום ולמחרתו

הרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורה זי"ע

בעל אביר יעקב
ה' טבת תשכ"ט

מחויבים שהתבררו כמחלה קשה, הוא הבהל לבית החולים בו שכב על ערש דוי, בשמחה קבל עליו את הדין והכין עצמו ליומו האחרון, כשהוא מכתב ממטתו את צואתו לחסידים.

ביום שבת קודש פרשת ויגש ה' טבת, יצאה נשמתו ועלתה למרום, אחר עשרים ושתים שנה לשבתו בארץ ישראל. כבקשתו, נטמן בבית העלמין נחלת יצחק בתל אביב. דברי תורתו נדפסו בספר 'אביר יעקב'.

רבינו נולד ביום ח' מנחם אב תרמ"ד בסדיגורה בבית אביו הרה"ק רבי ישראל מסדיגורה זי"ע, בתוך שנת הסתלקות הסב הגדול, הרבי הראשון מסדיגורה רבי אברהם יעקב זי"ע, בן הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע.

משהגיע לשנתו ה"א, נתקשר בקשר שדוכין עם בת הרה"ק האדמו"ר רבי יצחק מאיר מקאפיטשיניץ זי"ע. החתונה נערכה בשנת תרס"ב, בהגיעו לגיל שמונה עשרה לחופה, בקאפיטשיניץ, בהשתתפות צדיקי המשפחה וגדולי ישראל, ורבבות אלפי ישראל חסידי שתי החצרות. אחר החתונה נשאר להתגורר במחיצת חותנו, בעודו מתמיד במשך כל שעות היממה בתורה ובחסידות.

בי"ג תשרי תרס"ז, נסתלק אביו הרבי לשמי רום והוא בן נ"ד שנים בלבד, כמספר שני חיי זקנו הרה"ק מרוז'ין, פטירתו במיטב שנותיו הכתה את חסידות סדיגורה במכה כבדה, אולם נחמת העדה היתה בבניו הקדושים אשר החלו להנהיג תחתיו.

רבים מהחסידים שמו עיניהם ברבנו שהיה בן עשרים ושלוש שנים בלבד, והכתירוהו לרבם, בחג הסוכות יומיים לאחר פטירת אביו החל להנהיג את עדתו, וממלכתו נמשכה נ"ד שנים.

הרבה טרחה ומאמצים השקיעו החסידים להוציאו מהתופת הנאצית בוניה, בתחלה רצו חסידיו בארצות הברית לסדר לו ויזה אליהם, אולם הוא מאן בכל תקף לנסוע לכל מקום אחר מלבד ארץ ישראל, אחר מאמצים מיגיעם סדרה לו ויזה לארץ, ובחדש אלול עזב את וינה.

כמונה מעות...

אל הרה"ק מסאדיגורא בתל אביב, נכנס אדם שעמד לנסוע לבני ברק. ביקש הרה"ק לעשות לשליח מצוה הרי לך עשרים וחמש לירות מסור אותם לידי הרב מפוניבז' עבור הישיבה.

כשנטל הלה את הכסף וספרם, נוכח לראות כי יש כאן עשרים ושש. והוא מיהר לגלות זאת להרה"ק מסאדיגורא, אמר לו הרה"ק אם כן תמסור עשרים ושש לירות.

התפלא הלה והרי כוונת הרבי מלכתחילה היתה על עשרים וחמש לירות, אמר לו הרה"ק הבן נא, בהגיעי לעולם העליון ידקו בתפילות האם התפללתי כנפסק (דרכי משה סימן סא, מובא ביסושה"ע שער ג' פרק ב') שצריך להתפלל כְמוֹנָה מעות, ואם אָמוֹנָה מעות בדיוק מוחלט, אוי ואבוי יהיה לי ולנפשי בעת ההיא.

(הרה"ח ר' ישראל זילברשלג ז"ל - מקור ישראל ב"ב תשס"ח, עמ' קפ"ד)

את הסליחות הראשונות אמר על האניה, וביום כ"ג אלול תר"צ דרכו רגליו על אדמת ארץ הקדש, ורבנו זכה להגשים את מאויו ולנשק את אדמתה. עם הגיעו קבע את מעונו בתל אביב, משום שלא רצה להמשיך ולשמוע את קול פעמוני בתי הטמאה.

ביתו הפך לאבן שואבת, וחסידיו ששהו בארץ קבלו את פניו בשמחה ובהתרגשות. הגיעו לביתו יומם ולילה להתברך בברכותיו שעשו פרות, לקבל את עצותיו בכל הענינים, לספוג דרכי חסידות ועבודת ה', ולשמע מדברי תורתו.

בשנתו האחרונה רמו רבות כי לא יארכו עוד שנותיו בעולם, בתחילת חדש כסליו החלו אצלו

הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא זי"ע

בעל 'דברי יחזקאל'
ו' טבת תרנ"ט

הקדוש משינאווא ע"י נכדו הרבני החסיד ר' יחזקאל פרענקל ז"ל. [לאחרונה יצא מהדורה חדשה ומבוארת ע"י מכון עוז והדר].
נלב' ע' ו' טבת שנת תרנ"ט, ומנו"כ בשינאווא.

שמחה לארצן

סיפר הגאון הנודע רבי אברהם יהושע פריינד צוק"ל, רבה של נאסויד, את אשר ראו עיניו בהיותו נוכח בשעת מעשה שסיפר הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע, בעל 'דברי יחזקאל', בשעת עריכת השולחן הטהור של סעודה שלישית בשבת שבין יום הכפורים לחג הסוכות:

למרות גזירת הגיוס שמרחפת הייתה על כל הבחורים הצעירים של מדינת הונגריה הגדולה,

רבינו הרה"ק רבי יחזקאל שרגא הלבשרטאם משינאווא זי"ע נולד בשנת תקע"ה, בכור לאביו מרן הגה"ק מצאנז' זצ"ל, ולאמו בת הגה"ק ה'ברוך טעם' זי"ע.

הסתופף בצל זקנו הישמש משה, הרה"ק רבי אשר'ל מראפשיץ, הרה"ק הרבי רבי הירש מרימינוב, והרה"ק מהר"ש מבעלזא. כמו"כ נסע לרוב צדיקי דורו, ויש אומרים שנסע לק"נ צדיקים, ואמרו עליו ששורש נשמתו מן פרשת ויהי בנסוע, ולכן מרבה בנסיעות.

היה מגדולי הצדיקים הקדושים בדורו, וגדולי וצדיקי דורו למאות נהרו אליו.

כיהן בתחילה כרב בראזדאל, אח"כ בשינאווא, משם לסטראפקוב ושוב חזר לשינאווא, ליקוטים מתורתו נדפסו בספר 'דברי יחזקאל' ואח"כ ב'דברי יחזקאל החדש' ותולדותיו בספר 'רבינו

גדולי המפרשים.

עם סיום השיעור, נעמד מרן החתם סופר ואמר לתלמידיו: הנה אנכי הולך עתה אל ביתו של שמחה, לבקש מלפניו ולדבר אל ליבו שיחדל להרע לתלמידי הישיבה. מיד קמו ראשי הקהילה והצטרפו אל מרן החתם סופר בדרכו אל שמחה. היו כולם מהלכים, ואף חלק מתלמידי הישיבה מהלכים אחריהם, ומי רואה אותם יוצאים ואינו יוצא עמיהם. משהגיע החתם סופר אל ביתו של שמחה, הוא דפק על הדלת ונכנס.

בגודל עזותו וחוצפתו השריע שמחה על הספה ולא קם ולא זע מפני כבודו של מרן החתם סופר, רבן של כל בני הגולה. שמחה, סרוח על הספה, ואילו החתם סופר עומד לפניו ופותח בדברי בכי ותחנונים שיחדל ממעשיו הרעים ומתוכניותיו המגונות להרע לבחורי הישיבה. החתם סופר ניסה להסביר לשמחה כי מדובר בבחורים ישרים ותמימים, העוסקים בלימוד התורה בהתמדה, וכי מעולם לא הרעו לאיש, ומה לו כי נטפל אליהם להלשינם ולאמלל את חייהם!?

דבריו הנרגשים והיוצאים מן הלב של מרן החתם סופר לא עשו כל רושם על שמחה המלשין. לב אטום היה לו ונפש שפלה. ברוע מידותיו, וכשהוא עדיין שרוע על הספה, השיב שמחה לחתם סופר כי הוא אדם עסוק וכלל אין לו זמן לדבר עכשיו. כל שהוא יודע זה שמחר עם בוקר עתיד הוא ללכת אל בית המשפט, ושם יתבררו הדברים לאשורם.

לשמע הדברים התרגש מאוד מרן החתם סופר ואמר בלבה אש קודש כלשון הפסוק (במדבר טו ה): 'בְּקֹר וַיִּדַע ה' אֶת אֲשֶׁר לוֹ'. כמי שאומר לו: אתה סבור שמחר עם בוקר תהיה בבית המשפט ותעשה ככל העולה על ליבך? מחר בבוקר יודע ה' את אשר לו, ומן השמים יעמידו אותך במקומך.

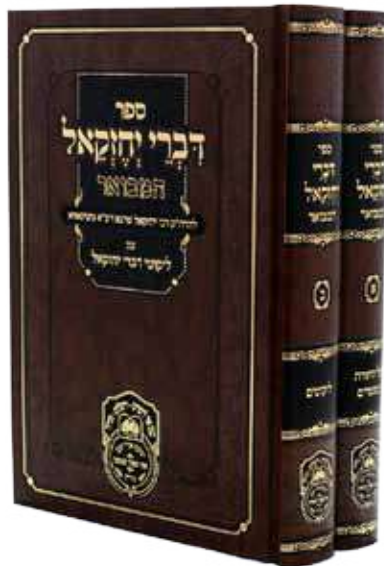
החתם סופר לא נותר בביתו של הרשע אפילו רגע אחד ותיכף ומיד יצא משם ופנה ללכת אל ביתו. מהלך היה ברחובה של עיר פרשבורג כשפניו לוחטות ובווערות כלפידים, והוא עדיין לא הגיע אל ביתו נאוה קודש, והנה קולות של צווחה ויללה נשמעים מתקרים ובאים. הייתה זו אשתו של שמחה המלשין שהגיעה מבוהלת ודחופה כשהיא מצעקת בקול גדול על בעלה שלפתע החל להחנק באופן משונה ביותר: לשונו התארכה והשתרבה החוצה, כשהיא חוסמת את צינורות הנשימה. פניו של שמחה הכחילו והאדמו נוראה היה כי עוד שעה קלה הוא מת במיתה משונה. אשתו של שמחה שהייתה עדה לחילופי הדברים ולחוצפתו הנוראה של בעלה נגד החתם סופר, הבינה היטב על מה אירע לבעלה כזאת. היא ידעה שהוא מקבל כעת את עונשו המידי על דברי הבלע ועל תוכניתו להלשין את בחורי הישיבה. היא רצה אחרי החתם סופר תוך כדי שהיא זועקת ומבקשת מהחתם סופר שייבקש על בעלה.

נעצר החתם סופר מדרכו, וענה לאשה הצועקת: אכן אני מתפלל על בעלך את התפילה ההוגנת והמתאימה לו ביותר, הלא היא תפילת "ולמלשינים אל תהי תקוה". זו היא הבקשה הראויה אליו ואותה אני מבקש, והש"ת אכן ישמע שוועתנו ובקשתנו ויקבל את תפילתנו זו. אחרי דקות ספורות כבר הגיע רץ מביתו של

שכן אם אותו רשע יפק את זממו הרע, תסגר הישיבה לאלתר.

החליטו ראשי הקהילה כי הם יכנסו אל ההיכל בו מוסר החתם סופר את שיעורו, יתיישבו אל מול פני קדשו, כך שבמהלך השיעור בוודאי יבחין בהם ויבין שדבר דחוף הוא שהביא אותם אליו, והוא זה שיחליט אם לעצור את השיעור אם לאו. כך הם אכן עשו, וכשמרן החתם סופר הבחין בהם הוא סימן להם בידיו לאות שאלה, כמי שתמה על מעשיהם כאן וכמבקש מהם שיסבירו לו מה הביא אותם הנה.

באותו רגע פרצו ראשי הקהילה בכבי נסער וסיפרו לו על הסכנה האימה המרחפת על ראש תלמידי הישיבה. שמחה המלשין המקומי נודע לו מהשתמטות הבחורים מהגיוס לצבא, והנה הוא מתרברב ואומר שתוך ימים ספורים יגויסו כל התלמידים לצבא. יאמין לנו רבינו, סימו ראשי הקהילה את דבריהם, שלא רצינו להפריע את מהלך השיעור החשוב, אלא שסברנו כי 'ביטולה זהו קיומה' במקרה זה, ועל ידי שיתבטל השיעור

עתה לכמה דקות ונביא את הדברים לידיעת רבינו, נוכל להציל ולקיים את הישיבה לתמיד.

כשסיימו ראשי הקהילה את דבריהם הנרגשים, חזר החתם סופר וסימן בידיו את סימן השאלה: ועדיין מה אתם רוצים ממני? ענו לו ראשי הקהילה: היות ולא הצלחנו לטכס עצה כדת מה לעשות, הרי שבאנו הנה להודיע זאת לרבינו כדי שיוצא עצה ותושיה על דרך ההתנהלות המתבקשת במצב חמור שכזה.

הצביע מרן החתם סופר אל הגמרא שלפניו וספרי המפרשים שעמדו על השולחן, ואמר בקצרה: "איך טי"א [=אני אכן עושה]. ותיכף המשיך במסירת השיעור כאילו לא אירע דבר.

כיון שראשי הקהילה כבר היו בשיעור, הם לא עזבו את המקום ונותרו לשמיעת דברי אלוקים חיים יוצאים מפי מרן החתם סופר בקדושה בטרה, שהמשיך את שיעורו והפליא פלאות בביאור הסוגיא ובבירור שיטות הראשונים תוך שהוא מתרץ קושיות עצומות שנתחבטו בהם

הרי שתלמידי ישיבתו של מרן החתם סופר זיע"א, הישיבה הרמה שבעיר פרשבורג, היו מתחמקים ומשתמטים מהגיוס בתאונות ותחבולות שונות. סכנה רוחנית אימה ונוראה הייתה כרוכה בגיוס לצבא ההונגרי, שכן המפקדים לא הניחו ליהודים לשמור על מצוות דתם, להתפלל וללמוד. אף אוכל כשר כמעט שלא היה, והאווירה המתירנית בצבא הוסיפה גם היא לחורבן המוחלט.

בחורי ישיבת פרשבורג ביקשו לקבל עליהם עול תורה ולהסיר מעצמם את עול המלכות ועול הדרך ארץ. בדרכים מתחכמות עלה ביד הבחורים למצוא תכסיס להמלט מקסרקטיני הצבא. הם לא נרשמו כראוי ברשימות האוכלוסין, כפי שחייב החוק, וכך לא ידעו על קיומם ולא באו לגייסם. הייתה זו כמובן עבירה פלילית שעונשה חמור מאד, אלא שהם בטחו בזכות התורה שתגן עליהם מפני כל רע.

באותם הימים התגורר בפרשבורג איש רשע ורע מעללים, שפל וגס רוח, ששמו היה 'שמחה'. אותו שמחה היה נוהג לאכול קורצא אצל שלטונות העיר ולהלשין באזניהם על כל יהודי שעבר את החוק באופן כזה או אחר. אילו היה שומע שאצל יהודי פלוני מצויה סחורה מוברחת, כזו שלא שילמו עליה את המכס, או אם היה יודע על יהודי שבנה ללא רשיון וכיוצא בזה, לא היה ממתין רגע אלא תיכף פונה אל רשויות החוק ומגלה את אזנם על כך.

כאשר נודע סודם של בחורי הישיבה לשמחה המלשין, שלח אל ראשי הקהילה ומנהלי הישיבה הודעה שכללה בתוכה את המידע המלא על התכסיס שאותם עושים בחורי הישיבה כדי להתחמק מהגיוס. בשמחה לאיד, תרתי משמע, הודיע שמחה כי הוא מתכנן כבר בקרוב להודיע לשלטונות הצבא על יותר ממאתיים הבחורים הלומדים בפרשבורג, המשתמטים מחובת גיוסם.

תחילה ניסו ראשי הקהילה לבוא בדברים עם שמחה המלשין אלא שעד מהרה גילו שהוא כפתן חרש יאטום אזנו. שנאתו העירית לתורה וללומדיה העבירה אותו על דעתו והוא החל לצעוק עליהם: אתם תראו שתוך ימים ספורים יהיו כל בחורי הישיבה לבושים במכנסיים אדומים, שם קוד למדים הרשמיים של הצבא. דבר לא יעצור אותי מליידע את שלטונות הצבא על ההפקרות שמתחוללת מתחת לאפו והוא כלל אינו מודע לזה.

כיון ששמו של שמחה המלשין כבר נודע בראש כל חוצות וראשי הקהילה ידעו היטב כי האיש אינו מדבר 'אחד בפה ואחד בלב', ואם הוא מאיים לעשות כך, הרי שהוא מסוגל לכך, ואף חזקה עליו שלא יתמהמה אלא יעשה זאת בהקדם, ואנה הם באים. בדאגתם הרבה הבינו ראשי הקהילה כי להם כבר אין מה לעשות על מנת לעצור אותו מדחירתו המסוכנת אל התהום, ולחומר הדבר עליהם להביא את הדברים במלואם ובדחיפות לפני רבם הגדול, ראש הישיבה, הלא הוא מרן החתם סופר.

הדבר לא סבל דיחוי, ולמרות שמרן החתם סופר היה באותה שעה באמצע מסירת שיעורו היומי לתלמידי הישיבה, והיה ידוע לכל עד כמה הקפיד שלא יפסיקוהו במהלך מסירת השיעור, תהא הסיבה אשר תהא, עם זאת הם ידעו שכאן הדבר שונה: זהו פיקוח נפש עבור בחורי הישיבה,

זההיר אותו כי מרה תהא אחריתו אם הוא ימשיך במריו ולא יציית לפסק הדין, אלא ששמחה נענה בלגלוג והודיע כי הוא ממשיך להחזיק בחנות, יהיה אשר יהיה.

והנה בשבת סיפר הרה"ק משינאווא את סיפור זה עם מרן החתם סופר ודרשתו בהלוויה אודות "שמחה לארצך וששון לעירך", וביום ראשון כבר באו והודיעו שמשיג הגבול מת במיתה חטופה. הוא החל לרעוד לפתע בכל גופו עד שהתכווץ, נפל ומת.

כשהשמועה על מותו של שמחה מסיג הגבול הגיע לאזניו של הרה"ק משינאווא, היה הרה"ק משינאווא עסוק בסיכוך סוכתו לקראת ימי חג הסוכות הממששים ובאים. הודיעו לו כי הגה זה עתה עומדת הלווייתו של שמחה זה לעבור בסמוך לסוכה הנבנית והולכת. מיד כששמע זאת הרה"ק משינאווא קפץ במהירות ממקומו ונכנס אל חדרו הקדוש, כשהוא מסתגר שם עד עבור מסע ההלוויה.

(ספיר ויהלום פר' שופטים פ"ג - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

עד מהרה נודע לרבה של נאסויד דבר נורא: באותו שבוע ממש התקיים דין תורה בשינאווא, ומעשה שהיה כך היה: אדם, ששמו גם היה "שמחה" השיג את גבול חברו וחכר את החנות שהלה החזיק בה. שמחה הגיע לבעל החנות והציע לו סכום כסף גבוה יותר אם יחכיר לו את החנות. בעל החנות שהסתנוור מסכום הכסף הגדול הודיע למחכיר החנות הוותיק כי עליו לעזוב בהקדם את החנות, כיון שהחנות עוברת לרשותו של שמחה.

מחכיר החנות, שמטה לחמו נשבר עליו, פנה אל בית הדין בשינאווא ותבע את שמחה לדין תורה. הדיינים שדנו בעניין הכריעו כי על שמחה להחזיר את החנות ולחזור בו מהחכירה. אלא ששמחה סירב לשמוע בקולם של הדיינים ולא קיים את פסק הדין.

במצוקתו פנה החוכר הוותיק אל הרה"ק משינאווא, וסח לפניו את צרתו: אובד עצות הוא מול שמחה זה המסרב במצח נחושה לפסק הדין שהוציאו נגדו הדיינים. שמע זאת הרה"ק משינאווא והזמין אליו את שמחה. שמחה הגיע כשדעתו זחוה עליו. גם כשהרה"ק משינאווא

שמחה המלשין והוא הודיע כי שמחה מת במיתה משונה וביסורים נוראים. החתם סופר שמע את ההודעה בפנים רציניות ובכובד ראש, ונענה ואמר: רצוני להגיע ולהשתתף בהלוויה ואף לומר מספר מילים.

למותר לציין שאיש מבני פרשבורג שהסיפור הנורא הגיע לאזניו לא חשב להפסיד את הספדו של החתם סופר בהלוויה זו. אלפי איש עמדו דומם והקשיבו לחתם סופר שהגיע ואמר מילים קצרות: אנו אומרים בסדר תפילת ראש השנה: 'שְׁמֹחָה לְאַרְצָךָ וְשֶׁשׁוֹן לְעִירְךָ'. ויש לפרש זאת בדרך המליצה והרמז: כששמחה הולך לארצך - כשקוברים אותו באדמה, הרי שששון לעירך פרשבורג, שכולם מברכים ומהללים ברוך שפטרנו מעונשו של זה, והעיר צהלה ושמחה.

***

מעשה זה סיפר הרה"ק משינאווא בשעת סעודה שלישית, ורבה של נאסויד שישב על יד השולחן ושמע את הסיפור, הבין כי יש דברים בגו. הרי לא בכדי מספר הרה"ק משינאווא את סיפור זה, ולכן תיכף ומיד לאחר ברכת המזון יצא רבה של נאסויד לחקור ולדרוש על הסיבה לכך.

שאלות לחידודא ולמעשה, כוכבי בוקר

השאלות מוגשות ע"י ראש הכולל - הרב שלמה ברנשטיין שליט"א

"תן לחכם ויחכם עוד"

שאלות לחידודא סימן קע"ט - ק"פ

- מעשה נורא: בשבע ברכות בשבועות האחרונים, התעכבו חצי שעה אחרי הבשר, וכשהבינו שאין מנה אחרונה באופק התחילו לשיר שיר המעלות, נטלו מים אחרונים, הרימו כוס, ואמרו 'רבותי מיר וועלן בענטשען' במהירות הבזק רץ מלצר לעזרת הגברים והודיע שבעוד זמן קצר יהיה מוכן המנה אחרונה, ובשום פנים לא רוצים לחכות עד אחרי ברכת המזון שכולם יברחו, ולכן רוצים להביאו עכשיו, ונשאלת השאלות:
  - האם מותר לאכול?
  - האם לברך ברכה ראשונה?
  - האם לברך ברכה אחרונה?
  - האם יש כאן דעת בעל הבית / והאם זה מועיל?
- אחד שאוכל אצל חברו ובאמצע מגיע אורח בלתי צפוי ומביא לו ממתק שהבעל הבית לא חשב על כך, האם עליו לברך?
- מי שנטל ידיו למים אחרונים ודיבר האם צריך ליטול מים אחרונים שוב?
- האם מותר להוריד את המפה לפני ברכת המזון?
- מי שמביא סנדוויץ' לכולל / עבודה, האם עליו להשאיר קצת לברכת המזון, וכמה?
- לגבי לכסות הסכין בשבת, ע"י בשולחן ערוך הרב שתלוי עם הוא מנשמת קין או הבל.

הצלחה רבה לכולם

ראש הכולל

איש אשר רוח אלוקים בו

אזר רבי יהודה דוד חלציו. טיפס על הבנין מבחוץ במהירות, ומשהגיע לחלון שברו בהינף ידו וקפץ אל תוך החדר. רבי יהודה דוד נכנס לחדר וראה את הנערה יושבת לבדה בוכיה ונסערת. היא עצמה עדיין לא עיכלה את מעשיה ובשל כך הייתה מצויה בסערת רגשות עצומה. רבי יהודה דוד וידא שזו אכן הנערה המדוברת ואמר לה כי הוא מגיע לחלצה ולהביאה לחוף מבטחים. הוא הפציר בה שלא תחשוש ולא תפחד כי רק רצונו להטיב עימה הוא שעומד לנגד עיניו.

בזריזות עצומה תפס בה רבי יהודה דוד וקפץ עימה מהחלון, העלה אותה על הסוס והחל לדהור כלפי היציאה מהעיר. תוך דקות בודדות כבר הבחינו בכנסייה כי הנערה נעלמה, והגויים שראו את רבי יהודה דוד דוהר על סוס כשהוא מחזיק נערה בוכיה החלו לרוץ אחריו בפראות רבה וליידות בו אבנים בכדי לגרום לו לעצור או לשמוט את אחיזתו בנערה.

בניסי ניסים הצליח רבי יהודה דוד להגיע אל המקום שקבע יחד עם אלו שהמתינו לו בשערי העיר. הרודפים אחריו כמעט והשיגו אותו, אלא שרבי יהודה דוד הדהיר את סוסו בין הפורעים המשולבים, והצליח להעביר את הנערה אל ידיהם של גבורי החיל שמיהרו לנסוע איתה ולהתרחק מהמקום. או אז, הצליחו הגויים הפורעים לתפוס את רבי יהודה דוד והחלה תגרה קשה ביניהם, שהסתיימה עם הופעתם המהירה של השוטרים שהזועקו למקום. השוטרים אזקו את ידיו ורגליו של רבי יהודה דוד ולקחו אותו אל בית האסורים המקומי.

משנסגרה הדלת אחרי רבי יהודה דוד בתא אליו הוא הושלך, הוא החל לתכנן את השלב הבא בתוכניתו המסודרת מראש. השמש כבר ירדה על הארץ ורבי יהודה דוד המתין לחצות הלילה, לאותם שעות קטנות של הלילה בהם אין נפש חיה מסתובבת ברחוב, ואף שמירתם של השומרים סביב בית האסורים רופפת.

לאחר שאמר כמה וכמה פרקי תהלים לקח רבי יהודה דוד את הסיכון והחל מטפס אל תקרת בית האסורים, בכוחו הגדול הוא הצליח להחזיק את עצמו בקירות המחוספסים ולהגיע אל ארובת החימום שהגיעה אל הגג. הארובה עצמה הייתה מיועדת בכדי להוציא את עשן תנור החימום, אולם היות והסוהרים לא חשבו שיש צורך לחמם את תאי הכלא,

הרי שהארובה לא הייתה מלאה פיה שחור, ורבי יהודה דוד יכול היה לעשות את דרכו החלקקה עד גג בית האסורים מבלי להתלכלך יתר על המידה. משהגיע לגג, מצא רבי יהודה דוד צינור עבה שהשתרע למטה ועליו החליק בדרכו אל החופש.

רבי יהודה דוד ידע כי לא בחכמה יעשה אילו הוא יברח וימלט מהעיר, שהרי ידם הארוכה של השלטונות עשויה להגיע אליו גם אם ירחיק לברוח, בפרט שהעוון בו הוא מואשם הוא גניבת נערה מתחת חסותה של הכנסייה, והכמרים שונאי ישראל בוודאי לא ינחו ולא ישקטו עד שיתפס ויבוא על עונשו. לפיכך החליט רבי יהודה דוד לעשות מעשה נועז: בעיניים פקוחות הוא צעד אל תוך לוע הארץ, אל ביתו של המושל העירוני, שם הוא יבוא אתו חשבון.

דפיקות מהוסות נשמעו על דלת ביתו של מושל העיר. רבי יהודה דוד עמד שם והמתין שמושל העיר יתעורר משנתו העמוקה ויבוא לפתוח לו את הדלת. רבי יהודה דוד חזר ודפק עד שהוא שמע את הבריח מוסט מעל הדלת ואת דמותו אפופת קורי השינה של המושל נראית בפתח. המושל מצמץ בעיניו שוב ושוב כמתפלא: רבי יהודה דוד? הפרנס של העיר? מה אתם עושים כאן בשעה זו של אמצע הלילה? ולפתע, קפץ המושל על מקומו: האם אינכם אמורים להיות כעת בכלא? האם לא נכונה השמועה שהשוטרים הטילו אתכם לכלא לאחר שהתפרצתם לכנסייה וגנבתם משם את הנערה שבקשה להמיר את דתה?

המגיד הירושלמי רבי בן ציון יאדלר מספר בתוך ספרו 'בטוב ירושלים' (פרק יא): בעיר מיאדל, הסמוכה לעיר וילנא, התגורר זקני הרב יהודה דוד מלשקביץ, שכיהן כפרנס ומנהיג העיר.

מלבד מה שהיה ידוע ומפורסם כתלמיד חכם וירא אלוקים, היה נודע גם כנבון ופיקח בהווית העולם הזה. ולא זו אף זו: גם היה עסקן ופעלתן לטובת הכלל והפרט. איש גיבור חיל, כפשוטו ממש, עד שהיו אומרים עליו שבהצטרפו לחתוך לוח עץ עבה היה מסמן עליו רושם בצפורנו, ולאחר מכן היה נותן עליו מכה אחת באצבעו ולוח העץ היה נחתך לשניים.

בבוקרו של יום מהימים, כאשר אנשי קהילת מיאדל עמדו בעיצומה של תפילת שחרית, פרץ אחד היהודים המקומיים אל תוך בית הכנסת בקול סערה וזעקה גדולה, הוא בכה ויילל ולא הצליח להוציא דבר ברור מפיו, כך במשך דקות ארוכות עד שנפל מתעלף לעיני המתפללים ההמומים. אחד מהמתפללים שידע פרק בהלכות רפואה מיהר לעסות את גופו עד שהתעורר.

רק לאחר שנרגע היהודי הוא פתח וסיפר לאלו שהתאספו סביבו את סיפורו הנורא: בת יחידה יש לו, והנה היא יוצאת להשתמד רח"ל. כומר העיר ימ"ש, איש נבל ורע מעללים, פיתה בדברי חלקות את בתו להמיר את דתה, והיא נענתה לו. הוא כמובן לא ידע כלום מכל זה, אלא שהבוקר היא עזבה את הבית והלכה יחד עם הכומר אל בית טומאתם, הכנסייה הגדולה במרכז העיר, ושם עתידיים בימים הקרובים להזות עליה את מי שקוצייהם ולהוציאה מכלל ישראל.

המתפללים שהיו נסערים לשמע דבריו של האיש שעולמו חרב עליו באחת, לא ידעו במה להרגיעו. הלא אכן צרתו היא צרה גדולה, ואין לאל ידם להושיעו כלום. אולם אחד היה שלא איבד את עשתונותו באותם רגעים קשים, והיה זה רבי יהודה דוד מלשקביץ הפרנס. הוא קרא הצידה את האבא וביקש לשמוע ממנו פרטים חשובים, היכן בדיוק מצויה הנערה, ובאיזה דברים ניתן לדבר אל ליבה כדי שתבין את הצרה אליה נקלעה.

תוך כדי דיבורו עם האבא, ארגן רבי יהודה דוד את תוכנית ההצלה המורכבת שהגה. הוא קרא לקבוצת אנשים גבורי חיל וביקש מהם

להמתין סמוך ונראה לשערי העיר, במקום מסוים שקבע להם, כשהם מוכנים ועומדים יחד עם עגלה רתומה לסוסים אבירים, כשבעגלה זו יבריחו את הנערה אל מקום מסתור בעיר רחוקה. רבי יהודה דוד הסביר להם שמכיון שבמסגרת עתיד ליפול לתגרה עם שומרי הכנסייה ואנשי הנצרות שיבקשו לשמור על טרפם, הרי שעליהם להיות מוכנים ומזומנים לעמוד למלחמה עימם ולהציל אותו מידיהם. אך עם זאת, עליהם למהר ולהזמין את אנשי השלטון כדי שיבואו ויאסרוהו.

התפלאו האנשים לשמע תוכניתו, שהרי מה טעם יש להזמין את השלטונות כדי שיקחו אותו לבית האסורים. אולם רבי יהודה דוד דחק בהם שיעשו כפי שהוא מצווה אותם, כשבאותה שעה עליהם להבריח את הנערה למקום מסתור ואף להלחם ולהציל אותו מיד מבקשי נפשו מהכנסייה, ולאחר מכן, להסגיר אותו אל השלטונות.

רבי יהודה דוד לא בזבז רגע. הוא פנה ולקח את סוסו האביר, רכב עליו עד לכנסייה, ושם קשר את הסוס לעץ ופנה לבחון את בנין הכנסייה מכל צדדיו בכדי לנסות להבין היכן מצויה הנערה. אחרי כמה דקות של מחשבה מאומצת ועיון רב הבחין רבי יהודה דוד בחדר פינתי שרק הוא היה עם חלונות סגורים ומגופים, בשונה משאר חלונות הבית שהיו פתוחות לרווחה. הבין רבי יהודה דוד כי מן הסתם הנערה מצויה בחדר זה, ולכן אנשי הכנסייה סגרוהו היטב, כדי שלא יוכלו להגיע אליה ולשוחח עימה מבחוץ.

במשך שנים ארוכות היו יהודי העיר מהללים ומשבחים את רבי יהודה דוד, שנתקיים בו 'צדיק מצרה נחלץ ויבוא רשע תחתיו', בזכות יראת חטאו המופלגת, בה מסר נפשו להצלת נערה יהודיה, ובזכות חכמתו העצומה והבנתו בהווית העולם הזה, דרכה הצליח למצוא מוצא אמיתי מהסכנה הנוראה שרחפה עליו

האפשרות הזו לאסירים, הרי שרבי יהודה דוד הובל תחת אבטחה אל מפקדת המשטרה, שם גולל את תלונתו הארוכה והמקיפה נגד הכומר שעובר על החוק באופן ברור ועושה מעשים אשר לא יעשו תחת אצטלת הכמורה.

מכיון שהפרשייה עוררה רעש רב החליטו השלטונות למנות ועדת בדיקה מיוחדת לחקר העניין, ובראשה הועמד המושל המקומי ועוד כמה אנשים ממלחכי פנכתו של המושל וממקורביו האישיים. בפני ועדת הבדיקה הגיעו להתלונן גם גויים שביקשו לסגור חשבון עם הכומר, וגם כמובן יהודים שסיפרו על מעלליו הרעים המנוגדים לחוק. גם אבי הנערה הגיע והעיד כי בתו התמימה הוסתה והודחה על ידי הכומר שחטף אותה מבית הוריה.

לאחר דיונים מקיפים הגיעה וועדת הבדיקה למסקנה כפולה: הכומר נמצא אשם בכל ההאשמות שהוטחו בו. התברר כי במשך השנים עשה מעשים רבים המנוגדים לחוק ולמוסר, הוא גם הצליח לרכוש לעצמו שונאים רבים בקרב בני העיר, ולכן החליט המושל כי ראוי לגרשו מהעיר ולא להתיר לו לחזור אליה לעולם. בד בבד החליטה וועדת הבדיקה כי רבי יהודה דוד עשה כהוגן והוא יצא לחירות.

במשך שנים ארוכות היו יהודי העיר מהללים ומשבחים את רבי יהודה דוד, שנתקיים בו 'צדיק מצרה נחלץ ויבוא רשע תחתיו', בזכות יראת חטאו המופלגת, בה מסר נפשו להצלת נערה יהודיה, ובזכות חכמתו העצומה והבנתו בהוויות העולם הזה, דרכה הצליח למצוא מוצא אמיתי מהסכנה הנוראה שרחפה עליו.

***

סיפר הרה"ק רבי אברהם יהושע פריינד מנאסויד זיע"א, שבשעה שהספיד הרה"ק הייטב לב זיע"א את החסיד המפורסם רבי יוסף לייב כהנא זצ"ל מסיגוט, שהיה מגדולי חסידי הרה"ק התורת חיים מקאסוב והדברי חיים מצאנז זיע"א, המליץ עליו את דברי הפסוק שאמר פרעה (בראשית מא לח): 'וַיֹּאמֶר פְּרַעֲהוֹ אֶל עֶבְדָּיו, הֲנִמְצָא כֹהֵן אִישׁ אֲשֶׁר יִרְחַץ אֶלְקִים בּוֹ'. והנה בפשטות דבר זה צריך ביאור: מה הייתה הפליאה והתמיהה הגדולה של פרעה ביוסף עד אשר שאל לעבדיו האם נמצא כזה, וכי אכן אין בנמצא איש רוחני שכזה אשר רוח אלקים מצויה בו.

אלא תירץ הייטב לב, דהנה זאת כבר שמענו וראינו צדיקים היושבים בארבע אמות של הלכה כל ימיהם ואינם עוסקים כלום בהוויות העולם הזה ואין להם שיח ושיג בענייני משא ומתן וכדומה, אכן יש בהם רוח אלקים והם זוכים להשיג ולהגיע למדרגות רוחניות גדולות ונשגבות, אבל איש כזה שיהא מעורב בין הבריות ויהיה עוסק בהוויות העולם הזה, ועם זאת יגיע למדרגות גבוהות ברוחניות, זו לא שמענו. וזה שאמר פרעה 'הנמצא כזה איש', שהוא בבחינת 'איש', סתם איש בעלמא, ויהיה בו רוח אלקים, זו לא ראיתי ולא מצאתי. וסיים הייטב לב בהספדו הנרגש, שכדבר הזה יכולים לומר גם על רבי יוסף לייב כהנא, שהגם שהיה איש שעסק למלאכתו, עם זאת היה איש טהור ובעל מדרגה והייתה רוח אלוקים בו.

אמנם יש שפירשו זאת לאידך גיסא, שתמיהתו של פרעה הייתה כך, שבדודאי מצאנו כהנה וכהנה אנשים שיהיה רוח אלוקים בהם, אולם שיהיו גם 'איש', ובלשון אידיש: א מענטש' זו לא מצאנו, ורק יוסף הצדיק היה גם ירא אלוקים, וגם 'איש' מושלם וחכם בהוויות העולם הזה. (מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

רבי יהודה דוד הושיט את ידו לעבר כתפו של המושל ואמר לו: תנוח דעתך! הכל בסדר גמור! רק תתן לי להכנס לביתך ואסביר לך הכל! המושל משך בכתפיו והניח לרבי יהודה דוד ללכת אחריו אל תוך הטרקלין הגדול. המושל הדליק נרות באחת הנברשות, וביקש מרבי יהודה דוד להסביר לו את מה שקורה כאן.

במילים קצרות ופשוטות הסביר רבי יהודה דוד למושל שאכן נכונה השמועה שהגיעה לאזניו. אכן בשעות היום התפרצתי אל תוך הכנסייה כדי להציל נערה יהודיה משמד, ועל כך עצרו אותי השוטרים והטילו אותי אל בית האסורים. והנה, עניך הרואות שאני יושב יחד איתך בטרקלין ביתך.

המושל, שלאט לאט החל לחזור אל צלילות דעתו, לא הצליח להבין את אדישותו של הפרנס היהודי היושב ממולו: וכי אינך יודע שצפוי אתה לעונש מוות על מעשיך, ולא זו בלבד, אלא שהעזת לברוח מבית האסורים. בעוד מספר שעות יגלו זאת הסוהרים ויחלו אחריו חיפושים נרחבים, ואז אחת דתך להענש גם בייסורים קשים ומרים. אתה שפיקח אתה, תהה המושל באזני הפרנס, מה ראית לשטות זו?

בקול שקט החל הפרנס להשיב למושל ואמר: ידעתי גם ידעתי את הסכנה הנורא שאליה אני מכניס את עצמי, אלא שלא הייתה לי ברירה. כל ישראל ערבים זה לזה, ומשידעתי כי גורלה של נערה יהודייה מצוי בסכנה רוחנית של ממש, הייתי מוכרח לעשות הכל על מנת להצילה. אלא, שהייתי משוכנע ובטוח שדווקא אתה המושל תבוא לעזרתי, שכן אני בטוח שלא תרצה שחרב חדה תהיה מונחת על צווארי.

לנוכח פניו המשתוממות של המושל שלא הצליח להבין את המציאות המוזרה בה הוא מצוי, המשיך רבי יהודה דוד ואמר: הרי אם אהיה מצוי בסכנת מוות, לא תהיה לי בעיה להמית את נפשי עם פלשתים ולספר לבית המשפט את כל אותם פעמים בהם אני ואתה עברנו יחד על חוקי המדינה, את סכומי הכסף האדירים שהעברתי לך במשך השנים כדי לקדם את ענייני הקהילה היהודית.

ובכן, סיים רבי יהודה דוד ואמר: אם תעשה כל שביכולתך להצילני, מה טוב ומה נעים. לא זו בלבד שלא אגלה כלום ולא אספר דבר או חצי דבר, אלא שגם אתן לך חמישים מטבעות זהב. ואם לא, הרי שלא נותרת לי ברירה אלא

לפתוח את פי כפתחו של אולם ולספר לשלטונות את כל אשר אני יודע. המושל המבוהל לא ידע את נפשו. הוא הרגיש את חבל התלייה כרוך על צווארו והבין היטב כי אם חפץ חיים הוא עליו לעשות הכל כדי שהפרנס יישאר בחיים. בדקות הקרובות תכננו רבי יהודה דוד והמושל את אשר עליו לעשות: כמובן שעתה יש לרבי יהודה דוד לחזור מיד אל תא הכלא, כדי שברירתו זו לא תחשב לחובתו. אלא שתיכף עם שחר עליו לבקש מהסוהר הממונה עליו כי יש ברצונו להגיש קובלנא פלילית דחופה נגד הכומר שהוא מפתה את בנות ישראל להתנצר, וככל שהם מסרבות הוא מתאנה אליהם ומציק להם במעשים רעים ומגונים. זו הסיבה, יסביר רבי יהודה דוד, שהנערה נאלצה ללכת עם הכומר לכנסייה, בעוד שמעולם היא לא רצתה ולא הסכימה להמיר את דתה. שומרי בית האסורים היו שקועים בשינה עמוקה כשרבי יהודה דוד חזר אל בית האסורים וביקש לשוב אל תא כלאו. הוא טיפס בשקט על הצינור שהוליכו אל הגג, שם השתלשל חזרה דרך הארובה היישר אל תא כלאו.

בבוקר השכם דפק רבי יהודה דוד על דלת תאו וביקש מהסוהר להוליכו אל מפקדת המשטרה המקומית. מכיון שהחוק נתן את

התפלאו האנשים לשמע
תוכניתו, שהרי מה טעם יש
להזמין את השלטונות כדי
שיקחו אותו לבית האסורים.
אולם רבי יהודה דוד דחק
בהם שיעשו כפי שהוא מצווה
אותם, כשבאותה שעה
עליהם להבריח את הנערה
למקום מסתור ואף להלחם
ולהציל אותו מיד מבקשי
נפשו מהכנסייה, ולאחר מכן,
להסגיר אותו אל השלטונות

חדש בממלכת התורה

חדש

רמב"ם המבואר זרעים – הפלאה נדרים ב (ו-יג)

מהדורת 'ק'ן טללי ברכה'
מכון 'אור לישרים' – נהריה,
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

רמב"ם ונושאי כליו ערוכים בדקדוק רב, עפ"י כתבי יד ודפוסים ראשונים, מקוטע ומנוקד, בעיצוב נאה ומשובח. נוסף עליו ביאור משולב, הערוך בשפה ברורה ושווה לכל נפש. הביאור מלוקט מכלל מפרשי הרמב"ם, וכתוספת הקדמות, מבוא בתחילת כל ענין, מקורות וצינונים, ועם פסקי שולחן ערוך.

חדש

ביאורי התוספות בכא בתרא ג

מהדורת 'ק'ן טללי ברכה'
מכון 'אור לישרים' – נהריה,
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

כל דברי התוספות מנוקדים ומבוארים, עם ביאור משולב בתוך לשונם, ובסוף כל דיבור נערך סיכום הענין, לתועלת הלומדים. בסוף כל כרך נסדר מדור 'שינון התוספות', להועיל לחזרה וזכירת דברי התוספות.

חדש

אילת אהבים

ציורים וטבלאות לעץ חיים
מכון 'אור לישרים' – נהריה,
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

ספר אילת אהבים ציורים וטבלאות על עץ חיים, רחובות הנהר, נהר שלום, כוונות התפילה והמועדים.

חדש

שו"ע המבואר 'מתיבתא' או"ח הלכות שבת סי' שא-שג

מהדורת לאנדא
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

ספר הטור עם הערות וצינונים, עם ספר שולחן ערוך ונושאי כליו, כתוספת מדורי ביאור נרחבים והערות נחוצות, ועוד שלל רב של הוספות לתועלת הלומד. הביאור 'מתיבתא' ערוך בשפה ברורה ונוחה, כשאליו נוספים: 'ילקוט ביאורים', ועוד מדורי ליקוט שונים ומגוונים, כשהכל ערוך ומוגה על פי דפוסים ישנים, במהדורה מהודרת ומאידת עיניים,

חדש

משניות לתלמידים מסכת קידושין

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'
משניות לתלמידים עם פירוש הרע"ב מנוקד, ועם עיקר תוי"ט, מוגה ומדויק עפ"י דפו"י, עם איורים נצרכים.

מלוך יקדין ויהושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הִתָּא חֲזָה־תָּא

חֲזָה־תָּא דְאֲזַר־יָתָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

דרך הצדיקים להשפיע שפע פרנסה לישראל

עלינו, אבל בבתניו יהיה לנו כל טוב, כדמיון הסוס שאמנם בהיותו בשוק חוסמים את פיו ברסן ונראה כעני שאינו יכול לאכול, אך בבואו לביתו פותחים לו את הרסן ומאכילים אותו כל טוב. וכדכתיב (תהלים קיב ג) 'הון ועושר בביתו'.

השפע מסלק העניות במצוות

וכך פירש מהר"י מבעלזא ע"ה על מה שאמרו חז"ל (ב"ק צב.) בתר עניא אזלא עניותא, שבפשוטו היינו שהעניות הולכת ונדבקת אחרי העני. אך בדרך רמז פירש, שהאותיות שאחר אותיות 'עני' בסדר האלפא ביתא הם אותיות 'כסף', שלאחר האות ע' נמצאת האות פ', לאחר נ' היא האות ס', ולאחר האות י' נמצאת האות כ', הרי לך אותיות כסף, וזה 'בתר עניא אזלא עניותא' שע"י האותיות שאחר ה'עני' שהם כסף, 'אזלא עניותא' הולכת ומסתלקת העניות, וכדברינו, שע"י שיש להם שפע לישראל מסתלקת מהם עניות במצוות שיכולים ע"י כך לקיים תורה ומצוות בהידור.

כעין זה יש לפרש גם דרשת חז"ל (ב"ק פג.) על הפסוק (שמות כא כד) 'עין תחת עין' שיתן לו ממון דמי העין, כי אותיות 'כסף' הם תחת אותיות 'עין', והחובל בעין חבירו יתן לו 'כסף' שהוא 'תחת עין'. ואם אמנם בגלות נתקיים בנו 'יצא מבת ציון כל הדרה' (איכה א ו) מן הדין שגם את ההדר הזה של 'אה עניותא לישראל' יצא מבת ציון ויהיה לכל ישראל שפע רב וכל טוב סלה.

השמחה בחלקו זוכה לעשירות

עצה לעשירות ניתן ללמוד מדברי הגמרא אלו 'בתר עניא אזלא עניותא', שלפי זה נראה שגם העשיר הולכת אחרי העשירות והוא מוסיף להתעשר. אך צריך להבין הכיצד באה אליו העשירות הראשונה, ובמה הוא שונה מן העני שכבר מתחילתו הלכה אחרי העניות. אלא תחילת העשירות היא כשהאדם שמח בחלקו, ועל ידי שמסתפק בחלקו ושמח בו הרי הוא עשיר, וכיון שהוא עשיר השמח בחלקו זוכה שתלך אחרי העשירות גם במובן הפשוט ויהיה מתעשר והולך.

רק כלפי חוץ נאה להם לישראל להיראות עניים

וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שֹׂכֵר בְּמִצְרַיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ (מב א). כתב רש"י: 'למה תתראו' = למה תראו עצמכם בפני בני ישמעאל ובני עשו כאילו אתם שבעים. דהנה, מדרך הצדיקים להמשיך שפע פרנסה והרחבה על בני ישראל, ואף שיעקב אבינו ע"ה אמר למה תראו עצמכם כאילו אתם שבעים. כל זה בפני האומות, אבל בתוך הבית פנימה מן הראוי שיהיה לכל יהודי כל צרכו בהרחבה שיוכל לקיים מצוות ה', כמו כבוד שבת ולגדל את בניו לתלמוד תורה וכן שאר המצוות, לפיכך היו הצדיקים פועלים בכל עת להמשיך על ישראל שפע רב בהרווחה. בהקשר לזה מובא מאמרו של הרה"ק החוזה

מִילְתָּא דְפִלְיָאָה

יראת ה' - נותנת חיים נצחיים

זאת עשו וחייו את האלקים אני ירא (מב, יח).

ככל שיש יראת ה' בקרבנו, כך יכול להם לתאוות ולזכות לחיים בזה ובבא, כמו שאמר יוסף הצדיק 'זאת עשו וחייו את האלהים אני ירא', כי מידת היראה היא הנותנת לאדם את הכוח להגביל את תאוותיו ולצמצם אותן לבל יחריבו את עולמו. שכן כשאין בליבו יראת ה' סופו להגיע למיתה וכליון, כמו שאמר אברהם אבינו (בראשית כ, יא) 'רק אין יראת אלהים במקום הזה - והרגוני', הן לעולם הבא שיפסיד עולמו בהימשכו אחר הדברים המנוגדים בעצם לעבודת ה', כפי שכתב בחובות הלבבות (שער חשבוה"נ פ"ג): 'וכבר אמר אחד מן החכמים, כאשר לא יתחברו בכלי אחד המים והאש, כך לא תתחבר בלב המאמין אהבת העולם הזה ואהבת העולם הבא'.

והן בעולם הזה כשאין יראת ה' אזי והרגוני, שטובע ומסתבך בתאוות שאין להם סוף, שכבר אמר החכם מכל האדם (קהלת ו, ז) 'וגם הנפש לא תימלא' ואמרו (קה"ר א ג) 'אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו', נמצא, כי אף אם סובר בדעתו שיתן לעצמו מעט ויסיפיק לו, ידע כי כבר קדמו לו חכמים וצדיקים רבותינו הקדושים ע"ה וקבעו כי לא יתכן בעולם הזה למלאות תאוותו, ורק 'יראת ה' תוסיף ימים' (משלי י, כז) בהיותו מתגבר על תאוותיו והולך ביראת ה' כל היום, ועל כן נח שהיה מתהלך ביראת ה' הציב גבול להינצל משטף מים רבים שגברו בדורו, וע"י זכה להינצל ממי המבול, ואף זכה שממנו הושתת העולם מחדש לחיים מחודשים.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

המרחם על הבריות - בחינם

מזכויותינו לא היה באפשרותנו שהרי מה אנו ומה חיינו, אם כן מה נעשה ונחיה, מי יעמוד לנו בפרץ. תשובה לדבר למדנו בפעולות שנקט הרשב"י הקדוש, שכאשר עושה אדם טובה למישהו אחר ואין בידו הנאה מזה וכל חפצו בדבר הוא להיטיב לאחר, זוכה שמן השמים מתעוררת מידת הרחמים להשפיע עליו מתנת חנם בחסד וברחמים ישועה ושמירה מכל רע, ואם יש בידו זכויות יישארו הם בשלימותם מבלי שינכו לו מהם.

יעקב אבינו יעץ לבניו שיתנהגו בחסד חנם ביניהם ובכך יתעוררו עליהם רחמים מן השמים

בכך נשוב לדברי יעקב אבינו ע"ה 'ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש', שהמשמעות היא שלבני יעקב יהיה רחמים, וכי מה זה יסייע אם ליוסף לא יהיה רחמים עליהם. מבאר רבי שלמה קלוגר ע"ה כדברינו, שיעקב אבינו ע"ה ראה שזקוקים כאן לרחמים גדולים מן השמים, הרי שמעון איננו, ויוסף איננו, ועכשיו הם לוקחים גם את בנימין הצעיר, מה יעשה וכיצד יעורר רחמים על בניו.

לכן יעץ להם יעקב אבינו עצה טובה, הלוא הקדוש ברוך הוא מתנהג עמנו במידה כנגד מידה, כמאמרם ז"ל (שבת קנא:) כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, אנא התנהגו ברחמים לפני האיש, כלומר, עשו מעשים טובים גם אם לא תרוויחו מכך כלום, ותרחמו אחד על השני 'לפני האיש', כלומר קודם שתגיעו אל האיש, ומיד שתרחמו על אחרים ממילא ינהגו עמכם מן השמים מידה כנגד מידה, או אז תבוא בלב האיש רחמים גדולים, כי יסייעוכם מן השמים במתנת חנם להצילכם ולהטיבכם, עד כאן דבריו. ואולי אפשר לבאר כוונתו על בנימין, שירחמו עליו וישמרו עליו ובזכות זה יזכו לרחמים.

העצה לעשות חסד חנם עם הבריות ובכך זוכים לניסים בתורת צדקה

במה תלוי הדבר, הכיצד יזכה אדם לניסים בתורת צדקה ולא ינכו לו מזכויותיו. מבאר הבן איש חי ע"ה כי הדבר תלוי בדבר אחד - האם אוהב לעשות חסד חנם עם הבריות, ואם עושה להם הצדיק טובה אף אם לא יהיה לו עצמו שום טובה והנאה מכך, נוהגים עמו מידה כנגד מידה ממנו ויעשה לו הקדוש ברוך הוא ניסים ונפלאות בתורת צדקה ומתנת חנם כפי שעושה הצדיק הזה טובות לאחרים חנם, ולא ינכה לו ה' מזכויותיו.

רשב"י עשה חסד חנם ותיקן דבר בלי הנאה כלשהו לעצמו

הוא הדבר שחפץ התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי ע"ה שלא ינכו לו מזכויותיו מאומה, לאחר שנעשה לו נס כשהתחבא במערה במשך י"ב שנים ונבראו בשבילו החרוב ומעין המים, וכן ניצול שם מרודפיו, ולאחר הי"ב שנים בטלה הגזירה, לפיכך טיהר את עיר טבריה מטומאתה כשסימן מקום הקברים, וכך יוכלו הכהנים לעבור בעיר זו, ואף שרשב"י עצמו לא היתה לו טובה מכך שהרי לא היה כהן, ובכלל לא דר בעיר זו, כך שלא הייתה לו מזה שום הנאה, אכן בפעולותיו הברוכים פעל שיתנהגו עימו משמי שמיא מידה כנגד מידה וכך זכה לנס בחסד ורחמים מבלי שינכו לו מאומה.

מרשב"י נלמד עצה כיצד לחיות עם ניסים ושיישארו הזכויות בשלימותם

וממנו הלימוד לכל אדם שהרי כולנו חשופים לכל פגעים חלילה, אם כן נחוץ לנו ניסים לחיות בעולם הזה בבחינת על ניסין שבכל יום עמנו, ואפילו אין בידינו זכויות, ולכן גם אם היינו חפצים שינכו חלילה

דיוק בתפילה שהתפלל יעקב אבינו על השבטים

וְאֵל שְׁדֵי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים לְפָנַי הָאִישׁ וְשִׁלַּח לָכֶם אֶת אֲחֵיכֶם אַחַר וְאֵת בְּנֵימִין וְאֶנִּי כְּאֲשֶׁר שְׁכַלְתִּי שְׁכַלְתִּי (מגיד).

פירש רש"י: מעתה אינכם חסרים כלום אלא תפילה, הריני מתפלל עליכם. 'ואל שדי', שדי בנתינת רחמיו, וכדי היכולת בידו ליתן, יתן לכם רחמים, זהו פשוטו. ומדרשו, מי שאמר לעולם די יאמר די לצרותי, שלא שקטתי מנעורי, צרת לבן, צרת עשו, צרת רחל, צרת דינה, צרת יוסף, צרת שמעון, צרת בנימין.

ויש לדקדק שהיה לו לומר 'יתן עליכם רחמים לפני האיש' או יאמר 'יתן רחמים להאיש', שהרי רצונו שירחם עליהם יוסף ולא שהם ירחמו על יוסף.

יש צדיקים שהשם יתברך עושה בשבילם ניסים בלי לנכות מזכויותיהם

כהקדמה לתירוצו הנפלא של רבי שלמה קלוגר ע"ה (חכמת התורה כת"י תקפ"ו, תקצ"א) המלמד אותנו לקח בעבודת ה' ובענין המידות טובות, נביא את הסיפור המובא בגמרא (שבת לג:) על רבי שמעון בר יוחאי, שכאשר יצא מהמערה אמר הואיל ואיתרחיש ניסא ניזול ואתקין מילתא, ומבאר רבינו הבן איש חי ע"ה (בן יהודע שם), על פי מה שאמרו חז"ל (שם לב.) אם עושין לו נס מנכין לו מזכויותיו, אך ישנם צדיקים שנעשה להם כמה וכמה ניסים ואין מנכין להם מזכויותיהם, וזאת שהקדוש ברוך הוא עושה להם ניסים ונפלאות בתורת צדקה ובשל כך אינו מנכה מהזכויות, כי הניסים לא ניתנו תמורת הזכויות, וזהו כוונת הפסוק (תהלים כד ה) 'שא ברכה מאת ה', וצדקה מאלהי ישעו'.

כפרת חטא מכירת יוסף

עלו לשלום אל אביכם, וכתב רבנו בחיי שהוא רמז לעשרת הרוגי מלכות שיעלו בשלום לאביהם שבשמים, ובריקאנטי (בראשית לז כז) כתב רמז לכך, ששמות הרוגי מלכות עולים כמנין שמות השבטים.

ישראל, ועיקר כפרתם של השבטים הייתה בהריגתם של עשרה הרוגי מלכות, והיו עשרה הרוגי מלכות כנגד עשרת השבטים שהשתתפו במכירה. וזהו שנרמז בדברי יוסף אל אחיו 'ואתם

עשרה הרוגי מלכות כנגד עשרת השבטים

וְאִתָּם עָלוּ לְשָׁלוֹם אֶל אֲבִיכֶם (מד יז). חטא מכירת יוסף מתגלגל והולך בכלל

השמה בחלקו

עפ"י פירש את דברי חז"ל: אין אדם מת וחצי תאותו בידו, היינו שאין אדם נקרא מת אלא א"כ מתהלך הוא בתחושה שחצי תאותו בידו ואינו מסתפק במה שנתן לו השי"ת.

דעת קנית מה חסרת'

עפ"י דברים אלו יבוארו דברי חז"ל (שם ובויק"ר פ"א): דעת קנית מה חסרת, דעת חסרת מה קנית, כלומר אם קנית דעת היינו שהשכלת בדעתך להבין כי כל אשר בידך נגזר מן השמים בחשבון מדוקדך לטובתך ולתיקון נפשך בעולם, 'מה חסרת' כי כיון שהבינות זאת ממילא אין אתה חסר כלום כי שמח אתה בחלקך, אך אם חסרת דעה זו ותאב אתה תמיד להוסיף על אשר בידך, ממילא 'מה קנית' כי ככל אשר יהיה בידך לא תבוא אל השמחה והשלימות שהינך מבקש.

בזה נראה לפרש את הנאמר במשלי (כד ד): 'ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים, 'ובדעת' - היינו באם יש לאדם דעת להבין ולשמח בחלקו שניתן לו מהשמים, בזה 'חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים', כי העשירות תלויה בדעת ובלא היא אף כשיש לאדם ממון הרבה חדריו ריקנים מכל הון היות ותאב תמיד להוסיף על חלקו.

דוד המלך ע"ה אמר בתהלים (לד יא) 'כפירים רשו ורעבו ודרשי ה' לא יחסרו כל טוב, ומדוע לא אמר בלשון שיהיה להם כל טוב רק 'לא יחסרו כל טוב, וההסבר הוא כנ"ל שאלו הדורשים את ה' ומחפשים קרבתו מבינים הם בדעתם כי כל שבידם מתנת שמים הוא ואינם רעבים ליותר, וממילא אף כשאין להם 'לא יחסרו כל טוב'.

בתשובה, ומקבל הכל בשמחה ובאהבה, וממילא יש לו כל צרכו ועל כן עשיר הוא, כיון שאינו חש שום חסרון כלל.

אמור מעתה כי עניות ועשירות אינו דבר התלוי במציאות אלא הכל תלוי בדעת האדם ובמחשבתו, שאם קובע בדעתו שהכל טוב ויש לו כל מה שצריך ואינו דואג על מצבו ואינו מתאוה לשום יתרון אלא שמח בחלקו ומסתפק במה שיש לו הוא הנקרא עשיר, אף אם באמת פרנסתו מצומצמת מאוד כל זמן שאין העניות מבלבל ומפריע דעתו ומחשבתו אין זה עניות, ולעומת זה אם אין האדם קובע בדעתו שיש לו כל צרכו ואינו מסתפק במה שיש לו ורוחו נשבר בקרבו על מה שאין לו יותר, הרי הוא עני ואביון אף אם באמת ביתו מלא כסף וזהב, שכיון שהוא משתוקק ומתאוה ליתרון ואין לו שביעות רצון אין לך דל ואביון גדול מזה, וכן הוא בכל המאורעות והתלאות הבאים על האדם, כגון שיש לו ירידה כלשהי במצבו או ח"ו יסורים ומכאובים או רדיפות ח"ו, אין זה נחשב לחסרון אלא אם כן מפריע לו ומבלבל דעתו ומחשבתו, אבל אם יאמין בהשי"ת שהכל מאתו יתברך ויפנים בדעתו שמפי העליון לא תצא הרעות ואין רע יורד מן השמים, ויקבע בדעתו שהכל לטובתו ממילא לא יחסר לו מאומה.

זהו מה שאמרו 'אין עני אלא בדעת', המושג של עניות אינו אלא בדעתו של אדם, אם יש חסרון בגופו או בממונו אין זה נחשב לחסרון רק אם מעבירו על דעתו, לא כן אם מאמין שכל מאן דעביד רחמנא לטב עביד, אזי לא חסר לו דבר בעולמו ועשיר הוא, ולעומת כן אף כי יעשיר וירבה כבוד ביתו אם בדעתו שאינו שבע מזה ועדיין מחסורו לנגד עיניו הרי עני הוא.

ויצבר יוסף בך כחול הים וגו' (מא, מט). המושגים עניות ועשירות מתפרשים בעינינו בדרך כלל ביחס למעמדו הכלכלי של האדם, יש אדם שזכה משמים לרחבות ושפע ממוני גדול והוא הנקרא 'עשיר', ולעומתו יש את האביון התאב לכל דבר, אשר בכיסו אין כלום ומתהלך בעירום ובחוסר כל ומחזר על הפתחים לאסוף פרוטה לפרוטה כדי להביא לחם לפי עולליו, והוא הנקרא 'עני'.

מענה צריכים אנו להבין כיצד אמרו חז"ל (נדרים מא): 'אין עני אלא בדעת', ומדוע קבעו לומר כן שהעניות מתפרשת רק ביחס לדעתו של אדם אם מרובה היא או מועטת, ולא כללו בדבריהם את העני המוכר לנו מאז ומתמיד שאין לו במה להחיות נפשו ועני הוא באמצעים לפרנס ביתו.

ביאור נפלא לדבר מצאנו בספר מעיין החכמה (נח ד"ה ויאמר) מהרה"ק אשר צבי מאוסטרהא זלה"ה שהפליא להסביר הענין, וזה תוכן דבריו בתוספת ביאור: הנה אף האדם אשר מתברך בעשירות מופלגה ויש לו בתים מלאים כל טוב עדיין יתכן שהוא עני ואביון במהותו, כי העני הוא זה שחומד ומתאוה למה שאין בידו, וכפירושו המלה 'אביון' שהוא תאב לכל דבר, ולפי זה אף מי שיש לו הון ועושר בביתו אם אינו שמח בחלקו ואינו מסתפק במה שיש לו, איש כזה אינו נקרא עשיר כי אם אביון ועני גמור, וכמו כן להיפך אף אם האדם הוא עני ורש ואין בידו פרוטה לפורטה, יתכן לאמיתו של דבר שעשיר הוא, כיון שאינו דואג ומתאנח על מצבו ואין הדחקות והעניות מפריעים סדר יומו כי הוא שבע רצון ושמח בחלקו באמת, וגם יש לו אמונה שלמה בהשי"ת שהכל לטובתו להביאו אל מדריגתו ולהחזירו

המפתח לחיי קדושה בעולם הזה

הקדושה של יעקב אבינו, ונגזר עליו לרדת לבדו לגלות במצרים, גם שם שמר מכל משמר על קדושתו, ועמד לבדו בניסיון הקשה, ומכוחו הגדול קבלו בני ישראל להישמר בקדושה בגלות מצרים, ולרוב קדושתו נבקע בפניו הים בשביל כלל ישראל, וזכה שיהיה ארונו מהלך בצד ארון הברית, וכך הוא לדורות עולם שהתחזקות בשמירת היסוד פותחת דרך לחיות בעבודת ה'.

וכך אמר להם יוסף הצדיק לאחיו 'זאת עשו וחיו את האלקים אני ירא, על ידי שתעשו כמעשי להיזהר ולהישמר בכל עניני הקדושה, בכך תזכו לבוא לחיות בעבודת ה', כי יוסף הצדיק ביראתו האמיתית זכה לעמוד בניסיונות קשים ביותר, וגם כאשר יצא מביתו מלא

זאת עשו וחיו את האלקים אני ירא (מב יח). המפתח לחיי קדושה בעולם הזה היא כפי התחזקות האדם במידתו של יוסף הצדיק, ומידה זו היא מידת היסוד וממנה היסוד לכל מדרגות האדם בעבודת ה', וכפי מה שמקדש האדם עצמו בכל עניני קדושת היסוד כך נפתחים לו שערי רוחניות ועבודת ה', והוא זוכה לראות מראות אלוקים כמו שכתוב (תהלים סג ג) 'כן בקודש חזיתך'.

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או לנצט ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישרים עיצוב ועימוד: שוקי קנר

אֶלְדָּנוֹת

פֶּרֶשֶׁת אֶלְדָּנוֹת

לְעֵלְמֵנוּ שְׂפֵת

הַסֵּדָה, אֶלְיוֹן ר"ס

לשבעים הזקנים, על ידם נמסרה התורה אשר קבל משה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים, כמו ששנינו בתחלת מסכת אבות. הרי לנו מן האמור, כי בבחינת הגביע נרמזים שרשי בני ישראל, המה השרשים במסירת ההשפעה אשר קבלו, מהם יצאו הענפים להנחיל דת מורשה לדורות הבאים.

כְּשִׁדְּבָקִים בְּשֵׁרֶשׁ הָאֲבוֹת מִתְבָּרְכִים הַלְהוֹת אִין מִסְפָּר

בא וראה דברי הרב הקדוש השפת אמת זיע"א (במדבר תרל"ד): ובמדורש 'והיה מספר בני ישראל כחול וגו' לא ימד ולא יספר. וקשה רישא לסיפא וכו'. והתרוץ כי עקר הרצון להיות ממשיכין מספר שלהם עד אין תכלית, כי שרש בני ישראל ג' אבות י"ב שבטים ע' נפש ס' רבוא, ואח"כ אין מספר. וצריכין תמיד להיות דבוק בשרש האבות והוא אחדות אחד. וכשתתרחבין באופן זה אין נפרדים משורשם וחל עליהם ברכה, וכפי הבטול להשרש כן מתברכין להיות יותר אין מספר. וזה שאמר 'כה יהיה זרעך' כשיתדבקו בשרשו יהיו אין מספר כנ"ל.

הַגְּבִיעִים שֶׁבְּמִנּוּרָה רֹמְזִים לְהַמְשֵׁכַת הַשְּׁפָע הַדְּבָקוֹת בְּשֵׁרֶשׁ, הַהֲתַאֲחָדוֹת בְּאֲבוֹת הַקְּדוּשִׁים וּבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם, זֶה סוּד הַמְשֵׁכַת הַהֲשַׁפְעָה לְדוֹרוֹת הַבָּאִים, וְהוּא בְּחִינַת הַגְּבִיעַ, הַלְהוֹת כְּלִי רֹאֵי לִקְבֹּל אֶת הַשְּׁפָע הַנִּמְשָׁךְ. וְהוּא לֶךְ דְּבָרֵי הַרִיקָאֲנִי בְּמַעֲשֵׂה הַמִּנּוּרָה בְּפִרְשַׁת תְּרוּמָה עַל הַפְּסוּקִים (שְׁמוֹת כה לג-לד) 'שִׁלְשָׁה גְּבִיעִים מִשְׁקָדִים בְּקִנְיָה אֶחָד כְּפִתְרֵי וּפְרָח וּשְׁלֹשָׁה גְּבִיעִים מִשְׁקָדִים בְּקִנְיָה אֶחָד כְּפִתְרֵי וּפְרָח כֹּן לְשֵׁשֶׁת הַקְּנִיִּים הַיֵּצֵאִים מִן הַמִּנּוּרָה, וּבְמִנּוּרָה אַרְבָּעָה גְּבִיעִים מִשְׁקָדִים כְּפִתְרֵיהֶם וּפְרָחֵיהֶם; צִוָּה לְהַלְהוֹת בְּכָל קִנְיָה מִן הַשְּׁשָׁה שְׁלֹשָׁה גְּבִיעִים וּבְאֲמָצְעֵי אַרְבָּעָה וּבִין בְּלִם כ"ב, לְרַמּוֹ לְכ"ב אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, וְכ"ב אֲלֶף מִרְבָּבוֹת שְׁהִיו בְּמִתּוֹן תּוֹרָה כְּלֹן בְּאוֹתָהּ מְרָאָה שְׂרָאָה יְחֻקָּאֵל. הַג' גְּבִיעִים רֹמְזִים לְג' אֲבוֹת הָעֵלְיוֹנִים, וְצִוָּה לְעֲשׂוֹתָן בְּצוּרַת גְּבִיעַ, כִּי הֵם מְקַבְּלִים וְשׂוֹאֲבִים מִמִּקּוֹר הָעֵלְיוֹן לְהַשְׁפִּיעַ לְאֲשֶׁר תַּחְתָּם.

(מתוך הספר ספיר ויהלום - להרב הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הקדוש רבי מנחם מנדל מקאצק זיע"א, כפי שמספר ב'מאיר עיני הגולה'. בליל שבת קדש, כאשר הרב הקדוש מקאצק עמד לערוך את שלחנו, עמד בסמוך אליו הרב הקדוש רבי יצחק מאיר מגור, החדושי הר"ם זיע"א, והוא בכבודו ובעצמו פתח את בקבוק היין ומזג את הגביע של הקדוש עבור הרב הקדוש מקאצק. בין הנוכחים היו פאלה שלא השלימו עם כך שהחדושי הר"ם אינו מקבל על עצמו את על ההנהגה, ובטורם לקח הרב הקדוש מקאצק את הגביע לידו בכדי לקדש בו, קם אחד מהחסידים, רבי נתן סטוטשינער מווארשא, ולקח את הגביע והעמידו על ידו של החדושי הר"ם באמרו לו: 'העולם רוצה לשמוע קדוש - לכן יקדש נא רבנו'. החדושי הר"ם על ענה כלום, ובשתיקה לקח את הגביע והעמידו על ידו של הרב הקדוש מקאצק. ואף הרב הקדוש מקאצק הביט על החסיד רבי נתני ואמר לו: 'נתני, עוד תבוא אלי בפוזמקאות בכדי לקבל נזיפה'.

הַצְדִּיק מְשׁוּל לְגְבִיעַ

מהו סודו של הגביע שבו קבלו קדושי עליון על עצמם את על הנהגת החסידים? בודאי שאין אנו יודעים יכולים להשיג את סודם של דברים, אולם ענינו של הגביע בפרשת השבוע, הגביע של יוסף, מלמד אותנו כי הצדיק משול לגביע, וכדברי קדושו של הרב הקדוש רבי ישראל, המגיד מקוונץ זיע"א, בספרו נור ישראל: הוא יסוד צדיק, גביע של יוסף, כי הצדיק אינו אלא כגביע שמקבל בתוכו להשפיע לכל ישראל כל טוב. ובודאי ענין הגביע אשר נתן על ידי הצדיקים הוא לאות ולסימן שעל ידי כך יהיה בידם הצנורות להשפיע שפע ברכה והצלחה על כל המסתופפים בצלם.

בְּבַחֲנֵת הַגְּבִיעַ נְרַמְזִים שְׂרָשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 כתב ב'מגלה עמוקות' (פרשת ויגש) כי תבת 'גביע' בנייה מהאבות: ג-י-ע, והאותיות המרכיבות אותה רומזות: ג' אבות, י"ב שבטים, ע' נפש (וייען שם במה שעוד כתב לרמז בתבת גביע: ג' עדר צאן רובצים עליה, שנים עשר מעינות ושבעים תמרים). ויש להשלים עם המבאר בספרים, שהאות 'ע' רומזת

סוּד הַגְּבִיעַ

עם כלות ימי השבעה לפטירתו של הרב הקדוש רבי שמחה בונים מפטיסקא זיע"א ביום "ב אלול תקפ"ז, נמנו וגמרו חלק מהחסידים אשר הסתופפו בצל הקדש כי בימים הנוראים של תחלת שנת תקפ"ח יפל דבר בהנהגת חסידי מפטיסקא. בליל ראש השנה, לאחר תפילת מעריב, נגשו החסידים אל הרב הקדוש רבי יצחק מווארשא זיע"א ואחלו לו 'גוט יום טוב', פנהו אצל חסידים לרבם, ואף הוסיפו ובקשו ממנו כי יערוך את השלחן הטהור לכבוד יום טוב. נענה להם הרב הקדוש מווארשא זיע"א ואכן נכנס לעריכת השלחן. הרב הקדוש מווארשא נעמד בראש השלחן והתכונן לעשות קדוש. על מינו עמד בנו של הרבי הקדוש, הרב הקדוש רבי אברהם משה זיע"א, ואתו עמו עוד רבים מגדולי החסידים, הרב הקדוש רבי יעקב אריה מראדזימין זיע"א, הרב הקדוש רבי אלכסנדר זושא מפלאצק זיע"א, רבי שרגא פייבל מגריצא זיע"א ועוד.

קם הרב הקדוש רבי אברהם משה זיע"א ומזג מלא היין בתוך הגביע שעמד לפני הרב הקדוש מווארשא ואף גרמו ונתנו על ידו של הרב הקדוש מווארשא. רב שרעפיו בקרבו התעכב הרב הקדוש מווארשא מלהתחיל בסדר הקדוש, עיניו זלגו דמעות רותחות וכלו היה אט להבה. ואז, לפתע פתאום, התנער הרב הקדוש מווארשא ממחשבותיו, הושיט את ידו בה היה נתון גביע הקדוש, והניחו על ידו של הרב הקדוש רבי אברהם משה, ואמר לו בחרדת קדש: 'עשו אתם קדוש, שכן אתם זכיתם בנור הנהגת הצבור'. לא סרב הרב הקדוש רבי אברהם משה ומיד קדש על היין, ובכך היה למנהיג החסידים שנותרו בפטיסקא, כשהרב הקדוש מווארשא. שהיה מבגר ממנו, מתבטל אליו כתלמיד לפני רבו.

'הַעוֹלָם רוֹצֵה לְשִׁמּוֹעַ קְדוּשָׁה - לְכֹן יִקְדֹּשׁ נָא רַבְּנֵינוּ'

בדייק כך היה גם אצל חלק הארי של חסידי פטיסקא אשר קבלו על עצמם את מרותו של הרב

חידון אֶלְדָּנוֹת - נושא פרסים איפה יש בפרשתנו טענה של קל וחמר?

פתרון החידה - פרשת נצבים וילך:

ש. למי נאמרות בפרשה זו (וילך) מילות העידוד חזק ואמץ? (2 תשובות)
 ת. משה מעודד את עם ישראל במילים "חזקו ואמצו" על מלחמתם בכנענים (דברים לא, ו). משה מעודד גם את יהושע להכניס את עם ישראל לארץ ישראל במילים "חזק ואמץ", (דברים לא, כג)

שם הזוכה בסידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר":
 פרשת נצבים וילך:
 ה' שלום רייזמן מבית שמש.

פתרון החידה וכן שם הזוכה, יפורסמו א"ה בגיליונות הבאים

הפותרים נכונה יכנסו להגרלה א"ה
 על סידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר".
 את הפתרונות יש לשלוח אלינו עד ליום שני
 למספר פקס: 077-470-26-81
 או למייל: magdenot@gmail.com

נא לכתוב שם, כתובת מדויקת וטלפון.
 בראש הדף לציין "עבור חידון לנוער".

אורות ומגיד ממעוז הישיבה

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

בענין העלאת המידות למחשבה קדומה

במאמר זה שלפנינו מבאר המגיד שני עניינים הנראים לכאורה כשני סוגיות נפרדות בתורת החסידות:

האחת היא סוגיית 'אנא אמלוך' שהיא סיבת ה'שבירה' שהתרחש בבריאה הרוחנית, וכפי שמבואר היטב במאמר זה, **והשנייה** היא סוגיית 'העלאת הניצוצין', שאמנם היא המשך של הסוגיא הראשונה כפי שמתוארת בתורת הקבלה, שהרי על ידי ה'שבירה' ירדו הניצוצות ממקומם הרם לעולמות התחתונים ולדרגות התחתונות, ועבודתינו היא להעלותם לשרשם ולתקנם, אבל לכאורה אין ברור היטב מה השייכות של הסוגיא הראשונה לפרשתן ולענין שנתבאר במאמר זה בענין העלאת הניצוצין, כיון שבפשטות רבינו אינו מבאר את דרך העלאת הניצוצין איך היא, ואיך מתוקן בזה הענין של 'אנא אמלוך'.

והנה בחלק הראשון של המאמר מבאר רבינו שבאמירת 'אנא אמלוך' נכללים שני הניגודים, ה'רצון להשפיע' של הקב"ה על ידי שרוצה למלוך על כלל ישראל ולהטיב להם, שהוא תכלית הענווה, שהוא הגדלות האמיתי והנכון, שהוא גם מקור החיים לכל העולם, והשני הוא ה'רצון לקבל' שמתהווה על ידי אמירת 'אנא אמלוך' של התחתונים, שכשהם רוצים למלוך ולהתגדל על אחרים שחושבים שהם תחתונים מהם במעלות, ולהתגדל על ידי שמתכבדים בגדלותם ובמעלותיהם על פני האחרים, על ידי זה מסלקים מעצמם את מקור החיות הנובע אליהם מלמעלה מהם, כיון שתולים חיותם ומעלותיהם במי שלמטה מהם.

ואמנם דברי תורה עניינים במקום אחד ועשירים במקום אחר (ירושלמי ראש השנה פרק ג הלכה ה), ועל פי המבואר בספרי תלמידי רבינו יבואר הענין, שמדויק בדברי רבינו שירידת יעקב אבינו למצרים היתה על מנת להעלות הניצוצין, ולכן רצה לרדת ביודעין ממדרגתו לבחינת 'מצרים' שמכונה "ערוות הארץ" מכיון ששם שורים המדרגות התחתונות שנפלו לשם על ידי ה'שבירה', וכל זאת על מנת לעשות נחת רוח לבואר יתברך שמו, שעל ידי העלאת הניצוצין מעלים לו בחינת 'מיון נוקבין' שהם השתוקקות בני ישראל לקבל ולהתדבק בבוראם כדי לעשות לו נחת רוח ותענוג.

ובזה יבואר כוונת רבינו בהקדימו את ענין 'אנא אמלוך' שיש בו שני אופנים, והאופן המתוקן הוא כשהוא על מנת להשפיע ובאופן שהוא בעצם תכלית הענווה - היפך ההתייהרות שב'אנא אמלוך' שהוא שורש השבירה, וכפי שמבאר רבינו במקומות אחרים, שהאופן המתוקן והרצוי לפניו יתברך הוא שבני ישראל יתדבקו ב'רצון לקבל' על מנת להשפיע לבוראם.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד ויע'א לפרשת השבוע

'והיה האכל לפקדון לארץ' וגו' (בראשית מא לו).

כִּי הִנֵּה שָׁבַע שָׁנֵי שָׁבַע וְשִׁבְעֵי שָׁנֵי רָעַב שֶׁהִיא בְּמִצְרַיִם הֵם בְּסוּד (משלי כ כא) **נִחְלָה מִבְּהֵלֶת בְּרֵאשִׁינָה וְאַחֲרֵיהָ לֹא תִבְרָךְ**, ופירש רש"י שמי שממהר לחטוף את טובו ופרנסתו בלא הכנה ראויה - מפסיד לבסוף, **בְּסוּד** הנאמר בפרשת וישלח (בראשית לו ג ובמשך הפסוקים) על כל אחד משבעת מלכי אדום, **וַיִּמְלֹךְ וַיָּמָת**, כמבואר בכתבי האר"י ז"ל, שאותם מלכים הם המידות העליונות, ונקראים 'מלכים' מכיון שאופן התגלותם בתחילה היה בבחינת 'אנא אמלוך', והיא סיבת שבידתם כפי שיתבאר להלן **דָּאֵם לֹא כֵן מִן הָרְאִי שִׁיְהִיהָ שָׁבַע שָׁנֵי הָרָעַב בְּרֵאשִׁינָה, בְּסוּד חֲשִׁכָה קוֹדֶמֶת לְאוֹרָה** כמו שכתוב (בראשית א ה) 'ויהי ערב - ויהי בוקר'.

אֲךְ מִזֶּה מוֹכַח שֶׁשֶׁבַע שָׁנֵי הַשְּׁבֻעַ הַשְּׁבֻעַ הַשְּׁבֻעַ הֵיוּ בְּסוּד שָׁבַע מַלְכִים דְּמִיתוּ שבעת המידות שנקראים 'מלכים' משום שהיו בבחינת גדלות (בשלב הראשון שנתגלו המידות מהאין סוף יתברך אל העולמות כלומר מבחינת האין ליש), **שֶׁהַגְּדוּלוֹת בָּא בַתְּחִלָּה וְעַל יָדֵי זֶה בָּאוּ לִידֵי מִיתָה**, ונתבאר בדברי האר"י ז"ל, שבבעולם זה, (שלא כבעולם שלמעלה ממנו שהוא שורש כל המידות כפי שהם באחדות גמורה והתכללות מוחלטת), יצאה כל מידה ומידה לעולם כשהיא נפרדת מחברותיה המידות האחרות, קודם כל יצאה העליונה מכל שבעת המידות שהיא חסד, ורצתה לקבל את השפע של כל המידות, ולא יכלה לקבל את הכל ולכן נסתלק ממנה האור וזהו שבירתה ומיתתה, ואחר כך גבורה ורצתה לקבל את השפע מכל המידות ונשברה וכו', נמצא שהשפע של כל מידה שנתגלתה בעולם זה (שנקראת עולם הנקודים), ירד באופן של 'גדלות' (כפי שעתידי להיות אחר כך כשהיא תהיה כלולה מחברותיה ומושלמת בכל בחינותיה), וזה גרם להסתלקות השפע, מטעם שיתבאר לקמן בדברי רבינו.

ועתה חוזר ומבאר מה היא הגדלות שהיתה בתחילה, ומבאר שכל אחד מהמידות אשר בעולם ה'נקודים' **אָמַר 'אֲנִי אֶמְלֹךְ'** שמכיון שנעשו בבחינת יש גמור, כלומר שנתרחקו מהשורש של כל המידות, שבו מאירה מידת 'אין', לכן כל מידה נפרדה מחברתה ורצתה להיות רק היא לבדה מושלת על כל העולמות, לא היו יכולים לקבל את האור האלוקי שהוא בבחינת אין סוף.

וְהִנֵּה מִדַּת מַלְכוּת מהותה ובחינתה היא **שֶׁמִּקְבַּלַת מִמְדְּרַגַת תַּחְתּוֹנִים. כִּי הָאָדָם שְׂמַמְנִים אוֹתוֹ לְמַלְךְ הוּא כְּמוֹ שְׂאָר בְּנֵי אָדָם**, ואין המלוכה ראויה לו מחמת מידותיו ומעלותיו, **רַק רְצוֹן הָעֵבֶדִים הִיא לְמִנּוּתוֹ לְמַלְךְ** ואינו כמידת החכמה, שהחכמה עצמה מכרזת על מעלותיו של החכמה ואין צריך למנותו למלך אלא חכמה מתפשטת ומודיעה על מעלותיו.

וְלִהְיוֹתָ מְדַרְגָּה תַּחְתּוֹנָה מְאֹד, כִּזּו שְׂצַרִיכָה לְקַבֵּל מֵעֵבֶדִים שהיא הנהגה שהיא בבחינת 'מוחין דקטנות', כיון שהמלכות תלויה בכל עת לפי דעתם של העבדים שדעתם קטנה, **עַל כֵּן רְגִלְיָה יְרֵדוֹת מוֹת** (משלי ה ה), מכיון שהרצון למלוך הוא דבוק ב'רצון לקבל' נמצא שהוא דבוק רחמנא ליצלן ברצון שהוא מקור המוות וריחוק מהרצון העליון.

וּמִזֶּה תוֹכַחַה מְגַלֶּה לְמִי שֶׁמִּתְנַשֵּׂא בְּאִיזָה מְדָה עַל שְׂאָר אֲנָשִׁים לֵאמֹר שֶׁהוּא חָכֵם יוֹתֵר מֵהֶם, אוֹ שֶׁהוּא יָרָא יוֹתֵר מֵהֶם מהקדוש ברוך הוא וממילא הוא חשוב יותר לפי דעתו, **אֲזִ יִרְאֶה וַיִּתְבוּנֵן עַל הַתְּנַשְׂאוֹת** זאת שבה בלבו, **שִׁזְהוּ בְּאֵמַת עֲצָמוֹת הַמַּחֲשִׁבָה 'אֲנִי אֶמְלֹךְ'**, השורש של המחשבה הזאת הוא מאותו עולם שנקרא 'אנא אמלוך' שממנו נמשכת התשוקה למלוך על אחרים, והלוא מחשבה זאת היא שורש השבירה של כל המידות וכדלעיל, שהרי מהותה של מחשבה זאת **שֶׁהוּא מְקַבֵּל תְּעֻנּוֹג מִמְדְּרַגָּה תַּחְתּוֹנָה מִמֶּנּוּ**, מהתענוג שהוא מולך על מי שלמעלה מלמטה.

לְמַצְרִים. הַכּוֹנֵה בְּזָה מהו אותו רכוש גדול שהביא הקדוש ברוך הוא מכל הארץ למצרים, ומבאר שהם **נִיצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה הַמִּפְרָזִים בְּכָל הָאָרְצוֹת, הַבִּיָּאִים הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְמַצְרִים** באותם שנים של רעב, שכל העמים בא למצרים ושלילמו ליוסף על מזונתיהם עד שנתעשר, **כְּדִי שְׂיַעֲלוּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם** אחר כך בכוח שדבדבו בהם הניצוצות.

ועל פי דברי הזוהר יובן הפסוק (שם מא לו) 'היה האוכל לפקדון לארץ', **וּפְקֻדוֹן לְשׁוֹן יְחֻד, כְּמוֹ** (יבמות טב:) **'לְפַקֵּד אֶת אֲשֵׁתוֹ'** שהכוונה שם לרצותה ולדבר אל לבה שיתייחדו במחשבה אחת, **וְזֶהוּ וְהִיא הָאֶכָּל לְפַקֵּדוֹן לְאָרֶץ,** דְּהֵיִינוּ שניצוצות הקדושה הנקראים 'אוכל' משום שעל ידם ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים בהעלאתם, הם הכנה ל'יחוד' שהוא ההשפעה **לְאָרֶץ, דְּהֵיִינוּ מְדַרְגָּה תַּחְתּוֹנָה שְׂנִקְרָא אָרֶץ** בחינת המלכות שהניצוצות משוקעים בה, וכשהם עולים למעלה לשרשם אז גם היא שכוללת את כל כוחות אלו עולה עימם. וממילא עולה **וּמְתִיחֶדָת** השכינה **לְמְדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה** בחינת 'קודשא בריך היא' - אור החכמה - המשפיע לה, **עַל יְדֵי הַעֲלָאת הַנִּיצוּצוֹת מִן הַשְּׂבִירָה, דְּהֵיִינוּ** שהם גורמים על ידי התענוג שהם מעלים למעלה, **הַעֲלָאת מִיַּיִן נוֹקְבִין** העלאת הרצונות של הניצוצות להתדבק באביהם שבשמים, הנקרא 'מיין' (אהבת) 'נוקבין' (המקבלים), והם מעוררים היחוד וההשפעה של הקדוש ברוך הוא המשפיע לכל, והנקראת 'מיין דכורין' (דכר - בחינת זכר המשפיע), **וְדִי לְמִבִּין.**

אִמְלָךְ, וְהַשְּׂנִי אֵין מְלָךְ בְּלֹא עֵם, במחשבה זאת נוסדו שני יסודות בבריאה, ותכלית שני מחשבות אלו הם כדי להשפיע, היינו שחשב אני אמלוך, ובבת אחת חשב גם כן אין מלך בלא עם היינו שייסד את הכלל הזה שדרכו של המלך להשפיע לעם, שמחשבה זאת הכריחה את מציאות בני ישראל שימליכוהו על ידי קיום המצוות, ונמצא שמחשבת הקב"ה **אֵנָּה אִמְלוּךְ** היא רצון להשפיע.

וְהִנֵּה מַחְשַׁבְת 'אֵנָּה אִמְלָךְ' בְּמַחְשַׁבָּה קְדוּמָה במחשבת הקדוש ברוך הוא שקדמה לעולם, **זֶהוּ תַּכְלִית הָעֲנוּהָ,** שהקדוש ברוך הוא צמצם אורו על ידי מידה זו שתלויה בתחתונים כדי שיוכלו התחתונים לסבלו, **כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ רְבוּתֵינוּ ז'ל** (מגילה לא.) **'בְּכָל מְקוֹם שְׂאִתָּה מוּצָא גְדֻלְתּוֹ** של הקדוש ברוך הוא - כלומר שהוא מתגדל על התחתונים למלך עליהם, 'שם אתה מוצא ענוותנות', **וְכֹן** ומבאר: **כִּי הַמְּלוּכָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ** שמוּלךְ על כל העולמות, **הוּא הַקְּטָנָה גְדוּלָּה** שהיא השפלה וירידה מבחינת אור אין סוף שהוא למעלה מגבול לבחינת גבול, וכביכול עשה עצמו כאילו צריך לקבל מהנבראים תענוג, והכל מפאת רחמנותו שרצה להשפיע לתחתונים.

וְאִיתָא בְּזֵהָר (מקץ קצח.) יַעֲקֹב יָדַע שְׂיִהְיוּ בְּנָיו בְּגֻלוֹת מִצְרַיִם, וּמְפַרֵּשׁ הַזּוֹהַר הַקְּדוֹשׁ, שְׂזֵהוּ (בראשית מב ב) **'וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שָׂבֵר בְּמִצְרַיִם,** שבר מלשון שבירה, **כְּלוֹמֵר שְׂיִשׁ נִיצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה בְּמִצְרַיִם שְׂנֻפְלוּ בְּשִׂבְרָה, וְזֵהוּ 'כִּי יֵשׁ שָׂבֵר,' וְצָרִיף לְהַעֲלוֹתָם עַל יְדֵי גְלוּת** שהגלות היא רוחנית וגם גשמית, והגולה יורד למדרגות התחתונות כדי להעלות את הניצוצות, ולכן ירד יעקב למצרים, כדי שירדו הוא ובניו למצרים להעלות את ניצוצות הקדושה אשר שם, **וְזֵהוּ שְׂאִמְר יוֹסֵף (בראשית מה ה) 'כִּי לְמַחֲיָה שְׂלַחְנִי,' רוּצָה לוֹמַר לְהַחֲיוֹת נִיצוּצוֹת הַקְּדוּשׁוֹת אֵלַיו בְּמִצְרַיִם,** שהתיקון היה על ידי בחינת יוסף שהוא מרכבה למידת היסוד, שכוללת ומאחדת את כל המידות.

וְזֵהוּ (שם מז יד) 'וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף' מלשון כיסופים, והיינו ניצוצות הקדושה שהיו משוקעים בתאוות מצרים, **וְזֵהוּ מֵה שְׂאִמְרוּ רַז'ל בְּזוֹהַר (מקץ קצח.) בְּשִׁבִיל שְׂהִבְטִיחַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם אָבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם 'וְאַחֲרָי כֵן יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ גְּדוֹל' (בראשית טו יז), עַל כֵּן הִבִּיא רַעֲב בְּכָל הָאָרֶץ כְּדִי לְהִבִּיא רְכוּשׁ גְּדוֹל**

וְהוּא מִן הַשְּׂבִירָה התנשאות זאת מביאה אותו לבחינת 'שבירה' שהיא הסתלקות החיות, **רוּצָה לוֹמַר, שְׂסוֹבֵר שְׂמִמְשִׁיף עֲצָמוּ בְּזֵה לְמְדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה** שהוא מתגאה על אחרים להיות חשוב בעיניהם ומרגיש בבחינת 'גדלות', **וּבִקְאֻמַּת הוּא מִמְשִׁיף עֲצָמוּ בְּזֵה לְמְדַרְגָּה תַּחְתּוֹנָה** שהרי בכך שהוא שואב חיותו מהאחרים שרוצה למלוך עליהם, ומסתלקות מעולותיו העצמיות, והוא נעשה בבחינת 'מקבל' מהם שהיא בחינת 'מוחין דקטנות', **וְאֵין זֶה שְׂלֵמוֹת** [ומתבאר בזה שזה טעם השבירה, שהמידות נפרדו מהשורש שלהם שהוא הרצון להשפיע, ולכן אירעה בהם השבירה].

ומזה נלמד מוסר השכל, **כִּי כָּל אָדָם צָרִיף לְהַמְשִׁיף עֲצָמוּ** בכל עת **לְמְדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה מְמִיָּה שְׂהוּא עוֹמֵד עִתָּה,** ובזה מרומם את עצמו ואת העולם לשורשו. **וְזֵהוּ 'הוֹי זָנֵב לְאָרְיוֹת וְכֹן,' (אבות פ"ד מט"ו)** לקבל חיות מהדרגה שלמעלה ממך, 'ואל תהיה ראש לשועלים' לקבל חיות מהדרגה שלמטה ממך, **וְדִי לְמִבִּין.**

וּבִקְאֻמַּת בהקדם הידוע, **שְׂאֵין שׁוּם מִצִּיאוֹת בְּעוֹלָם שְׂלֵא יִהְיֶה תַּחֲלָה בְּמַחְשַׁבָּה קְדוּמָה,** כל המחשבות והדיבורים מתחילת הבריאה עד סוף התיקון השלם הכל חלק ממחשבה קדומה, שמחשבת הקדוש ברוך הוא שקדמה לעולם, היא שורש כל המחשבות, **וְגַם הַגְּדֻלוֹת הַנִּזְכָּר, שֶׁהֵיוּ הַמִּידוֹת בְּגֻדְלוֹת מֵה שְׂגַרְם לָהֶם 'שְׂבִירָה' הָיָה בְּמַחְשַׁבָּה הַנִּזְכָּר,** ובהמשך מתבאר שהגדלות שבעולמות העליונים הייתה אמירת 'אנא אמלוך' באופן הראוי, שהוא על מלוכת השם יתברך, דהיינו שהתחתונים ימליכו אותו על עצמם.

וְעַל כֵּן אִמְרוּ רְבוּתֵינוּ ז'ל בענין הגאווה (סוטה ה.) **'בְּשִׂמְתָא מֵאֵן דְּאִית בֵּה,'** שמתא (-לשון קללה) תחול על מי שהוא בעל גאווה **וּבְשִׂמְתָא מֵאֵן דְּלִית בֵּה'** ושמתא תחול על מי שאין בו כלל גאווה, גם לא כפי הצורך (לעבודת השם יתברך - להמליכו ולפארו). **כִּי זֶה הַמִּצִּיאוֹת** של "אנא אמלוך" **יִוֹרֶדֶת לְהִיּוֹת בְּעוֹלָם לְפִי שְׂהִיָּה בְּמַחְשַׁבָּה הַנִּזְכָּר,** ונמצא שמי שאין עולה בקרבו כלל מחשבה זאת, אין זה מפני מעלתו, אלא מפני שהוא 'בשמתא' כלומר בריחוק משורש 'המחשבה הקדומה', וממילא אינו יכול להשתמש בה אף במקום הצורך - להמליך את הקדוש ברוך הוא.

אֵף מֵאֵן דְּאִית בֵּה מי שמתעוררת בו מחשבה זאת שהיא 'אנא אמלוך', והוא הרצון למלוך על אחרים ולהתגאות על ידי חסרונותיהם, **צָרִיף לְהַעֲלוֹתָה אֶל שְׂרָשָׁה** לקשרה אל המקום שממנו היא יורדת להיות בעולם, שהיא באופן הנכון והמתוקן כמו שיתבאר, **שְׂהִיא הַמַּחְשַׁבָּה הַנִּזְכָּרֶת** שקדמה לעולם **שְׂהִיו בֵּה שְׂנֵי מַחְשַׁבּוֹת יַחֲדוּ בְּדוּקָא, אַחַד אֵנָּה**

המאור הגדול לתורת החסידות

סאור ושמש המכואר

בית דפוס | ענייני חסידות
אדרי מרדכי יצחק

דפוס ודפוס | הקדמות מוצללות
פיקי ודפוס מוצללות

הדפוס מוצללות | מוצללות
יצאנו מרדכי יצחק

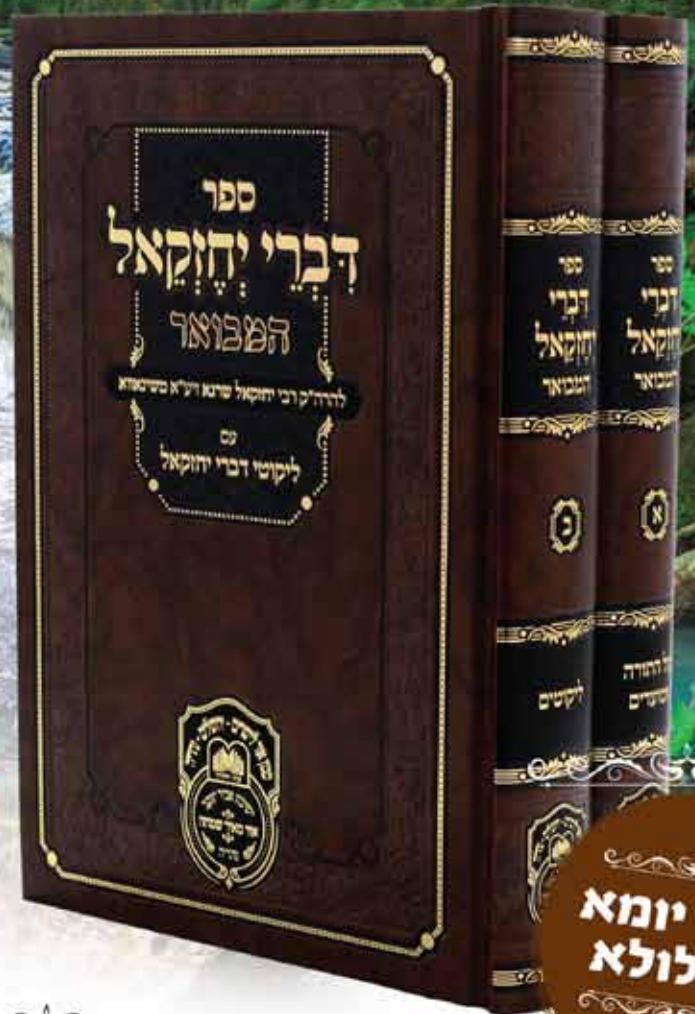
מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

לדבוק במעייני החיים

לרגל יומא
דהילולא

**דברי יחזקאל המבואר
מהרה"ק משינאווא זיע"א**

מהדורה חדשה ב - 2 כרכים מפוארים!
עם תוספת מורחבת של מאות קטעים חדשים ומיוחדים

אור להבת החסידות לישרי לב